Primus adam / Iustus Noe / Magnus p(at)r abraam
Rex david / Migrans Babilon / natq(ue) redemtor
Et mundi fines etatum tempora claudimus
Sanctoru(m) requies non novit septima finem

Gramatica(m) Musicam ius Canonis a

4

Computus Chirometralis

Libellus ad lectorē ꝓ sua restitutōe

Qui nuper atris (ve mihi) vinculis
Conuinctus inter Sarmaticos erā
Canes: lupos nec non rapaces.
Carceribusqꝫ feris reclusus.
Eramqꝫ certe non numerabili
Confectus olim vulnere: spiculis
Atqꝫ vndiqꝫ asperis retusus.
Et stigijs religatus antris.
Nunc ecce lenis. pulcher. et elegās
Nitore necnon conspicuo nitens.
Senisqꝫ perfractis catenis
Ad superos redeo penates
Si forte queras. hic solitus mihi
Accessit a quo lenor: et vlcerum
A quo cicatrices leuate.
Et stygie pedice solute.
Verbis profecto perbreuibus tibi
Narrabo: docta nāqꝫ manu viri
Sum restitutus: cui perenne
Tecta decus Glogouina reddunt
Sed me politis munificus notis
Haller papyro pressit: et vltimas
Misit per oras: vt probato
Munere quisqꝫ frui valeret.
Ergo venustum: floridulum: glabrum:
Tersum: rotundum: frugiferum: bonum:
Nullisqꝫ mendis inquinatum:
Lector emas petito Libellum

Plurimorum rogatibus impulsus optimorumde-
niqз viroꝝ precibus psuasus vt in Computū quem Chirometralē dicim⁹
cōpendiosam explanatione recolligerē et pbreuē. vt ea q̄ i scdo libro eiusdē
cōputi in errorē deuenerūt emendā haberet. et clerus in ecclesia dei. horū co
gnitionē haberet que ad cleri noticiā attinet et spectant quorū nūero ē vnū:
ars scз cōputistica. Iuxta cuiusdā doctrinā qui i carmine sic inqt Clerus ī ec
clesia q̄tuor sciat esse tenēda. Grāmaticā Musicā ius Canonis atз calēdas
Ego itaqз mgr̄ Joānes Glogouieñ. p institutione
iunioꝝ. et marīe cleri pro singulari deniqз vniuersitatis nostre Cracouieñ.
fama et gloria breuē explanationē et cōpēdiosam. in cōputi Chirometralis
doctrinā scribere institui et scdm eiusdē cōputi partē ad emendā rediret/p
positū. nunc meū In nomine Jhesu saluatoris. et eius genitricis benedicte
feliciter incipio.

Argumentum et ysagoga in cōputi Cirometralis doctrinā. et Secundi libri vbi necesse fuerit emendā

¶ Ptolomeus ille doctissimus vir Alexandrinus in Pheludio natus oīm
astrologorū princeps. In phemio centū verboꝝ ostendit omniū rerum in
hoc mundo ordinē varietatē et dispōnem ex celesti depēdere circulo: inquit
eñ mundanorū ad hoc vel ad illud mutatione corporū celestiū mutationē
contingit. Qd̄ et Arestotiles peripateticus oīm phoꝝ maximus primo me
theororum pcedit. cū inquit. Necesse ē mundū istū inferiorē esse subiectum
et contiguum lationibus superiorum vt virtus eius inde tota gubernetur
Moyses etiā ille legifer amicus dei singulari Genes. pmo hoc idē affirmat
dicēs In principio creauit deus celū et terrā et duo luminaria magna lu-
minare maius vt pesset diei. et luminare minus vt preesset nocti. Et subiun
git et stellas vt in signa et tpa et dies et annos. Cūm itaqз ea que in ecclesia
dei a Christifidelibus seruanē ex motu solis et lune variatione contingunt
vt ē ciclus lunaris ciclus solaris festorū mobiliū diuersitas et alia plurima
maxime tñ pascalis solēnitatis variatio oportet eñ pasca nostrum prope
oppositionē Aprilis celebrare licet Christus dñs passus ē precise in oppo
sitione Aprilis decimo octauo Anno Tiberij impatoris. licet alij dicūt qn
to decio Eusebius tñ in Cronicis suis passionē Christi. anno decioctauo
Tiberij factā esse describit. Et gens iudaica in oppositione Aprilis semper
eorum pasca celebrat. In memoriā transitus illius cū eos Moyses p mare
rubrū sicco pede pduxit ne vtiqз iudaisare videamur sanctorū patrū statuit
auctoritas ppe oppositionē Aprilis christianorū pasca fore celebrandum
Necesse ē clericis qui de sorte sunt dñi cōputualiū scientiā habere ne p eorū
ignorantiā multi errores in ecclesia. et populo dei eueniant et marie ne talis

error accidat qui ꝛ bremensibus euenisse legitur qui festum Pasce peregerūt cum ceteri Christiani dominicam Oculi coluerunt. vt in his versibus q̄dā dixit: Bremenses asini cantauere resurrexi quando plebs domini cantabat Oculi mei. In hoc itaqꝫ cōpendio ea ducentur in mediū que ab antiquis cō putistis cōscripta sunt vt ea simul collecta fortius mēorie inhereāt studētū Adducentur etiā in hoc tractatulo plurima que pertinent ad studia Astronomie que ad sciendum vtilia autem et ad studendum iocunda. In primis tamen ante initium textus aliqua generalia premittenda erunt quibus intellectis facilius intentio et eius processus cognoscitur. In primis dicendū erit quid est Computus et quot duplex sit et qui inuentores originales fuerunt artis cōputistice. deinde de alijs gn̄alibus dicet̄ que in p̄ncipio librorꝫ ad posteriora intelligenda necessaria sunt vt quid est subiectum et materia circa quā huius tractatuli. que vtilitas. que intentio. quis titulus cui parti philosophie subordinatur. Et deinde de causis scientie huius libelli.

Quantum ad primum de diffinitione Computi.

Inquit magister Joannes de sacro Busto qui in Computo phisico cuius autor esse creditur sic diffinitur. Computus est scientia distinguendi tempa certa ratione s̄m cursum id est motum Solis et Lune. Et dicitur Cōput⁹ a cōputando. non q̄ computare doceat sed quia computando docetur. Est autem duplex Computus scꝫ phisicus vel philosophicus. aut Astronomicus et est scientia discretiua temporis infallibilis non pretermittens minuta ceterasqꝫ fractiones temporis. Et de tali Computo determināt Astronomi qui inquirunt tempora coniunctionū. et oppositionū Solis ꝛ Lune tempus eclipsium et aspectuū Planetarū et alia que ad studiū Astronomie magis attinent qꝫ ad vsum ecclesie

Computus vulgaris siue Ecclesiasticus est.

Scientia discretiua temporis inquantū illius temporis cognitio p̄tinet ad vsum et ritum Ecclesie. vt cognitio aurei numeri siue cicli lunaris. Similiter cicli solaris Interualli et aliorum de quibus dicetur inferius

Inuentores autem artis Computistice

Quantum ad Computū phisicum fuerunt Astronomi Prisci Ptolomeus Alphorabius Alphoncius. et ceteri qui tempora cōiunctionum et oppositionum Eclipsium et aspectuū planetarum in suis tabulis docuerunt. Inuentores autem artis computistice. Quantum ad Computum vulgarem siue Ecclesiasticum fuerunt diuersi autores qui determinationem temporū inquantū pertinet ad vsum Ecclesie docuerunt. vt iste qui conscripsit Computum Chirometralem manualem Ecclesiasticū orbicularē Norūbergen̄. Joannes autem de Sacro Busto in suo Computo magno quem phisicū

nominat vtrūq₃ modum includit artis Computistice sicut magister Joānes de monte Regio vtrūq₃ modū cōputandi in suo Calendario ostendit

Consequēter dicendum ē de generalibus. Et cōmunibus que circa initia librorum recitari solent q̄ in his metris continentur

Si bene vis scire librum prius ista require Vtilitas titulus intentio pars q₃ Zophie. Quatuor et causas rē totā pficiētes. ¶ Notandum q̄ materia circa quā versat̄ intentio huius Computi siue subiectū est distinctio tēporum causata ex motu solis et lune inquantū spectat ad vsum Ecclesie ī primo enī libro docetur de ciclo solari et lunari. de interuallo. de festis mobilibus. Et alijs que omnia originaliter ex motu solis et lune et alijs que oīa cōsequunt̄ motū solis et lune. vt patebit manifeste īferi⁹ in libro scd̄o. ¶ Vtilitas hui⁹ Computi est ista vt postq̄₃ sciramus ea q̄ in hoc Computo docentur itelligimus quis est ciclus Solaris Lunaris quolibet anno Interuallū. Littera dn̄icalis. Concurrentes. Festa mobilia. et vtrū sumus in Idibus. nonis aut Calendis que omnia oportet scire in Ecclesia dei sacerdotes itelligim⁹ etiā coniunctiones solis et lune et oppositiones et alia que plus spectāt ad sciētiam Astronomie q̄₃ ad vsum Ecclesie. ¶ Titulus Computi huius est Cōputus Chirometralis quē quidā magister Errfordiensis cuius aīa requescat in pace. In sacerdotum et Ecclesie vsum recollegit vnde et alij vocant eum Errfordiensem. Alij dicunt q̄ magister Joannes de sacro Busto eū cōposuisset Anno. 1300. Christi Jhesu saluatoris currēte tn̄ hoc videt̄ esse verū Dicit̄ autē Chirometralis a Chijros grece qd̄ est manus latine et metros grece qd̄ est mensura latine quia iste Computus q̄r multa q̄ docent̄ in hoc cōputo nūerando per manū et iuncturas digitorum inueniunt̄ vt patebit. ¶ Intentio autoris est docere ea in hoc cōputo que ad vsum Ecclesie ptinēt que ex motu solis et lune originē habent. Et hoc quantū ad primū librum In scd̄o autē libro autoris intentio est docere motū solis et lune. Coniunctiones solis et lune et oppositiones. et alia que ad hoc requiruntur vt lr̄as dn̄icalē anni. et sillabam anni que facillime in libro scd̄o declarabuntur. dicet̄ etiā de circulis celestibus et signis et alijs ¶ Subordinatur sciētia hui⁹ computi Chirometralis studio Astronomie. Ista enī de quibus dicetur i vtroq₃ libro partiali sunt circa solē et lunā. Et circa ista q̄ dependēt ex motu solis et lune cōstat autem q̄ Astronomia considerat de sole et luna. et motibus solis et lune de circulis celestibus et signis. De quibus fit mentio in scd̄o libro huius computi

Capitulum Prohemiale

Quid Autor in hoc Computo Chirometrali determinabit. Et q̄ sit causa mouens eum ad hunc Computum componendum.

[C]ognitio veritatis de causis temporum Circa motum Solis et Lune et orbium aliorum planetarū Cum sit tenebrosa et librorum dictis nimis inuoluta prolixitas propter cartulas que multorum sensibus nequeunt cōprehendi. Quare tractatulum facilem et vtilem de predictis vt eum intuentes viam queant inuenire veritatis verbis quoq; nudis componere deo adiuuante me oportet.

Iste est Liber totalis Computi Chirometralis De cuius subiecto dictum est in precedentibus qui principali sua diuisiōe diuiditur in duos libros partiales. In quorum primo determinat de illis que sequuntur motum solis et lune. inquantū ista pertinent ad vsum ecclīe vt est ciclus solaris. ciclus lunaris.. interuallum. littera dominicalis. cōcurrentes. calende. none idus. et alia de quibus determinatur in primo libro. In scd̄o libro determinat de motu solis et lune. de coniunctionibus solis ꝛ lune. de circulis celestibus. et signis. et pluribus alijs. vt patebit in Scd̄o libro. Primus liber diuiditur in duas partes. ī partem probemialem ꝛ executiuam. In parte probemiali ostendit quid mouebat autorem vt presentē Computum componeret. In parte executiua diffinit Solem et Lunam vt ea que dicentur inferius melius intelligantur. vt ciclus solaris qui causatur ex motu solis. et ciclus lunaris qui causatur a motu lune. Quātum ad partē probemialem debet vt patet i textu. Relinquam ergo tempora aliorꝫ planetarum minus lucidorum. Et cōponam de sole et luna de q̄bus magis solet esse desiderium. et de eorum temporum distinctione.

Autor ostendit consequenter de quibus temporibus. in proposito determinare vult. et dicit q̄ determinare vult de distinctione temporum q̄ distinctio euenit ex motu solis et lune et non de distinctione temporꝫ aliorum planetarū. vt planetarū aliorꝫ quinq; scꝫ Saturni Jouis Martis Mercurij et Veneris. qui sunt minus lucidi in eorum climate q̄ꝫ Sol et Luna

Notandum Q̄ quilibet planetarum habet tempus in quo complet motum et cursum suum vt Saturnus In triginta annis Iupiter in duodeci annis Mars in duobus annis Sol in vno anno. similiter Venus et Mercurius et Luna in 28. diebus. tamen quia a sole et luna maxime distinguūtur tempora Sol enī penes introitum suum in quatuor signa cardinalia distinguit quatuor partes āni. vt dicetur in scd̄o libro. luna etiam motu suo distinguit coniunctiones et oppositiōes

mensiū ideo magis autor dicit se determinaturum de distinctione tempo-rum solis et luneq3 aliorum planetarum. ❡ Manifesta quidem erūt ī hoc tractatu. qui dicitur cōputus Chirometralis minor. Ea que ad maiorē conuenientiam ſm distinctionem solis et lune causata. In maiori quidem nota sunt. quid sit motus eorum et alia plura circa motum solis et lune ne-cessaria minor locetur ante maiorem eius nāq3 cognitio studentibus faci-lius viam prebebit. ❡ Autor ostendit modum procedendi in hoc Com-puto. Et diuidit librum istum in duas partes. primā partē vocat Cōputū Chirometralem minorē. scdām vocat Chirometralē maiorē vt p3 in textu.

Notandum Q2 prima pars vel liber huius Cōputi vocatur computus minor quia est minoris difficultatis q3 scdus liber fa-cillime enī cognoscuntur ea que docentur in primo libro. scda pars huius Computi. vocatur Chirometralis. computus maior quia scds liber est de difficillioribus q3 primus. In scdo enī ostenditur tempus coniunctionis solis et lune. Et eorū oppositio docetur. similiter in scdo motus solis ⁊ lune et de circulis celestibus. similiter de littera anni. et sillaba anni que omnia in pte. et aliquō difficilia sunt. et maioris speculatōis q3 illa q̄ docenī ī. 1. libro

Capitulum Secundum de diffinitione Solis et eius proprietatibus.

❡ Est autē Sol oculus mundi splendor firmamenti. horarū diuisor tem-porum distributor in motibus planetarum particeps. et eorū rector origo vite terre fecundator fons caloris totius nature moderatio atq3 diei dñs.

❡ Postq3 autor ostendit diuisiones huius libri totalis et ostendit quid di-cetur. Et in prima parte huius Computi et in scda. Jam consequenter diffi-nit solem ex cuius motu ciclus solaris habet originē et principiū. Et ponit proprietates solis in ista diffinitione vt patet in textu. ❡ Notandū Q2 autor in textu ponit vndecim proprietates solis. ❡ pria proprietas solis Q2 sol est oculus mundi et hoc scdm quandā transsumptionē. sicut enim oculus est decor et ornatus totius faciei. et corporis humani marie sic sol est decor et ornamentū totius vniuersi. qd Moijses in Genesi. c. 1. fecit deus duo luminaria magna luminare mai⁹ qd ē appropatū diei. ⁊ lumināre min⁹ qd ē appropatū nocti. ❡ Scda ꝓprietas solis. Q2 sol ē splēdor firmamēti iuxta enī Arestotilē. 2. celi. oīa astra recipiūt lumē a sole et illustrat suo radio supiora et iferiora recte ergo sol dr splēdor firmamēti. ❡ Tertia ꝓprietas solis. q2 sol ē horarū diuisor ſm enī q2 sol lōge manet ī Emispio supiori tunc hore lōgiores sunt. vt ī estate circa festa scti Viti sol nob Cracouien manen-tib⁹ facit nob. 16. horas ī die ⁊ ī nocte 8 horas. sic ī hyeme circa festa. s. lucie ī die fac. 8. ho. et ī noc. 16. ho. sic circa eqnoctia. ī die facit. 12. ho. ⁊ silr ī nocte

¶ Quarta proprietas Solis. Q sol est temporum distributor quia scdm introitum solis in quatuor signa cardinalia ꝛ principalia celi. variantur etiam et fiunt quatuor tempora anni. Cum eñ sol intrat principium Arietis est principium veris. cum Cancrum est principium estatis. cū Libram est principium Autumni. cum Capricornū est principium hyemis. vt scribit Ptolomeus primo qua. Capitulo. de quatuor temporibus anni. ¶ Quinta proprietas Solis. Q sol est in motibus planetarum particeps/ quia oēs planete scdm Ptolomeum in Almagesti dictione tercia et quarta mensurati sunt. Et inuenti scdm proportionem ad motū solis. Et sic motus Solis est cōmunis mensura motuum omniū planetarum: constat autem q omnia mensurata preparant mensurā communem. Vnde etiam decimo Methaphisice dicitur q in omni genere rerum datur vnum primum qd est mensura oim posteriorum. ¶ Sexta proprietas solis. Q Sol est rector omnium planetarum. vnde et dicitur scdo de Anima Sol est pater deorum id est planetarum. et dominū terrenorum Sol eñ scdm intentionem Hali Haberagel libro suo completo. c. de sole virtus omnium planetarum mortificatur fortificatur et debilitatur scdm accessum eorum et recessum a Sole. Cum enim planete propinqui sunt ad solem. dicuntur combusti et debiles. Cum mane oriuntur ante solem dicuntur Matutinales et fortes. Cum autem oriuntur post solem dicūtur vespertinales et debiles. ¶ Septima proprietas solis Q sol est origo vite. In quarto eñ mense a tempore conceptionis hominis anima rationalis datur a deo modo anima humana est qua viuimus scdo de anima et in centum verbis. verbo primo dixit. Hermes sol et luna post deum omnium viuentium sunt vita. ¶ Octaua proprietas solis q sol est terre fecundator qd pulchre dixit Leopoldus in sua summa c de sole cū dixit semen si in terrā proiectum fuerit et solem non habuerit mortuum manet ꝛ non exurget. et scdo de generatione dicitur q motus solis in obliquo circlo est causa generationis et corruptionis rerum in hoc mundo. ¶ Nona proprietas Solis. Q sol est fons caloris de quanto eñ aliqua regio mundi vicinior est ad viam solis de tanto est calidior et de quanto remotior de tanto frigidior. Et sic recte Sol dicitur fons caloris. ¶ Decima proprietas solis Q virtus solis totius nature moderatio quia tota rerum natura et virtute dependet solis. et ideo natura solem locauit in medio planetarum tanq rex et dominus. et moderator omnium. ¶ Vndecima et Vltima proprietas solis. Q Sol est dominus diei. Aliqui eñ planete fm Astrologorum sententiam sunt diurni de quorum numero sol ē principalis. Et alij sunt nocturni vt luna cum alijs vt dicetur inferius

Capi. Tercium. de diffinitōe Lune. ꝛ eius proprietatibus

¶ Luna est oculus mundi / splendor noctis / pedissequa solis / fex superiorum / infimus planetarum / aurarum alteratrix / mensium permutatrix / fons humiditatis / atque noctis domina. ¶ Postquam autor diffinit Solem. Iam consequenter diffinit Lunam ex cuius motu originem habet ciclus solaris. Et ponit Autor in diffinitione lune nouem proprietates lune. ¶ Prima proprietas lune Luna est oculus hoc est ornamentum totius vniuersi recte sicut sol est ornamentum diei..et est oculus diei sicut luna secundum transsumptionem quandam est oculus noctis.et ornamentum eius. ¶ Secunda proprietas lune Luna est splendor noctis et sol splendor diei.sic enim deus gloriosus instituit vt sol in die luceat rebus in hoc mundo et luna in nocte.vnde et dicunt Astrologi quod Luna existens in nocte supra terram est forcior.sed cum in die est supra terram est debilior. ¶ Tercia proprietas lune.Luna est pedissequa solis quia luna recipit lumen a sole.sicut ergo ancilla est pedissequa domine sue.sic et Luna est pedissequa solis.et secundum diuersam habitudinem et aspectum lune ad solis propinquitatem et remotionem variatur luna in lumine suo. ¶ Quarta proprietas lune quod Luna est fex superiorum:mihi hoc est densior omnium planetarum.vnde et propter hoc macula apparet in luna.quia luna non est in omnibus partibus vniformiter clara.vnde et illa macula lune videtur.hinc caput sursum et pedes deorsum. ¶ Quinta proprietas lune quod Luna est infimus planetarum et hinc mundo vicinior inferiori.sic enim instituit deus gloriosus in cuius manu et potestate sunt omnia.et sicut voluit ita disposuit in celo et in terra. ¶ Sexta proprietas lune.Quod luna est aure permutatrix. vnde secundum diuersum introitum lune in .12.signa Zodiaci auram et aerem variat et mutat nunc ad ventum nunc ad pluuias et tepestates.vnde et Guido dicit Bonati.c. de significationibus pluuie et humiditatis.luna cum in signo aquatico.vt cancro Scorpione et piscibus auram permutat et ad humiditatem et pluuias inclinat ¶ Septima proprietas lune.Quod Luna mensium est permutatrix.luna enim per mensem complet motum suum per.12.signa Zodiaci et sic quando nouum mensem incboat quod est cum fuerit in coniunctione solis nouilunium dicimus incipere ¶ Octaua proprietas lune Quod Luna est fons humiditatis est enim luna planeta pluuiosus qui habet mouere pluuias et humiditates.ostendit enim Ptolomeus et ceteri Astrologi quod significatio lune est super aquas.iuxta enim lune ascensum et descensum aqua maris fluit et refluit ¶ Nona et vltima proprietas lune est Quod Luna est domina noctis quemadmodum Sol est dominus diei.et planeta diurnus.sic luna est planeta nocturnus.et eius maior potestas est in nocte.

Capi. iiij. Quod sol sicut et luna habet suum Ciclum et quid sit ciclus et quid nomine cicli sit intelligendum.

Predictorum autem mundi Luminarium quodlibet habet suum ciclum. Ciclus autem communiter sumptus est mensura temporis in quo aliquid incipit siue oriri donec ad idem redibit inceptum siue ad locum eundem. Et sic dies potest dici Ciclus eo quod sol incipit oriri in oriente. et redit ad eundem locum. similiter et annus potest dici ciclus. et multa alia. vnde et ciclus dicitur quasi circulus quia protrahitur ab vno puncto recedendo ad eundem punctum

Postquam autor determinauit de Sole et Luna. Iam presenter intendit determinare de Ciclo solari et etiam lunari. prius tamen premittit quid sit Ciclus in genere et communi. vt patet in textu ostendit etiam que res possunt dici ciclus. vt annus dies et similia.

Notandum quod differentia est inter ista quatuor Circulus Circinus Ciclus et Semicirculus. Circulus secundum Euclidem in libro Elenchorum diffinitur sic. Circulus est figura plana vna superficie contenta. In cuius medio est punctus a quo omnes linee ad circumferentiam ducte sunt equales. Circinus autem est instrumentum quo circulus figuratur et describitur. Ciclus autem est spacium temporis multos annos continens rediens iterum in illum annum vnde incepit: vt ciclus solaris incipit ab vno anno et extenditur ad vigintiocto annos et post complementum. 28. annorum iterum redit in primum annum. Semicirculus autem est medius circulus. et dicitur a semis quod est medium. et circulus quasi medius circulus in proposito tamen ciclus capitur generaliter pro circulo vel reuolutione circulari.

Ca. v. de ciclo solari quolibet anno inueniendo et quid sit ciclus s[olaris].

Ciclus autem solaris hic sumptus est spacium vigintiocto annorum. In quo concurrunt omnes littere dominicales que nunquam possunt redire in eodem ordine nisi post vigintiocto annos. Unde littere dominicales cantant ciclum solarem quem inuenire poteris per hos versus sequentes.

Penthavigint trede iota desep quina monovigint quia nouem
Dena vigint duo duod vigidu quatu quart vigiqua sex

Istud est Capitulum. v. in quo autor diffinit ciclum solarem. Et ponit etiam carmina vel metra per que inuenitur quolibet anno ciclus solaris et postea in textu sequenti ponit Canonem quo ciclus solaris quolibet anno debet inueniri.

Notandum est quod primus versus deseruit centenarijs. ita quod eius prima dictio deseruit primo centenario. 2. secundo. 3. tercio. 4. quarto centenario. Ad corrigendam

itaqꝫ primã dictionẽ primi versus scꝫ Pẽthavigint. diuide p. 28. 100. p͞us tñ addẽdo. 9. et in quotiẽte erũt tria. in residuo manet. 25. et sic prima dictio Penthavigint ẽ correcta. et valet tm̃ ꝑ enthavigint sicut. 25. Pentha enim grece latine valet qnqꝫ. Si vis corrigere scd̃am sillabã scꝫ trede. accipe. 200. et adde nouẽ. et diuide p. 28. et in quociẽte erũt. 7. et in residuo. 13. manebũt et sic ẽ correcta. 2. dcõ. Sic silr̃ si vis corrigere terciã dictionẽ scꝫ iota. accipe 300 et adde. 9. tũc totũ aggregatũ diuide p. 28. et i quotiẽte habebis. 11. et post diuisionẽ manebit qd̃ designat hec dictio iota. Silr̃ etiã ꝓ alijs dcõib⁹ corrigẽdis opabie. vt ꝓ q̃rta desep. accipe 400. addẽdo. 9. et totũ diuide p. 28. quotiẽs. 1. et ꝓ. 204. et residuũ erit. 17. quarta dictio sic age ĩ oĩb⁹ dictionibus corrigẽdis. Si autẽ vis corrigẽ dcões scd̃i v̊sus scꝫ dena viginti ꝓsuppone primã esse correctã scꝫ denã q̃ valet tm̃ sicut. 10. post adde eãdem sup se. seipsam scꝫ dictionẽ. decẽ ad decẽ. et veniet. 2. dictio scd̃i v̊sus correcta scꝫ viginti. Si vis hr̃e terciã dictionẽ scd̃i v̊sus scꝫ duo. tũc adde. 10 ad porẽ scꝫ vigint. Et q꞉ excrescit ꝓductũ vltra. 20. q꞉. 30. erũt. subtrahe ḡ. 28 a. 30. et manebũt. 2. tercia dictio scd̃i versus. Et sic ĩ alijs dcõibus scd̃i v̊sus agere debẽs et ꝓbabis oẽs dictiões scd̃i v̊sus. Ratio ãt q̃re in correctura primi v̊sus addit̃ nouẽ ad centenarios. quia cum Christus natus fuit, erant noue anni elapsi de ciclo solari versus aditias nouẽ si vis cognoscere verum.

Canon de ciclo solari quolibet anno inueniendo

Cũ ãt ciclũ solarẽ scire volueris cẽtenarios annoꝝ dñi transactos numera p mẽbra digitoꝝ. icipiẽdo ĩ p̃mo mẽbro. et sua articulũ siue mẽbrũ vltimi cẽtenarij post hec nũera p digitos p̃mũ versum scꝫ Pẽthavigint locãdo. ĩ quolibet mẽbro vnã integrã dictionẽ quousqꝫ ꝑueneris ad articulũ signatũ et hec dictio q̃ ibi ceciderit oñdet tibi annũ cicli solaris ad illũ cẽtenariũ. Attñ si v̊sus deficiet ĩ cẽtenarijs resumẽdus ẽ a p̃ncipio donec tetigerit cẽtenariũ vltimũ postea vt p͞us nũera p digitos artic̾los ãnoꝝ ad q̃s vltra cẽtenarios vis expiri de ciclo solari scꝫ locãdo ĩ p̃mo mẽbro indicis decẽ. ĩ scd̃o vigint. ĩ tercio triginta. ⁊ sic ꝓ̃iter tũc sua mẽbrũ artic̾loꝝ ĩ ãnis sup̾fluis. ⁊ tũc nũera ad idẽ mẽbrũ scd̃m v̊sum scꝫ dena vigint. et dictio sup̾ueniẽs. ad articulũ signatũ oñdit ciclũ tibi ad illos ãnos articuloꝝ. tũc iũge ãnis cẽtenarioꝝ ad ãnos articuloꝝ. et si aliq̃d vltra sup̾fuerit vltra cẽtenarios et artic̾los. adiũge et a toto collecto subtrahe. 28. q̃otiẽs poteris et illõ quod remanet erit tibi ciclus solaris ad annũ tuũ ꝓpositũ ¶ Autor ĩ ista lr̃a põit Canonẽ ⁊ modũ inueniẽdi et calculãdi Ciclũ solarẽ quẽlibet ꝓ eius canonis exẽplo. vt iunioribus Canon iste resolutior esſꝫ et modus ĩueniẽdi ciclũ solarẽ leuior capiat̃ exemplum ad annũ domini. 1507. currentem. sic de omnibus prarbus in hoc Computo agẽdis. Cum itaqꝫ ad annũ. 1507. currentẽ ciclum solarem inuenire volum⁹ p̃mo sciat̃ annus dñi currẽs et est. 1507. Scd̃o oportet cõ

siderare quot sunt centenarij in illis annis. et patet quot sunt quindecim/qd patet quia in mille annis sunt centenarij decem ⁊ iterum sunt quinq3. Et sic in summa sunt qndecim cētenarij. Tercio numerum centenariorum numerabo per iuncturas digitorum intus et extra numerando incipiēdo a primo articulo indicis. Et finaliter numerus istorum centenariorū terminabitur in prima iunctura scḋ'ij digiti quam iūcturā signabo creta aut aliq̄ re alia. Quarto nūerabo versum deseruientem cētenarijs sc3 ꝑenthavigint ad quālibet iuncturā ponendo vnam dictionē deseruientem centenarijs. hanc tñ dictionem quoq3 nō oportet ponere ad aliquam iuncturam quia ipsa nichil in proposito signat sed ponitur causa metri. Et si versus defecerit repetēdus est. et scḋo numerandus est. Et si tercio defecerit iterum repetendus est vt in anno currente accidit. et cum tercio versum repeto veniet ista dictio ꝑenthavigintb. ad primam iuncturam scḋ'ij digiti que designat. 25. quinq3 q̄ scribam extra in tabula. Quinto pro articulis in annis Christi currentibus nihil oportet querere quia nullus articulus est in eis. Si tamen aliqui articuli essent in annis Christi currentibus oportet eos numerare per mēbra digitorum et agere sicut dictum est de centenarijs. dicēdo. 10. 20. 30. 40. ⁊c̄ Et post membrū signatū quantum designat. Sexto considerandū est si aliquid residuum fuerit vltra numerum centenariorum et articulorum. vt in ꝓposito. septē anni adde illos. 7. annos ad vigintiq̄nq3. ⁊ tota summa erit. 32 Et quod tibi prouenerit infra. 28. hoc ciclus solaris esset. Septimo q2 numerus productus. ex additione excedit. 28. subtrahenda sunt. 28. quoniam tot sunt anni ciclus solaris. Et subtractione facta manebunt quatuor qd residuum manens post subtractionem signat q2 Anno domini. 1507. currēte pro ciclo solari habebimus quatuor. Et similis praxis in alijs fiat

¶ Si vero inepta tibi fuerit Subtractio tunc vide quot articuli fuerunt in toto collecto immediate ante subtractionem illos quere per scḋm versum vt prius. addendo residua annorum articulorum collectorum. Si qd fuerit residuū ad illū annū de quo scire velis etiā adde et patebit tibi cicl⁹ solaris.

¶ Autor ostendit alium modum quomodo ciclus solaris inueniri debet pro his qui nesciunt artem Algoristicam vt subtractionem quando scilicet a numero correspondente centenarijs et a numero correspondente articlis Et cum residuo addito si hec summa trium numerorū addita excederet. 28. vt anno 1507. currente est. 32. Et nesciret aliquis subtrahere. 28. a. 32.

Canon quomodo inuenitur Ciclus Solaris. Si quis nesciret Subtractionem

Primo oportet scire quid correspondeat cētenarijs p p̄mū v̄sum. ⁊ p3 q2. 25. iuxta

anno domini 1504 ... [illegible]

Canonē precedentē. Scdo oportet scire quid correspōdet pro articulis. Et isto anno nihil correspondet. Tercio oportet scire quot sunt anni residui. et sunt. 7. Quarto omnia ista addi dñt simul vt. 25. cum septem et erit summa 32. Quinto debeo cōsiderare quot sunt articuli in ista summa. 32 Et patet q tres. Sexto numerabo illos articulos per tria membra digitorum. et veniet numerus ad terciam iuncturam indicis. et signare oportet membrum Septimo debeo numerare scdm versum qui deseruit articulis et videre qd correspōdebit de vsu scdo illis articulis. Et patet q. 2. Octauo qr ī summa residuū fuerit. adhuc addo illa duo ad priora. 2. Et sunt. 4. patz igitur q āno 1507. ciclus solaris est duo qd etiam iunctum est per Canonem precedentē

Aliud exemplum anno domini. 1482. currente totum collectum fuit. 35. cōsidera quot sunt articuli. et sunt tres quos cum numero per digitos. Et versum scdm deseruientē articulis venient. 2. Et qr ī summa adhuc sunt. 5 addo. 2. ad. 5. et erunt. 7. qui numerus. 7. designat ciclum solarem. Anno domini. 1482. currentem

Capitulum Sextum de littera dñicali. Et quomō annus est duplex. Cōmunis et Bisextilis

¶ Inuento autem Ciclo solari littere dñicales sunt inueniende que per totū ciclum solarem cōcurrunt quarum sunt septem in numero scz. a b c d e f g. Vnde totus annus currit per has septem litteras ita q ī quolibet die erit vna littera et post vltimam redit prima et ex his litteris septem. Erit vna sp littera dominicalis que omni anno variatur. Et alie littere sunt feriales fm ordinem alphabeti. ¶ Postq autor diffinit ciclum solarem. et dedit Canonem quomodo inueniendus est quolibet anno. Iam consequēter determinat de littera domīcali quid sit. et quot littere possunt esse dominicales

¶ Notandū q littera dominicalis diffinitur sic. Est littera per quā cognoscitur quis dies sit dominicus. et quis dies feria. littera eñi que est dñicalis dominicam diem representat. Et alie sex scdm ordinem alios dies septiane ostendūt. vt ista littera a si aliquo anno esset littera dñicalis b signabit feriā scdam. c feriam terciam d feriam quartā. e feriam quintam. f feriam sextam. g sabbatum indicabit. dicūtur autē littere dominicales nō omnes iste littere vno anno essent littere dominicales sed ideo quia scdm successionē annorum quelibet illarum potest fieri littera dominicalis vt decebitur inferius circa Canonem quomodo littera dominicalis quolibet anno sit inuenienda

¶ In quibusdam quoqz annis littera dominicalis bis variatur et scdm hoc annus est duplex scilicet Cōmunis et Bisextilis. Cōmunis annus est ille qui continet et habet. 365. dies et sex horas ꝛ illorum annorū sunt tres

Ex hiis habetur H diuisio anni cū de iud annorū quidam ē comūs et quidam Bissextilis

In qbus semel lra dñicalis variat scz primus post bisextilē. scdus post bisextilē et tertius post bisextilem. bisextilis vero annus ē qui habet. 366. dies et in isto anno litera dñicalis bis variat et hec cognosces p vsus seqntes

Gruff e dit ci bas gri fo nes dic bo na

gri fe di ci bus aug for e dus cib au gor

fi ed oc ob au.

¶ Autor in ista parte ppter maiorē declarationē dicendorum ostendit tria Primo ostendit q annus ē duplex quantū sufficit. ad ppositū scz annus cōmunis et annus bisextilis. Scdo ostendit q lra dñicalis in āno bisextili bis variat. Tercio ponit versus per quos lra dñicalis habet inueniri. ¶ Notandum pro tertius autoris intellectu q annus ē duplex scz ānus cōmunis q cōstat ex. 365. diebus. et sex horis q̄ sex hore collecte p quatuor annos faciunt vnā diē naturalē que cōstat ex. 24. horis. alter autē ē annus bisextilis qui cōtinet. 366. dies. Ratione horarū collectarū p tres annos cōmunes et quartū bisextilem. Et illa dies supflua vltra annū cōmunē imponit in februario ppter hoc qz pauciores habet dies q̄z alter Mensis geminando. et bis numerādo illā sillabā trū trū aut math math. vt dicet inferius

Notanudm etiam ad Sciendum in quo anno sumus post bisextilem aut in anno bisextili talis assignat doctrina. primo sciendus est annus Christi currēs. quē vis scire si est bisextilis vel primus vel scds vel tertius post bisextilē. scdo eundē annū quem examinare vis si est bisextilis vel quotus post bisextilem diuide per quatuor et nūerus remanēs post diuisionem ostendet tibi quotus est annus post bisextilem. Si autem nihil remanet annus iste de quo queris est bisextilis. Exempli gratia. Anno domini 1507. currente volo scire si est annus bisextilis vel quotus post bisextilem diuide predictos annos scz. 1507. per. 4. Et primus qtiens diuisionis erit. 3 Scdus numerus quotiens in diuisione tali erit. 7. Tertius numerus quotiens in diuisione erit sex. et in fine manebunt tria. Annus ergo currēs. 1507 est tertius post bisextilem. v

Si per bis binos dñi diuiseris annos
Quod fuerit supra bisexti sit tibi summa
Ano nil inuento nec plus nec minus esse memēto.

Canon et Praxis quomodo quolibet anno Littera dominicalis sit inuenienda

¶ Cum ante Litteram dñicalē alicuius anni scire volueris et alia requisita ad predicta scȝ concurrentes anni primā feriā cuiuslibet Mensis festa mobilia et alia multa tunc numera predictos annos cicli solaris per digitos q̄ vsqȝ volueris et tunc serua articulum illius anni cuius lrām queris tūc numera istum versum Griff. edit pro quolibet membro cōputando vnam sillabam et que terminatur in mēbro signato hec ostendet litteram dñicalem illius anni capiendo litteram dominicalē de ordine litteraꝶ in alphabeto

¶ Autor iam docet inuenire Litteram dñicalem quolibet anno pro cuiꝰ inuentione supponendū est ꝙ in istis membris predictis deseruientibus lrīs dñicalibus quolibet anno ponunꝭ. 28. sillabe extense per vnum ciclū solarē qui continet vt dictum est superius sic ꝙ primo anno cicli solaris deseruit prima sillaba scȝ Griff scđa sillaba. scđo anno vt ed. Et sic consequēter quādo itaqȝ aliquo anno in inquirēdo litterā dñicalē ī aliqua sillaba euenerint due littere de illis septem tunc sunt due littere dominicales et annus ē bisextilis vt illa sillaba Griff est g et f. Silr in illa sillaba bas est b et a sic silr est in alijs

Exemplum de inuentione littere dominicalis ad Annum domini. 1507. currentem primo oportet me scire ciclum solarem eiusdem anni currentis et ex prari precedenti est quatuor. Scđo numerū cicli solaris scȝ. 4. nūerabo per membra et iūcturas digitorū incipiendo ab indice et numerabo. i. 2. 3. 4 et signabo articulū. Tercio numerabo versum primū Griff. edit vsqȝ ad iuncturam signatam indicis et veniet illa sillaba ci cuius litteram cōsidera scȝ c dico ergo ꝙ littera dñicalis anni. 1507. currētis erit illa c que significabit dominicam diem d significabit feriam scđam. e. feriam tertiam et sic cōsequēter

¶ Si autem fuerint due littere reperte in vna sillaba de ordine litterarū dominicalium vt in hac sillaba Griff scȝ f et g tūc annus est bisextilis et prima durabit per Januarium vsqȝ ad festum Mathie et scđa debet imponi post festū p̄dictū et nō añ et hec scđa durabit per totū ānū vt pȝ p vsus seqntes.

Post mathie dum iungito mox feriam
Littera fit prideni variatur domini ibidem
Littera mutatur sed festum non variatur ×

¶ Autor postq̄ȝ docuit ꝙ in anno cōmuni est vna littera dñicalis nūc consequenter docet quomō in aliquo anno sunt due littere dominicales aliqñ Pro intellectu textus ampliori. ¶ Notandum ꝙ autor ī textu dicit p̄mū Qꝫ in anno bisextili sunt et inueniunꝭ due littere dominicales prima durat a principio anni vsqȝ ad diē sancti Mathie Scđm ꝙ autor ostendit ī textu est ꝙ scđa littera dominicalis in anno bisextili statim post festum Mathie

× lrā mutatur simul et festum variatur

sic q debet geminari et bis nūerari illa sillaba math dicēdo math math

¶ Notandum etiā q omniū Computistarum est sentētia diē superfluam in anno bisextili imponendam esse in diebus Februarij quia ipse Februari⁹ paucos habet dies q̄ȝ aliquis alter mensis quia solū. 28 In qua aūt sillaba Februarij debet imponi. est diuersitas. Aliqui eī imponūt seq̄ti die post festum Mathie apl'i et geminant illam sillabā dicendo et numerādo math math sic q festum sancti Mathie celebrať prima die et seq̄ti die imponiť Littera dn̄icalis noua que durabit p totum annū. Alij autem Computiste et hoc ē cōmune q dies superflua imponiť in anno bisextili sexto Calendas Marcij geminātes illam sillabā trum trum. sic q in vltima sillaba gemiata scȝ trū trū añ festū Mathie iponiť. illa dies superflua versus Bisextum sexte martis tenuere calēde. Posteriori die festa colanť sancti Mathie ¶ Notādum etiam. Q illi qui imponūt diē supfluam in illa sillaba math scd̄a scilicȝ quarto die post festum Cathedre sancti Petri diem sancti Petri includēdo vt sic dicať Petrum math math et illi dn̄t versum ita habere Littera mutať sed festum nō variať. et hoc autor in textu tenet. Illi autē qui imponūt diem superfluū in ista sillaba trū trū. in scd̄a geminata debent ita habere versum terciū predictū littera mutať simul et festum intelligēdo Mathie apl'i variať

Capitulum Septimum de Concurrentibus anni inueniendis et quid sit Concurrens anni

¶ Littera dn̄icali inuēta poteris p eam cōcurrentes anni inuenire. Est aūt concurrēs anni numerus vltimaꝝ feriaꝝ et dieꝝ a proxima dn̄ica post festū Natiuitatis Christi vsqȝ ad festū Circūcisionis dn̄i. includendo quos concurrentes poteris inuenire per hos versus sequentes

A nil b sex dat c quinqȝ d quatuor dat e
Trib⁹ f q̊ȝ binos g monos cōcurrit in anno

In istis versibus quere Litteram dn̄icalem et patebit tibi concurrens anni Si aūt fuerint due littere dn̄icales fuerint repte in āno aliq̄ bisexti'i tūc p̄ma littera dabit tibi cōcurrentes anni. et nō scd̄a. Verbi gratia. volo scire Anno dn̄i. 1507. ꝯcurrētes anni debeo primo habere litterā c in versib⁹ et videre quid significat c et dixit textus c quinqȝ patet ergo q quinqȝ sunt cōcurrētes anni nostri currentis

Capitulum Octauum de duodecim mēsibus anni.

Sequitur de Mensibus annorum quoꝝ sunt. 12. de quibus in maiori cōputo tractabitur. hic autem ipsorum nomina et numerus dierū. Et prima feria cuiuslibet Mensis inuenitur.

Ja fe mar ap ma iu iul aug sep oc no decēber. Ja mar ma iul aug oc deca tribus et vno aliĳ triginta sed februuus octoviginti.

Adam degebat erga ciphos qdrifex

Unde sciendum q primus versus predictorum ostendit nomina mēsium Scds autē et tertius numerum dierum quot quilibet mensis habet dies. vt patet intuēti. vñ sciendum q predictus versus Adam docet iuenire feriā cuiuslibet mensis sic numera versum de ordine mensiū scȝ. Ja fe mar. et serua mensem cuius primā feriam vis inuenire et tūc numera predictum versum scȝ Adamad eundē articulū pro quolibet mēbro accipiendo vnam sillabā et tunc prima littera sillabe articuli notati oñdit primā feriam istius mēsis in respectu ad litterā dominicalē notatam que littera prius dicta debȝ locari in primomembro indicis.

Cip bri marg a phe phi nu Jul la pes ege reg omp des

Postq̄ȝ autor determinauit de ciclo Solari. et de his que necessaria sunt ad suū ppositum. et etiam de his que sequunt̄ ad ciclum solarē. Jam ɔsequēter incipit determinare de mensibus anni. et circa hanc determinationē oñdit in textu tria. primo docet quot sunt menses in āno et quot dies vsuales hȝ quilibet mensis. in scd̄a pte docet īuenire primā feriā et diē primā cuiuslibet mensis scȝ qua die incipit in aliquo anno aliqs mensis. in tercia parte docet inuenire diem cuiuslibet mensis. vt si vellemus scire quota die ipsi⁹ mensis esset festum sancti Martini. pro intelligentia istorum ¶ Notandū ē primo Q mensis dicitur a metior metiris qd̄ signat mēsurare. quia per. 12. mēses mensuramus totum annū. triplex autē est mensis quantū sufficit ad ppositum scȝ Solaris Lunaris et Usualis Mēsis. Solaris est spacium tēpis in quo sol pertransit vnū signū et mouetur in vno signo. et continet. 30. dies. 10. horas et. 24. minuta. Mēsis autem Lunaris est spacium tēporis durans ab vna coniunctione solis et lune ad aliam. et hic continet. 29. dies 12. horas. 44. minuta. 3. scd̄a. 2. tcia. 59. q̄rta. quorū mensiū lunariū in anno solari aliquando sunt. 12. aliqñ. 13. et de his duobus mensibus dicet̄ ī libro scd̄o. Tertius mensis est Usualis est spaciū temporis calendariĳs ecclesiasticis inscriptū et ab antiquis autorisatum. et de istis hic Autor determiāt qui mensis vsualis continetur per versus contentos in ci si io ia nus. sic q semper duo versus attinerent ad vnum mensem. ¶ Notandum q Autor

B

in textu scdo docet quo pm⁹ dies alicui⁹ mēsis aliquo āno debeat iueniri. vt Anno dñi. 1507. currente. si volumus scire primā feriam Aprilis qua scȝ die incipietur Aprilis nō qñ erit cōiunctio Aprilis sed in qua die erit principiū Aprilis. an dñica vel feria scda vel sexta. et ē canō. et modus iste primo sciat mensis ad quē vis scire eius principium. In qua die est ille mensis et sit vt dictum ē. scdo oportet numerare nomina mensiū p mēbra digitorū fm illū versum Ja fe mar. tercio cum numerabis versum ia fe mar. patebit q̄ sillaba deseruiēs Aprili scȝ ap veniet ad quartū locū indicis et signa locū. quarto numera istū versum Adā degebat vsqȝ ad locū signatū et considera que lra ibi veniet et patet q̄ g. quinto considera respectū et habitudinē quam habet g ad c que littera c designat litterā dñicalem. Anno. 1507. currente respectu et habitudine g ad c. g designat feriā quintā. concluditur ergo q̄ anno. 1507. currente principiū enūerationis Aprilis erit feria quinta sic similimō inquiratur in alijs. ¶ Notandū q̄ Autor in textu docet inuenire diē vsualē cuiuslibet mensis. Exempli gratia. si volumus scire quota die mensis nouēbris sit festum sancti Martini. primo oportet in quo mense vsuali sit dies sancti Martini. Et patet q̄ in nouēbri. scdo oportet numerare istum vsum mēsiū scȝ Ja fe mar ap ma. vsqȝ ad Nouembrē. tercio nūatione facta mēsium oportet signare membrū et ē summitas medij digiti quā summitatem signa. quarto ad illā signaturā numerabo hoc metrū ap bri mar vsqȝ ad mēbrū signatū. numeratione facta patet q̄ illa sillaba omp cadit membro signato que designat Nouēbrem. quinto a principio Nouēbris. scȝ omne nouēbre numero vsqȝ ad diem sancti Martini. patet ergo q̄ festum sancti Martini est. 11. die Nouembris. Et sic in alij agendum erit

Capitulum Nonum de Ciclo lunari quid sit ciclus Lunaris et quō inueniri debet

Facta determinatione Solis respectu Lune. nunc ptractemus de Luna de qua ciclus lunaris principiū dicitur habere: est autē ciclus lunaris mēsura temporis. incipiens in aliquo die qua luna soli coniungit̄ vel supponitur donec in eodem die luna soli supponit̄ quod mō vocatur incensio. hic autē ciclus cōtinet. 19. annos quē antiqui inuenerūt qm̄ non viderunt citius solē in eodē die cōiūgi lune nisi post. 19. ānos ꝛ sic īcēsiones causant ciclū solarē

¶ postq̄ autor in precedentibus determinauit de ciclo solari et de alijs q̄ ad ciclū solarē ptinere vident̄. Jam pñter determinat de ciclo lunari ꝛ de his q̄ ad ciclū lunarē spectāt. et in isto textu principaliter duo facit. pmo diffinit ciclū lunarē. scdo ostēdit annos cicli lunaris et dicit vt patet in textu

¶ Pro intelligētia Autoris Magister Joānes de Sacro Busto ī pputo suo maiori sic diffinit ciclū lunarē. Ciclus lunaris ē spaciū tpis incipiēs in

aliquo die quo luna soli cōiungit᷑ donec in eodē die iterū luna sibi supponit᷑ et cōtinet .19. ānos experiētia stellarū obseruatores inuenerūt lunā nō cit⁹ coniungi eodē die nisi post decursum et cōplementū .19 ānoꝝ. pꝫ ergo ꝙ cō iunctiones solis et lune causant ciclū lunarē. dr̄ autē hic ciclus primo ciclus lunaris. ideo qꝛ ē spaciū tp̄is in quo oēs difformitates et varietates cōtingentes ex cōiunctione solis et lune. ad statū pristinū reducunt᷑. scd̄o ciclus lunaris dr̄ aureus nūerus. et hoc duplici de causa, pᷓma qꝛ sicut aurū ꝑcellit alia metalla et mineras alias in valore sic et ille ciclus lunaris ꝑcellit omnes alios nūeros ꝑ quos aliqd̄ ꝗrimus et practicamus. qꝛ ad multa deseruit ⁊ valet vt dicet᷑ inferius, scd̄o dr̄ aureus nūerus qꝛ Caldei q̄ fuert̄ diligētissimi in studio stellarū ⁊ Astronomie inuētores hūc nūeꝝ miserīt Romanis q̄ cō siderātes huius nūeri vtilitatē inscripserunt eū in libris suis et calendarijs aureis litteris. nos vero cū rubro colore designamus, tercio dr̄ ciclus iste de cēnoualis. ideo quia .19. annos in sua reuolutione cōtinet. dr̄ etiā iste ciclus impfectus et antiquus. alter autē ē ciclus magn⁹ et ꝑfect⁹. vt dr̄ in scd̄o libro

¶ Sed iste ciclus fallit in horis. ita ꝙ ab anno Incarnationis pᷓmo vsqꝫ huc scꝫ cū scribebat᷑. Anno dn̄i .1350. quinqꝫ dies ancesserūt incēsionē. vn̄ et ē regula vulgaris luna prima in libro est qnta in celo. fallit etiā quo ad ānos cōmunes et bisextiles in reuolutione ei⁹. vn̄ cū annus bisextilis ē in aliquo anno cicli lunaris vnā supaddit feriā. et in reuolutiōe eiusdē nō superaddit qꝛ annus bisextilis nō ē et ideo videt᷑ esse erroneus iste ciclus et ꝓpter hoc ci clus magnus ē inuētus in maiori cōputo q̄ omnia ista remouet ad quē iste antiquus videt᷑ esse necessarius quē inuenire poteris ꝑ hos versus sequentes

¶ Postqꝫ autor diffinit ciclū lunarē et quot annos cōtinet quia .19. Jam ostendit ꝙ ciclus lunaris signatus in calēdario cōmuni est erroneus qꝛ nō indicat precise cōiunctionē solis et lune in aliquo mense. Est eñ cōmune ꝓ uerbium. et vnde cōputistarū luna prima in libro vel in tabula cōiunctionū est iā qnta in celo. et habet etatē quinqꝫ dierū. et sic aureus numerus vl' cicl⁹ lunaris signatus in calēdario nō vere ostendit solis et lune coniunctionē Si ergo aliquis vult scire cōiunctionē solis ⁊ lune in aliquo anno ꝺm aureū nūeꝝ signatū i calēdario tūc sic agēdū erit. q̄rat᷑ aure⁹ nūer⁹ illi⁹ āni ⁊ nūera sursum a loco aurei nūeri iuēti qnqꝫ ex pᷓmēdo illū nūeꝝ sursūꝫ ꝑ hāc ꝺcōnē scilicet imo post lapsum .160. ānoꝝ ab ānis .1300. In q̄ autor cōposuit illū librū erat luna .6. i celo. n̄ admiret᷑ aliqs ꝙ ille error tollerat᷑ i calēdario eccl'ia stico qꝛ nō licet corrigere calēdariū sine ꝯsensu singl'ari ꝯcilij mittit᷑ ğ ꝑcatiua cicli lunaris i suo loco i calēdario licet nō recte oñdit cōiūctiones solis ⁊ lune Dn̄s magr̄ Joānes de mōte regio toti⁹ Astronomie studij ꝑfo᷑ator i curiā ro manā vocat⁹ ꝑ papā piū vt calēdarij eccl'iastici errorē ꝑfo᷑aret. cū i vrbe ro: haret peste ifect⁹ aīaꝫ suā ⁊ vitā i man⁹ dei ꝯmēdauit diē suū clausit extremū.

¶ Fila que bar go ma ri cis he nas
Sidus in octoꝛ e lra pe as x monos: vnde
Duo duod tres trede quar quatuoꝛ de

Canon inueniendi et calculandi Ciclum lunarem vel aureum numerum

¶ Cum autē ciclum lunarē ꝑdictum scire volueris tunc cētenarios annoꝝ dñi transactos numera p digitos et signa articulū vltimi cētenarij post hoc numera primū versum sc3 Fila vsq3 ad membrū signatū in quolib3 mēbro vnam sillabā ponendo de predicto versu. Nam tūc huius sillabe prima lrā ostēdit tibi ciclum lunarē siue annū cicli lunaris ad istum articulū centenarioꝛum. si vero versus in centenarijs deficiat eius initium repetatur donec ad membrum cētenarij ꝑueniatur postea vt prius numera articulos ānoꝝ domini p digitos ad quos vltra centenarios vis experiri de ciclo sc3 locādo in primo membro indicis. 10. in. 2. 20. in. 3. triginta. ⁊ cījs per oēs digitos currendo et signa membrū articuloꝛum in annis et tunc numera ad idē mēbrum scdm versum sc3 x monos et dictio superueniēs ad articulum annoꝝ ostendit ciclum ad predictos annos tunc iunge annos articuloꝝ cū ānis centenarioꝛum. et si quid fuerit desuper etiam adiunge et a toto collecto subtrahe. 19. quotiens poteris et illud qd remanet post subtractionem ostēdet tibi ciclum lunarem ad illum annum ad quem operatus fueris.

¶ Postq̄ determinauit de ciclo solari. et de his q̄ sequuntur ad cū. nunc cōsequenter determinat de ciclo lunari. Et de his que sequuntur ex ciclo lunari In primis proponit duos versus qui deseruiunt ad inuētionē cicli lunaris quoꝛum primus deseruit centenarijs. et scds articulis vt patebit in canone

¶ Notandū pro coꝛrectione primi versus sc3 fila presupposita illa dictiōe sc3 fila cuius prima littera est f que signat. 6. si addideris. 5. habebis scdam coꝛrectionem sc3 la ⁊ est. xi. Cui si addideris iterū. 5. veniet. tercia scilicet q. ⁊c̄ est autem significatio litterarum in aliqua sillaba fm locū et sitū eius i alphabeto. vt f. est sexta lrā in oꝛdine alphabeti et sic signat. 6. q. 16. littera in alphabeto et sic signat 16. Est etiā sciendum quotiens in additione ipsoꝝ quinq3 ad numerum precedentē excrescunt. 19. opoꝛtet subtrahere. 19. quia ciclus lunaris non extēdit vltra. 19. pro coꝛrectione autē scdi versus sc3 x monos supponitur prima coꝛrecta sc3. x que signat decē additur iterū decē et veniēt. 20 et illud productum excedit. 19. opoꝛtet subtrahere iterū. 10. et venient. 20. et illud productum excedit. 19. opoꝛtet subtrahere. 19. et sic cōsequēter fit i alijs.

Canon Exemplaris de ciclo lunari. Anno domini.

Millesimoquingentesimo septimo currente Calculando primo in annis Christi currentibus cōsiderari dn̄t cētenarij quot sunt in nūero. ꝛ p3 ꝗ sunt 15. scd̄o debēt numerari. 15. p iuncturas digitoꝝ. incipiendo a p̄ria iunctura indicis vsq3 ad. 15. et debet signari membrū. tercio debet nūerari p̄m⁹ v̄sus sc3 fila cū sequentibus silalbis vsq3 ad articulū signatū. Et si versus defecerit debet repeti. Quarto considerabis que est littera prima sillabe illius q̄ venit ad articulū signatū et quā significationē habet illa littera ex situ ei⁹ in alphabeto. et patet ꝗ in praxi ista ad. 15 iuncturam veniet illa sillaba ter cui⁹ p̄ma littera est t q̄ ē. 19. littera in ordine alphabeti et signat. 19. et scribe i tabula. 19 quinto anni articuloꝝ etiam essent numerandi p membra digitoꝝ signādo iuncturā et versus scd̄s qui est articulorum numerandus esset per iūcturas digitorum et quecūq3 dictio veniet super articulū signatū signat annum articuloꝝ hoc etiam scriberetur extra in tabula et adderet̄ annis centenarioꝝ sed hoc in presenti anno fieri non oportet quia nl est in articulis habebūt itaq3 solū. 19. pro annis centenarioꝝ. sexto his annis centenarioꝝ adde residuum annoꝝ sc3. 7. et erit summa tota. 26. septimo quia summa producta excludit numerū cicli lunaris sc3. 19. subtrahenda sunt. 19. a 26. et subtractōe facta manent septem que representent ciclum lunarē āni nr̄i. 1507. currentis

¶ Attamen si subtractio tibi inepta fuerit vide quot articuli fuerint in toto collecto. et illos quere per scd̄m versum vt prius et patebit tibi cicl⁹ lunaris addendo residuum annoꝝ dn̄i collectorum. Autor ponit proximū locum inuentionis cicli lunaris pro his qui artem Algoristicam ignorāt et dicit si nō scires subtrahere summā r̄ndentē centenarijs et articulis a. 19. tūc totam summā cū additione residui numera p mēbra digitoꝝ et nūera scd̄m v̄sum deseruientem articulis per membra digitorum et patebit tibi id qd̄ queris

Capitulum decimum de Interuallo inueniendo q̊t scilicet septimane sunt a natiuitate Christi vsq3 ad dominicam qua canitur Esto mihi.

¶ De hebdomadis a natiuitate Christi vsq3 ad Esto mihi siue ad diē carnispriuij videndū est quarū cognitio p precedētia sic pōt haberi sc3 per cognitionem cicli lunaris qui ciclus causat hebdomadas istas. vnde semp in Aprili oportet nos nostrū celebrare Pascha qui mensis oī anno variat̄ suo incēdio ſm annos cicli lunaris et ergo iste hebdomade scd̄m hoc variātur ita ꝗ in vno anno sunt plures et in alio pauciores ꝛ sic ciclus lunarīs ē causa istarum hebdomadarum que inueniuntur per hos versus

Etheras aretra fraudula baculos edere claudunt.

Fraude divertere gaudēs cādit anastrofēa: dētans
Brunt ablatās alicēs diota blādēs eustra clemētis
Per istos versus ebdomadas predictas sic inuenies numera annos Cicli lunaris per digitos vsq3 ad annum cicli ad quē vis scire postea predictos versus numera locādo in quolibet mēbro vnam dictionē et dictio articulo anni cicli lunaris correspondens ostendit ebdomadas istas interualli. Ita q numerus istius dictionis equiualet ebdomadis istis sed tamen hoc interdum fallit. Si ergo hec euitare volueris vide ad litteram dñicalem anni eiusdem que sit et etiam ad primā litteram dictionis reperte in articulo cicli lunaris. si tūc littera dominicalis precedit litterā dictionis in ordine alphabeti tunc vna ebdomada ē adiungenda. Sed si fuerit littera eadem cū littera dictionis vel post litterā dictionis tunc stabit sine additione. in anno vero bisextili hoc idem fac cum littera dominicali secunda et non cum prima

¶ Autor consequenter docet Canonem et regulam quō interuallum quolibet anno sit inueniendum et dicit tria in textu. Primo ponit 19 dictiones quarum quelibet deseruit vni anno pro interuallo inueniendo. Secūdo ostēdit praxim et modum quō quolibet anno interuallū inueniat. Tercio pōit cautelam circa inuentionem interualli quomodo aliquando adiungitur interuallo adhuc vna septiana iuxta variationē lr̄e dñical' et dicit vt p3 i textu.

Pro intelligentia de cognitione Interualli

Notandum q Interuallum a magistro Joanne de Sacro Busto in Computo suo maiori diffinitur sic. Interuallū est spaciū temporis qd̄ ē a dñica proxima Natiuitatis Christi vsq3 ad dñicam Esto mihi. Quādo āt festū natiuitatis Christi est dominico die tunc interuallum īcipit illo dominico die et durat vsq3 ad dominicā qua canitur Esto mihi. Causa autē variationis interualli quolibet anno ē variatiōe oppositionis solis et lune ipsius Aprilis. oportet eñi in Aprili nos celebrare Pascha nostrū. in oppositiōe aut prope Christus eñi dominus. iuxta Eusebiū in Cronicis suis et alios doctores Ecclesie precise passus est. i oppositione Aprilis sub Tiberio imparatore anno imparij sui decimooctauo. et quia oppositio Solis et Lune Aprilis quolibet anno variatur. oportet q et festiuitas Paschalis quolib3 anno varietur. et sic oportet q et interuallum quolibet anno variatur.

Canō exēplaris de interuallo q̄libet āno inueniēdo.

Cum interuallum quolibet anno scire volueris. Primo oportet scire Ciclū lunarē illius anni ad quē vis scire Interuallū vt anno nostro currēte. 1507 est septē. Secūdo oportet te numerare annos cicli lunaris per mēbra digitor̄ et signare membrum 7 veniet anno currente ciclus lunaris ad septimā iun-

eturam indicis. tercio numera ad qualibet iuncturā vnam dictionē hec des fraude et considera quot sunt littere in illa dictione fraude. et p3 q̄ sex significantur ergo prima prari sex septiane essent de interuallo sed consideranda ē cautela quā Autor ponit ī textu. Et est si in aliquo āno cōtingeret q̄ lr̄a dominicalis precederet primā litteram dictionis que ostendit interuallū tot vna septimana esset addenda. ad septimanas prima prari inuētas et sic contingit Anno presenti. 1507. currente. cū ē littera dn̄icalis et prima lr̄a huius dictionis fraude que indicat interuallum huius anni currētis est f modo e precedit f in ordine alphabeti. addēda ergo vna septimana ad septimanas sex prius inuētas et sic p3 q̄ āno currēte. 1507. ꝑ īteruallo sunt. 7. septiane.

Capi. xj. de Concurrentibus Ebdomadarum

Nunc de concurrentibus Ebdomadarū dicendum est. sunt autem Concurrentes ebdomadarum dies superflui vltra ebdomadas inter natiuitatē dn̄i et inter dn̄icā primā sequentē a q̄ ꝑdicte septiane sunt inchoāde cōputādo vsq3 ad dn̄icam Esto mihi quos cōcurrētes quere in versibus seq̄ntibus.

A nil b vnum c duo d tres e quatuor f quinq3 g sex dat

Iste Concurrētes ebdomadarū sunt inueniende per litterā dn̄icalē ita cū a erit littera dn̄icalis tunc nihil concurrit in diebus ergo incipiendū ē in die Natiuitatis Christi cū ebdomadis interualli. Si b vna dies concurrit. si d tres ⁊c. Nota in anno bisextili dies cōcurrentes ꝑ scd̄am litteram sunt querendi. ita q̄ vna feria additur cōcurrētibus scd̄e littere. quare sequitur q̄ si g fuerit littera dn̄icalis tunc vna ebdomada addit̄ ebdomadis. q2 g habet sex concurrētes si tūc vna feria supaddit̄ erit ebdomada ītegra et tūc ebdomade prius inuēte sunt incipiende a die natiuitatis christi cū ebdomadis quia nihil concurrit et hoc cum additione vnius ebdomade. ¶ Postq3 Autor in ꝑcedētibus determinauit de īteruallo. Jam ꝑnter docet iuenire cōcurrētes id ē dies supfluos vltra interuallū sc3 ī ter diē natiuitat christi. et dn̄icā proxime seq̄ntē. ⁊ facit tria. pmo ondit qd sunt ꝯcurrētes ebdomadaꝝ. scd̄o pōit v̄sum ꝑ quē cognoscunt̄ tales dies supflui. tercio ponit cautelā quō ī āno bisextili ī quo ꝯcurrūt due l̄re dn̄icales ꝑ quā lr̄am dn̄icalē debēt cognosci cōcurrētes ebdomadarum

Notandum Pro intellectione textus ampliori.

Q2 concurrētes sunt duplices scilicet ebdomadarum et anni inter quos est talis differentia q2 ꝯcurrētes ebdomadarum sunt dies mediantes inter diē Natiuitatis christi et pmā dominicā immediate sequentem a qua dominica die inchoantur septiane interualli excludendo talem dominicam diē et

festum natiuitatis Christi includendo Concurrētes autē āni sunt dies mediantes inter dñicam primā post natiuitatē Christi et Circumcisionē dñi dñicam diē includendo et festum Circumcisionis domini excludendo

Caplm duodecimum de festis mobilib⁹ inueniēdis.

Sequitur de festis mobilibus quorū sunt quinqʒ scʒ. Septuagesima Quadragesima Pascha Rogationes et Penthecostes. dicuntur mobilia quia omni anno variantur et mutant̄. est autē septuagesima festum qd̄ continet 70. dies qd̄ celebramus inqʒ pro. 70. annis ī quibus filij israel capti fuerāt a Pharaone in egipto. Quadragesima autē est festū qd̄ celebrat̄. sicut Christus ieiunauit 40. diebus super terrā ambulauit Rogationes aūt ē festum qd̄ celebramus ante festum Ascensionis Christi sicut Christus ascendit in celū Penthecostes est festū qd̄ celebramus sicut Christus misit spm̄ sanctū discipulis suis initia quidē festorum predictoꝝ patēt per hos versus

Quinqʒ dant li mar ag dor al ba geor io ban sta
Sex dant vin cen ti ca na lis phil et ʒoph ma
Septem dant le lu iunge pal ban sta ri e te
Octo dant ag dor am tis et ʒoph qʒ pede
Nouem dant tica dria ti et rie li boni
Decē iunge gregori ge or pede pacerini

Predicta festa in versibus predictis sic inuenies. vide primo quot sunt septimane ante carnisprīuiū vel pro interuallo et serua versum qui icipit a numero septimanarū tunc prime due sillabe de versibus. Ci si io ta nus. reperte in hoc versu ostendunt tibi septuagesimā et scđe sillabe quadragesimā ⁊ terciā pasce et sic deinceps. Isto autem viso et cognito loca litterā dñicalem tali modo scʒ locando a in primo mēbro indicis. b. in scđo. c in tercio. et sic cōsequenter tūc cōsidera locationē littere dñicalis illius anni et semper sume sillabas festiuitatū primas in predictis versibus istius āni incipiendo ī pmo mēbro indicis et numera vsqʒ ad litteram dñicalem anni prius locatam incipiendo in primo mēbro prelocato et quecunqʒ sillaba ostendit festū cui⁹ primā sillabā accepisti. ¶ Consequenter autor ī textu determīat de qbusdā festis et obseruantijs festiuitatum quorū cognitio est necessaria ad vsum ecclesie et ad officia diuina a sanctis patribus instituta pagendo. Et talia festa sunt duplicia. aliqua dicūtur mobilia. et aliqua dicunt̄ fixa vt dicet̄ inferius.

Notandum pro intellectu Textus. Qz festum mobile est qd nō habet certū locum celebritatis sue in calendario sed scdm diuersitatem et variationē oppositionis lune et solis Aprilis variatur et diuersificatur quia enī in oppositione Aprilis pascha nostrū vel prope Pascha nostrum celebramus cū Christus dominus in oppositiōe Aprilis passus est. non tamen celebramus pascha nostrum in oppositione Aprilis precise sicut iudei eorū Pascha celebrant. ne videamur iudaisare immo aliqn pasca iudeorum et nostrum magna distātia distant. vt patet i tabella magistri Joannis de Monte regio. in calēdario suo. dicunt autem festa mobilia ꝓ tāto etiam quia festa mobilia semp incipiunt die dnica. et qz nō semp eadem lra dominicalis existit sed quolibet anno variatur. Et per consequēs etiam ista festa mobilia dicuntur. ratio tamen prior est melior que dixit ꝙ ista festa variantur quolibet anno ꝓpter oppositionē Aprilis circa quā pascha debz celebrari. Sunt autē festa mobilia quinqz tamen addunt alia. vt festū Corpis christi. et Aduentus. silr Quinquagesima et Sexagesima. et festū Ascēsionis dñi. sed ista sunt minus principalia et sequuntur variationem pmorz qnqz

¶ Notandū etiam ꝙ primum festū mobile dr Septuagesima quasi spacium tpis cōtinens. 70. dies. et dr a septē et gintos decē quasi tempus continens septies decem. Et incipit septuagesima dnica qua canit in missa Circūdederunt me dolores. et determinat in octaua Pasce qn canit quasi mō geniti i missa. Et duplex alla. qz iam fuerīt iudei perfecte liberi i septuagesimo anno. In vi tamen Pasce canitur vnū alla ad denotandū et significandum ꝙ nondū pfecte erunt liberi a captiuitate Pharaonis et habitatione i desto deponitur aūt in septuagesima cantus leticie Alla. et Te deum laudamus. ad memorandam miseriam iudeorū quā habebant in deserto post exitū de Babilonia errabāt in siluis p. 70. annos ꝓpter malitias eorū. Cōputat aūt Ecclesia. 70. dies ꝓ. 70. annis dies accipiēdo pro āno. Qz aūt iudei i egipto et etiam interim ꝙ manebant in deserto varias angustias passi sunt memoratur Dauid propheta in psal. dicens. sup flumina babilonis. illic sedimus et fleuimus dum recordaremur syon. et iterū in salicibus suspendimus organa nostra quō cātabimus canticum dñi in terra aliena ¶ Scdm festum mobile ē Quadragesima. Et dr a quadra qd est quatuor et gintos decem et est tempus. 40. dierz in quo Christus ieiunauit nobis dans exemplū ꝙ et nos ieiunare debemus. 40. diebus vt pro peccatis indulgētiam cōseqmur vnde et legit in Euangelio. Cum ieiunasset Jhesus quadraginta dieb⁹ et noctibus postea esurijt. ¶ Tercium festū mobile. et ē Pascha qd interpretatur transitus cuius Ecclesia memorat quia tūc iudei siccis pedibus transierūt p mare rubrum ex Egipto sic et Cristus dñs trāsiens p passionē suā trāsiuit

¶

ad patrē postea in celū et nos transire debemus a vicijs in virtutem.

¶ Quartū festū mobile est Rogationū tūc enim ecclesia ꝑcessiones facit orando deū. vt deus fructus terre cōseruare velit ad hominū merita. et etiā tūc oramus pro gratia dei vt spiritū sanctū acciperemus. ¶ Vltimū festū mobile ē festū Penthecostes qd ecclesia celebrat cū christus dn̄s spm̄ sctm̄ misit discipulis. dr̄ aūt Penthecostes a pentha qd ē quinqȝ et coste decē q̄si quinquies decem. Et dicit̄ Penthecostes quasi tempus. 50. dierum a festo Pasce vsqȝ ad diē Pēthecostes. quo christ⁹ misit spm̄ sctm̄ i discip̄los suos

Canon de festis mobilib⁹ quolibȝ āno inueniendis.

Exempli gratia volo scire ad annū dn̄i. 1507. currētē festorū mobiliū quoqȝ initia vt septuagesime et aliorū oportet generalr̄ duo prescire scȝ litteram dominicalem eiusdē āni et interuallū. specialiter aūt oportet scire quinqȝ. p̄mo oportet locare lr̄am dn̄icalē in iūcturis indicis sic ꝙ a in primo membro b in scd̄o c in tercio. et sic ꝑn̄ter vsqȝ ad litteram que ē littera dn̄icalis tali āno scd̄o debet signari membrū in quod cadit littera dn̄icalis. tercio debet considerari que dictio rep̄n̄tat interuallū et quot habemus ꝑ interuallo vt āno currēte littera dn̄icalis ē. c. et ponit̄ in tercio mēbro indicis et interuallum est septē. quarto oportet numerare sillabas deseruiētes alicui festo mobili a principio indicis vsqȝ ad locū littere dn̄icalis vt anno currēte ille sillabe. le. lu deseruiūt septuagesime iunge quadragesime et sic ꝑn̄ter. quinto que ergo sillaba de Ci si io ia nus tāgit locū littere dn̄icalis erit p̄ncipiū septuagesime et que sillaba de scd̄is vt iūge tāget sitū littere dn̄icalis erit principium quadragesime sic et de istis festis Pasce Rogationū et Penthecostes. dicēdū erit autē p̄ncipiū itaqȝ septuagesime āno currēte. dn̄ica die autē i illa sillaba men bri pur. Ratio autē istius quare isti versus incipiunt a quinqȝ quo ad infra et nō extendunt̄ vltra decē quo ad supra qꝛ minus nūerus interualli ē quinqȝ. et maximus decē. ideo v̾sus incipiūt a quinqȝ ⁊ termināt̄ur ad decē

Capitulum Tredecimum de festis fixis

De festis fixis anni declaremus in quibus ferijs sunt celebranda. Sunt enī festa fixa que omni anno sub eodem tempore celebrantur licet ferie mutant̄ et variātur. Causa istius est qꝛ in omni āno sunt. 52. septimane et vna feria que causat istam alterationem supra se. sunt etiam omni anno superflue sex hore que in quatuor annis faciūt diem naturalem. et hec est causa quare sp post quatuor annos vnus dies additur. i anno bisextili. Si enī hec dies nō superadderetur cōtingeret q᷑ post septingentos annos et. 28. annos festū Natiuitatis christi ad mediū estatis perueniret. Et hoc idē intelligendū est de alijs festis scȝ festo sancti Joannis baptiste adhuc tn̄ anni variant̄ pȝ qꝛ festū Natiuitatis christi erat in medio hyemis. tūc aūt cū scribebat̄. 1330.

mediū hyemis distabat per.vndecim dies a festo Natiuitatis christi.vnde patet q̄ centū.et viginti anni vnā dieē faciūt naturalē que nūc nō superaddit quia si supadderet̄ tunc annus staret sempiterne cū motu solis sic q̄ nunq̄ variaret̄ patet etiam q̄ propter hanc diem que nō superadditur.si mundus deberet stare per.21840.annos Natiuitas christi ad mediū estatis perueniret qđ tn̄ Theologice nō cōcedit̄.Jam de istis satis dictū est redeam⁹ ad propositū. ¶ Postq̄ autor determinauit de festis mobilibus quomodo summunt̄.et quō inueniūtur.Jam pn̄ter determinat de festis fixis sanctorū quo scʒ die celebrari dn̄t ¶ Notandum pro intellectu textus.Q̄ Autor in textu ponit ista festa sanctorum de quibus hic fit mentio.nō ideo dicuntur fixa festa q̄ eodem die semper celebrabuntur variant̄ eñ quolibet anno ſm variationē litteraꝝ dn̄icaliū.sed dicuntur fixa quia sp̄ sub eisdem ydibus nonis et calendis celebrant̄.vt festū Conceptionis Marie simper celebratur sexto ydus Decēbris.et sic de alijs vt in calendario clare aspicitur ¶ Scdm qđ ponit in textu est.Q̄ in quolibet anno sunt.52.septimane et vna feria ꝛ vn⁹ dies et sex hore superflue.que hore superflue in quatuor annus faciūt diem naturalem.et iste dies superfluus in quarto anno imponit̄.et est annus bisextilis vt dictū ē añ.Si eñ iste dies nō imponeret̄ q̄ in.728.annis festum Natiuitatis christi veniret ad tp̄s estatis.et festū scti Joannis baptiste ad mediū hyemis quod esset maximū scādalū i eccl'ia dei.Q̄ āt hoc ꝑtingeret in.728.ānis.vt dicit in textu qꝛ si.728.anni diuiderent̄ p.4.q̄ nūerus.4.signat annū bisextilē q̄ ē post tres ānos cōnes scʒ post.365.dies.et sex horas tūc i quociēte erit quātitas.182.dieꝝ q̄ ē q̄ntitas āni tot eñ dies adduntur in.728.ānis ƺ qꝛ interponit̄ i.4.āno i Februario tūc hoc nō ꝑtingit dicēdo trū trū.vel geminādo math math. ¶ Terciū qđ ponit i textu ē.Q̄ lʒ superaddit̄ dies supflua i.4.āno vt bisextili.nihilomin⁹ tn̄ solstitiū hyemale circa festa Lucie.Et solstitiū estiuale circa Viti variatū ē a suo loco vo p.12.dies cōplete Christ⁹ eñ dn̄s nat⁹ ē i solsticio hyemali sole ꝑcise itrāte cap: ꝛ ip̄o ascēdēte ꝛ Joānes baptista nat⁹ ē sole ꝑcise i solstitio estiuali et ip̄o sole intrāte i cācrū a festo āt sctē Lucie vsq̄ in diē i quo celebram⁹ festū natiuitatis christi stt dies ꝑpe.13.vñ et dicit autor q̄ si mōdus staret.21840.ānos festū natiuitat' christi veniet ad mediū estatis.ꝛ festū Joānis baptiste ad mediū hyemis.Alij tn̄ dicūt q̄ h ꝑtingeret.20400.ānis.alij.24044.annis.alij in 21880.ānis.oēs tn̄ cōputiste cōcordāt q̄ h fieret i.21840.ānis q̄ haꝝ rerū ē cupidus legat ꝯputū phisicū magri Joānis de sacro Busto ¶ Conclusiue q̄rtū habet̄ ex textu Autor'.Q̄ si i āno quē vocam⁹ bisextilē si ñ adderet̄ 4.āno dies tūc i.728.tūc festū natiuitat' christi veniret ad mediū estat' ꝛ festum scti Joānis bap.ad mediū hyemis immo adhuc si mundus deberet stare.21840.annis et ille dies adderetur,eque bene festum Natiuitatis

veniret ad tempus estatis mediū. et festū sancti Joānis baptiste ad mediū hyemis: sed qꝛ omniū Astrologoꝛū et Theologoꝛū est sentētia in isto millenario septimo cessabit motus celi, et stellarū qui est causa generationis in mūdo inferioꝛi. mūdus quidē manebit sed motus celi et stellarū qui ē causa generationis rerum cessabit. vñ et Paulus scripsit ꝙ nos sumus in quos fines seculi et mundi deuenit: posito āt ꝙ viuerent homines in mūdo sb fide christi oporteret fieri cōciliū. et de cōmuni cōsensu ecclesie hec refoꝛmare. Et omnia ad statū pꝛistinum et verū oꝛdinare

Sequuntur metra ꝑ que inueniuntur festa fixa sanctoꝛum totius anni

A vin er gre geoꝛ barn six ruf lāꝑ seueri eli
Bo vin mar cel doꝛo phil af aug gal bric
barba nati Cir val ꝑpe bene ap marc ta vinc
sump decol steph Bā pꝛis paul bri cath crux
fran lucas om nico lu io Est pur got floꝛ
vr vith peth marg lau bartho crux mathei
aut thome Fab epi bla math gerd vita egi
nat mau mich con Goꝛ ag ma io kil post
mag ier vnde si mart catherine.

Cum in quibus ferijs festa fixa inuenire volueris, videas pꝛimo in quo vsu habet̃ hoc festū. Nam istius versus prima littera oñdit feriā in respectu ad litteram dominicalem et similiter omnia festa in illis versibus posita

Autoꝛ cōcludēdo de festis fixis, ponit regulā et canonē de festis fixis inueniendis. vt clare patet in textu

Canon et regula exēplaris de festis fixis inueniēdis.

Cum aliquod festū fixū inuenire volueris quo die erit anni an dñica scda vl' tercia feria. pꝛimo scias lr̃am dñicalē. Scdo cōsidera vsum in quo ponitur lr̃a dñicalis. tunc omnia festa signata in illo versu in quo ponit̃ lr̃a dñicalis erūt dñica die. et sic ẜm litteras succedētes pc st litterā dñicalem omnia festa fixa numerabis. vt Anno. 1507. Littera dominicalis ē c cōsiderabis terciū

versum qui incipitur.a.n.Et ista festa fixa signata in tercio versu erūt dñica die vt Valentini Apolonie Marci euāgeliste.ad vincula Petri. et q̄r.d. designat feriam scd̄am anno predicto omnia festa signata in versu qui incipit.a.d.erūt feria scd̄a.vt prisce.cōuersionis Pauli.inuētio sancte Crucis.Francisci oim sanctorum.Et sic etiā in alijs ē intelligendum

Capitulum Quartumdecimum. de Aduentu dñi.

Aduentus dñi qui aliqualiter videtur esse festum mobile. Si ergo volueris scire initiū eius scias q̄n. b c d.sunt littere dñicales tunc Aduentus domini venit dñico die añ festū sancti Andree.Si vero littere dñicales fuerint. a g.f. tunc Aduētus domi erit in dñica proxima post festū sancti Andree.sed si.e fuerit littera dñicalis tunc aduētus dñi eodem die solet esse sed tūc festū scti Andree transponitur in feriam scd̄am.Et aduentus dñi celebratur hoc die.

Andream capit b c d sed a g f aufert

E remouens sanctum solet illic ponere christum

Canon de Aduentu domini

Postq̄ autor determinauit de festis fixis et mobilibus. Nunc p̄nter determinat de quadam celebritate ecclesie de aduentu dñi q̄d est quoddā temp⁹ institutū a beato Petro.et quasi mobile in quo ecclesia memoratur incarnationem.et aduentū dñi in carnem.in quo christiani dñt singulari⁹ inseruire religioni.vt dignos et paratos se efficiāt illius gratie quā Christus dñs cōtulit per natiuitatem suā p̄ salute nostra quō aūt sciat̄ initiū aduētus facilis doctrina datur in textu generaliter tñ sciatur inceptio aduētus p̄ hūc vsum infallibiliter aduētus dñi sunt solēnia lini vnde sanctus linus fuit scd̄s papa post beatum petrū cui⁹ festū celebrat̄ proxima die post festū scti Catherine Et sic proxima die dñica post diē sancti Lini fit initiū Aduentus dñi

Capitulum Quindecimum huius primi libri. In quo determinatur de Idibus Nonis et Calendis

In sequentibus versibus inuenies Idus Nonas et Calendas.primus eni versus ostendit initia Iduum Marci Junij Julij et Octobris.scd̄s ⁊ terci⁹ versus oñdit initia Calendarum

Mar ma iul oc q̄nto medij reliq̄s loca terno

Ja ma iu iul aug mar oc dece initium minimi dab

Sz alios intra sz februus iul bis recitabit (extra

Primus versus docet initia Iduū et nonarū inuenire ita q in q̄nto mēbro
medij digiti initiū est idus marcij maij iulij et octobris.s3 initia aliorū mēsiū
sunt locāda in tercio mēbro eiusdē medij digiti.sed scd's et tercius v̄sus ostē
dunt initia calendaꝝ ita q Januarius Julius Maius Augustus Marti⁹
October et December sunt ponendi extra oīa mēbra minoris digiti sed sc3
omnibus mēbris exclusis. S3 alij q̄tuor mēses.sc3 Aprilis Septēber Juni⁹
et Nouēber sunt locādi in vltio mēbro exteriori minimi digiti s3 ī februario
in exteriorib⁹ mēbris nihil ē recitandū.ita q in quinto mēbro minori digiti
initium calendarum Februarij incipiatur ¶ Consequēter Autor ī fine hui⁹
primi determinat de idibus nonis et calēdis.sciētia enī hoꝝ ē necessaria in
litteris cōsignādis.et in festis sanctorū celebrandis.vñ scdm idus nonas ⁊
calēdas festiuitates sanctorū in calēdario sunt assignate ¶ Pro intelligētia
itaq3 generali. Notandū.q vt scribit magister Joannes de Sacro Busto
in cōputo suo magno q romani mundi existētes dñi mēses anni triplici diui-
sione quo ad eorū dies distinxerūt quosdā enī dies calēdas dixerūt quosdā
nonas.et quosdā idus. ¶ Calēde interp̄tant quasi vocāde duplici de causa
prima q2 in principio calendarū apud Prisce relligionis vsum pontifex aut
sacerdos solebat locū altū ascēdere et volēs nūciare quotta est luna eadē die
vel principiū mensis vel etiā festiuitates celebrādas clamabat sic ī loco alto
existēs pluries calo calo quasi diceret voco vos venite.et audite etatē lune
vel principiū mensis vel etiā festiuitates deoꝝ quas ī isto mēse celebrabitis
et sic illa dies in q̄ hoc fiebat dicte sunt calēde q̄si vocationes. scd'a causa q̄re
dicunt calēde Romani enī cū dominabant toti mūdo instituerūt vt in p̄n-
cipio cuiuslibet mēsis Rome celebrarent nūdine.q2 ergo hoīes venientes
ad nūdinas nesciebāt principiū mēsis.ideo semp prima die preco turrim ⁊
locū altū ascēdebat et totiēs clamabat calo quot dies restabant vsq3 ad diē
in quo voluerūt incipe nouū forū clamabat calo.si sexta die clamabat sexies
calo.Et sic calende dñr quasi vocande.et q2 preco pluries clamabat calo ad
illam pluralitatē dicte sunt calēde in plurali nūero.vel etiā vt dicit Jsidorus
dicte sunt calēde q̄si colēde q2 antiq̄ diē et principiū cuiuslibet mēsis celebra-
bāt et colebāt qd' et adhuc gēs iudaica obseruat vt totus mēsis seq̄ns eēt eis
felix et p̄speratus. Jdus āt pl'is nūeri feminini gñis.et t'rte declinationis
idus iduū idibus sunt dies certi in mēse.Et dicunt q̄si diuisio ⁊ his diebus
mercatores diuidebant a nūdinis q̄ durabāt a nonis vsq3 ad idus vel etiā
vt dicit Jsidorus Jdus dicunt ab hedus id est caper q2 istis diebus prisce
etatis viri epulebant et comesationib⁹ insistebāt None sunt dies in q̄bus
nūdine celebrabant.Et dicunt none quasi noue q2 tūc nouū forū erat vel vt
dicit Jsidorus None dicuntur a nundinis quia tunc nūdine incipiebātur.
¶ Si ergo Calēdas nonas ⁊ idus scire volueris alicuius mēsis tūc nūera

versus &c. Ci si io ia nus. tali mēsi deseruiētes. in quo mēse hoc scire volueris incipiēdo in summo mēbro pollicis scʒ in Gamut trāscurrēdo oēs digitos intus et extra quousqʒ ad sillabā ad quā scire volueris quē articulū nota Si vo hic articulꝰ fuerit añ ꝑncipiū idus illius mēsis qđ videri hʒ ĩ vsibus ꝑce dētibus. scias q illa dies aut erit idus aut nonas. Si vo ceciderit post ꝑdi ctū initiū idus scias q illa dies erit calēdas seqntis mēsis. Si vo sillaba ceci derit añ initiū iduū tūc nūera ab initio idus vnū duo tria vsqʒ ad mēbrū si gnatū mō retrogrado donec pueneris ad articulū signatū sub octo tūc ha bebis quotta sit idus illiꝰ mēsis. Sʒ si nō tāgis tūc īcipe nūerare post octo vnū duo tria mō retrogrado donec pueneris ad mēbrū signatū q ē nūerꝰ no narū eiusdē mēsis ita tñ q prima dies mēsis excludat q nō pt esse nonas sʒ magis calēdas p se eiusdē mēsis post initiū idus tūc nūera ab initio calen darū qđ videri hʒ in vsibus ꝑcedētibꝰ vnū duo tria ꝯtrario mō vt ꝑus vsqʒ ad mēbrū signatū et habebis calēdas nō eiusdē mensis sʒ seqntis. vñ pʒ q calēde inuēte ĩ aliquo mēse deseruiūt seqnti mēsi. Si vo calēdas oēs alicuiꝰ mēsis inuenire volueris tūc nūera ab initio calēdas vsqʒ ad initiū idꝰ ita q initiū idus excludat qꝛ nō pt esse calēdas seqnt mēsis. oēs āt mēses habent octo idus. et martius maius iulius et october habēt sex nonas sed alij oēs habent quatuor vt patet in versibus sequentibus.

Mar ma iul oc senas reliqs dato bis duo nob

Octo tenet idus mensis generaliter omnis

Postq autor ꝑmisit aliq q necessaria sunt ad cognitionē si aliq dies vl festū sit idibus nonis et calēdis. et ꝑmisit tres vsus in qbus oñdunt illa que ne cessaria st ad ꝓpositū vt expsse in vsibus dict intelligit. Jā pñter autor ostē dit quō cogscit de diebꝰ qbuscūqʒ ĩ āno si st ĩ idibꝰ nonis aut calendis.

Vt āt Canō autoris ⁊ praxis resolutior sit ad annū dñi. 1507. currētē ca piat exēplū. ad diē s. Gregorij pape cuiꝰ dies ē. 12. die marcij. Cū scire vo lueris de die sctī Gregorij pape an sit in nonis idibꝰ aut calēdis. ꝑmo opor tet me scire in q mēse vsuali ē dies sctī Gregorij et pʒ ex Ci si io ia nus. qđ ē. ix die marcij scđo oportʒ me scire q vsus de ci si io ia nus ptineret ad martiū qbꝰ sillabis marcij ꝑtinet dies sancti Gregorij et pʒ q illi duo vsus martiꝰ adria p de co ra tur sicut et ad quelibʒ mēsem aliū sp ptinēt duo vsus de ci si io ia nus. vt dictū ē añ. tcio nūerabo vsus marcij. et locabo ꝑmā sillabā eius scʒ mar sup mēbrū pollic scʒ in Gamut et scđam sillabā scʒ ci ĩ scđo membro pollicis scʒ are. terciā vo sillabā marcij scʒ us. locabo in tcia iūctura pollicis scʒ ĩ bmi. et sic pñter fiat talis locatio sillabaꝝ vsqʒ ad diē sctī Gregorij cadit ergo illa sillaba gre ex ꝯtinua locatiōe sillabaꝝ in iuncturis digitoꝝ cadit in

scd̃m mēbrū medij digiti qd mēbrū signabo. q̃rto cōsiderabo si sillabā gre de signās festū sancti Gregorij cadit añ initiū iduū marcij. et sic cōcludēdo q festū sc̃ti Gregorij nō ē i calēdis. sȝ aut i nonis aut i idib⁹ q2 ē añ initiū iduū

¶ Praxis exēplaris de nonis. Si vis scire aliqd festū qd est in nonis vt sit dies sancti Ambrosij in p̃mis nūera idus Aprilis q̄ idus incipiunt in scd̃a iūctura medij digiti et nūera idus oēs ⁊ nō veniet festū ābrosij ad id⁹ ap̄lis signū ergo ē qd ē in nonis nūerabis ergo vltra nonas ad mēbrū signatū et sic patebit tibi q festū sancti Ambrosij ē p̄die nonas Aprilis

Praxis exemplaris de Calendarum inuentione

Si aliqd festū in calēdis inuenire volueris. cōsidera si silla illius diei vel festi post initiū iduū ceciderit. si em̄ añ initiū iduū essȝ tūc certū ē q nō ē i calēdis sed si post initiū iduū cecidecit tūc nūera ab initio calēdarū cōtrario ordine incipiēdo extra oīa mēbri minimi digiti vel i septio mēbro eiusdē digiti vel extra manū. Exēpli gratia. Si volo scire ī die Annūctiatiōis Marie oportet in p̃mis cōsiderare initiū calēdaꝝ ip̄ius Marcij p illū v̄sum mar ma iul. nu merabiīsqȝ v̄sus Ci si io ia nus deseruiētes marcio icipiēdo in p̄mo mēbro pollicis intus et extra trāscurrēdo vsqȝ illā sillabā ma. Et pȝ q dies Annū ctiationis Marie cadit i p̄mū mēbrū auricular̄ siue mioris digiti. quo fc̄tō incipe nūerare ꝯtrario ordine ab initio calēdaꝝ Marcij et veniet ad mēbrū signatum in illam sillabā ma que designat Annunctiatiōis Marie octauo calēdas Marcij. patet ergo q dies Annunctiationis Marie est octauo ca lēdas nō marcij sȝ mēsis seq̄ntis scȝ Aprilis Idus. tñ et none sꝫ eiusdē mēsis in quo inueniunt̄. Ratio āt isti⁹ q̃re calēde nō sunt illi⁹ mēsis in quo īuentāt̄ q2 initiū calēdarū qd inuenit̄ in aliq̄ mēse sp ē p̄ma sillaba mēsis deseruiens mēsi seq̄nti. et sic oēs calēde etiā sunt seq̄ntis. ¶ Notādū ē etiā q ī nūeratōe nonaꝝ iduū et calēdarū nō oportet dicere p̄mo idus p̄mo nonas p̄mo ca lēdas. sȝ dici debȝ p se nonas p se idus p se calēdas. rō q2 p̄mo dicit ordinē ad scd̃m tunc dies illa q̄ deberet dici primo calēdas haberet aliū diē seq̄ntē q̄ etiā diceret̄ calēdas qd ē falsum sȝ loco p̄mo dr̄ p se calēdas vel p se id⁹ sill̄ p se nonas. sic etiā cū nūerat̄ retrograde dȝ dici primo calēdas vel p̄die idus vel nonas et valet primū quasi priori die añ calendas nonas vel idus.

Capi. xvj. Primi libri cōputi Chirometralis in quo determinatur de ieiunijs quatuor temporum

Dicamus de quatuor temporibus que celebrantur in quatuor temporib⁹ anni. in Vere prima quarta feria post Cinerū. In estate feria q̃rta post Pen thecostes. In autūno feria quarta post Crucis In hyeme feria quarta post Lucie. vñ versus vult. Crux lucia cineres carismata dia. vt sit in angaria q̃rta sequens feria.

Capitulum hoc.xvj.et seques.xvij. i pluribꝰ libris
Computi Chirometralis non hñtur. Alij tñ libri cõtinet vñ de ieiunijs qua
tuor temporum dicta in textu sufficiant res em leuis e et facilis cognitionis

Capitulum.xvij.et vltimum de diebꝰ canicularibꝰ quando incipiunt et quando terminantur

Deinde dicamus de diebus Canicularibus qui sunt maxime obseruãdi nõ
ꝓpter festiuitatẽ sed propter sanitatem omniũ viuentiũ in hoc mũdo quo
poteris inuenire quo ad inceptionẽ et terminationẽ ꝑ versus sequentes

Julius a nonis tibi prestat caniculares
Nonis Septembris expirant caniculares

Notandum ꝙ dies dicunt caniculares a ꝯiunctione solis cũ vna stella que
dicit canis maior q est in sexto gradu signi Leonis. q est maxia stellaꝝ post
solem de prima magnitudine de natura martis et iouis. vñ qñ sol iungitur
illi stelle mouet colera in hominibus et canibus et canes fiunt rabidi ⁊ ho
mines frenetici et fatui. et Ipocras in libro Amphorismorũ dixit ꝙ i diebꝰ
canicularibus farmacie id est medicine laxatiue et fleubothomie dñt euitari
⁊ sic tpa talia sunt periculosa et sanitati hominum aduersa et in isto finitur
Primus liber computi Chirometralis

Secund liber

¶ Liber Secundus.et partialis q Cõputus maior Chirometralis dicitur qui plus Astronomicus ꝙ Ecclesiasticus existit.

Capitulum primum huius Cõputi in q õnditur qd e Coniunctio Oppositio Incensio.et Primatio.

¶ Ut Solis et Lune motus habeatur et ad sui motũ requisita iuxta vul
garos videntur sepius ignorari Computo breui et metrico declarent. vidẽ
dum ergo e pmo que sunt illa. Scdo quid sint. Tercio qñ sint. sunt autẽ hec
Coniũctio Oppositio Incensio Primatio signa celestia. locus solis et lune
Est autẽ Coniũctio qñ sol et luna sunt in oppositis partibus Zodiaci hoc
est qñ a se distant ꝑ maximã ptem celi. Incẽsio est illa dies naturalis que est
inter coniũctionẽ et primationẽ. Primatio est eadẽ hora cõiũctionis in se
quenti die. Verbigratia. si hoc in vesperis esset primatio signa aũt celestia
sunt partes circumferentie celi in Zodiaco ꝑ que sol et luna atq; alij planete
mouẽtur ꝓprio motu ab occidẽte in orientẽ cõtra primũ mobile cuiꝰ inqꝫ

primi mobilis .ꝓprius motus ē ab oriēte in occidentē et iste motus ē diurnius trahens secū oēs speras sub eo cōtētas. Locus solis ē illa ps zodiaci in firmamēto sub qua parte centrū solis directe locatur. Locus vero lune est per illud idē assignandus. ¶ Postq̄ꝫ autor in primo libro huius computi Chirometralis determinauit de distinctione tpm que sequunt̄ motū solis et lune. Jam pn̄ter in scd̄o libro isto qui dicit̄ Computus maior determiat de solis motu et lune et alijs et ostendit in primis de q̄bus vult determiare in isto libro scd̄o. vt clare dicit̄ in textu. ¶ Notandum pro intellectu textus q̄ Autor in textu ostēdit sex de quibus vult in primis dicere. Et diffinit oīa ista in textu sufficienter p ordinē. primo ostendit quid est coniunctio solis et lune. scd̄o quid est oppositio. tercio quid est primatio. quarto quot sunt signa celestia. quinto quid ē locus solis. sexto quid est locus lune. Et omnia hec sex sufficienter docent̄. et dicuntur in textu. ¶ Notādum tn̄ q̄ cōiūctio solis et lune ē duplex. scꝫ media et vera. Media cōiunctio ē q̄ attendit̄ penes medios motus solis et lune. Coniūctio vera ē q̄ attēdit̄ penes veros mot⁹ solis. et lune ꝛ ē drn̄tia et distantia inter coniūctionē mediā et verā quanta est drn̄tia et distantia inter verū et mediū motū solis sic silr̄ oppositio solis et lune est duplex scꝫ media et vera. vt dicetur inferius. Ratio huius qꝛ sicut motus solis et lune ē duplex sic et Coniunctio et Oppositio. vt dicet̄ iferius

Notandum pro ampliori intelligentia q̄ Autor in textu loquitur de motu Solis et Lune Sciendum. Qꝛ sol et luna et alij planete duplicē hn̄t motum vnum equalē et vniformē qui ē in proprio orbe et hic in sole est quolibꝫ die. 59 minutorū. octo. scd̄orū et. 20. terciorū. In luna motus lune quolibet die ē. 13. graduū. 10 minutorū 35. scd̄orū. sic et ē in alijs planetis. vt Theoriste describūt i tabulis motuum planetarū. Est autē alter motus planetarū verus qui nō causatur in ꝓprio orbe planete sed in firmamento vel primo mobili et iste motus planetarū ē difformis et diuersus aliqn̄ maior aliqn̄ minor. vt sol tardius mouet̄ qn̄ ē circa augem. vt cancro vel in opposito augis vt capricorno sed quando ē circa arietem et libram habet motum velociorem vt oñdunt. Et probant Theoriste circa Theoricam solis. sic silr̄ ē de alijs planetis in proposito āt nostro solū inquiruntur motus solis et lune medij et vniformes in ꝓprijs orbibus cōmensurari. et hoc dicit Autor in textu sequenti.

Juxta quod Notandum Qꝛ omnia que docentur In hoc libro docent̄ oīa f̄m mediū motū solis et lune qui motus semper ē equalis et vniformis quia sol f̄m mediū motum vno die tm̄ mouetur sicut alio. sed secundum verum motum plus mouetur vno die q̄ꝫ alio. ¶ Autor ponit vnum notabile in quo ostendit de quo motu solis et lune velit hic

determinare et dicit q hic vult determiare et loqui de medio motu solis et lune i pte e difficile quia requiritur cognitio multorum promisit at Autor in principio q lucide et plane vutl determiare de motu solis et lune. costat at q inuenire medium motum solis et lune e facile determiare em de vo motu solis et lune pertinet. ad Theoricas speculatiue et practice ad tabularum declarationem et praxium.

Capitulum Scdm huius libri scdi computi Chirometralis. in quo Autor ondit quid e ciclus magnus Et quomodo anno. 1330. incepit nouus magnus ciclus. Et similiter ponit metra que deseruiebant illi ciclo. Et ponit etiam nouos versus. et alia q sunt necessaria ad propositum.

¶ Eorunde at vt per motu expellatur ignorantia vt scz sciatur quando sint. ¶ Notandum ergo q ciclus lunaris hic sumpt9 voluitur siue complet cursum in. 76. annis. et hoc fit propter bisextiles et communes annos qui vna secum voluuntur et iste ciclus vocatur magnus siue perfectus. alter vero ciclus antiquus siue imperfectus nominatur. qui in. 19 annis complet cursum suum. Et dicitur imperfectus quia bisextiles et coes anni non equaliter secum voluuntur. vndi dies bisextilis si iam no adderet in reuolutione cicli antiqui in. 19. anno. tunc illa dies faceret diuersitatem in coniunctione solis et lune et in alijs fm ordinem antiqui cicli aliquis aute sciens ciclum antiquum sciat q magnus et antiquus concordabat ano domini. 1330. hoc e erat in primo anno sil'et tuc fuit scds anus post bisextilem Isto scito magn9 ciclus post modu no aduertat nisi qn iter prim9 an9 cicli antiq e i scdo ano post bisextile tuc iter pueniut. et hoc sp no citi9 fit nisi post 76. anos. ¶ Post q autor i pcedetibus ondit de qbus vult dice et determiare pncipalr i scda pte huius libri qua vocat Coputu maiore pmittit pmo q duplex e ciclus lune pm9 vocat magn9 vel pfect9 et ptinet. 76 anos. alter vocatur ciclus antiqu9 et iperfectus. et iste hz. 19. anos vel cotinet qbus pplet.

Pro intelligentia ampliori textus Notandum q Ciclus magnus vel pfectus lune diffinit sic e spacium. 76. annoru i q reuoluuntur omnes difformitates et diuersitates horaru et minutoz ptingetes circa Coniunctiones solis et lune cotinet aut vn9 ciclus magnus quatuor minores in. 76. em cotinetur. 19. quater. q autem ciclus magnus continet q tuor ciclos imperfectos patet multiplicetur em ciclus paruus scilicet. 19. per quatuor et eueniet ciclus magnus scilicet. 76. ¶ Notadum etiam Q tot anni bisextiles continentur in ciclo magno quot sunt anni communes primi post bisextilem vel scdi post bisextilem et tercij post bisextilem. ad hoc probandum procedatur tali praxi anni cicli magni qui sunt septuaginta sex anni si diuidatur per quatuor in numero quotiente erunt decemnoue anni

et ille numerus ostendit ãnos bisextiles qui cõtinẽtur in ciclo magno q. 19. ãni cũ subtrahãtur a.76.ãnis cicli magni manẽt. 57.ãni qui fcãt annos cõmunes i ciclo magno cõtentos.bij anni.57.dñt diuidi p.3.tũc in quotiẽte iterũ veniũt.19.anni et remanebũt post diuisionem.38.anni residui cicli magni qui debet diuidi p.2.et in quotiẽte veniũt.19.anni alij cõcurrẽtes et i residuo manent.19.anni vltimi de ciclo magno.patet ergo q tot sunt anni bisextiles in ciclo magno quot sunt primi post bisextilem vel scdi vel tercij.

¶Notandũ etiã.Qz autor dicit in textu q anno dñi.1330. In quo ppuẜ iste cõpositus est ciclus magnus et ciclus imperfectus cõcordabant et erant in primo anno simul et tũc fuit scds annus post bisextilem.Qz autem anno dñi.1330.currẽte qñ Autor cõposuit istum librũ ciclus magnus et antiquẜ cõcordabãt.patet autoritate autoris in textu cum dicit in hec verba magnẜ et antiquus ciclus concordabãt Anno dñi.1330.hoc est erant in pmo ãno simul et tunc scds annus post bisextilẽ et illo anno p ciclo lunari fuit vnum hoc sic pbatur scz diuidẽdo annos christi tunc concurrẽtes scz.1330.per.19 addẽdo vnitatẽ ad illos annos dñi et in quotiẽte erũt.7.7 in residuo manebit vnũ qd signat q tali anno fiet vnum pro ciclo lunari

Ad inueniẽdum ãt in q ciclo magno sumẜ ẽ Praxis.

Nec scias prius annos Christi et postea annos quibus Autor cõposuit illum librum et sunt.1330.currentes quos subtrahe ab annis christi 7 quicquid remanserit post subtractionem ostendit ciclum magnũ quo ad annos christi.Isto tñ attento q a numero remanente sp oportet subtrahi.76.ãni et patebit tibi in quo ciclo magno sumus vt si ad annum christi currentem 1507.scire volueris in quo anno cicli magni sumus subtrahe ãnos christi 1330.ab annis incarnatiõis Christi. scz.1507.Et post subtractionẽ manẽt 177.a quibus cum subtrahis annos cicli magni quia bis remanẽt. 25. et hij sunt ãni cicli magni ad annũ.1507.currentẽ.sili' si volueris scire ad annũ christi.1506.subtrahe ab illis annis christi.1330.et i residuo manebũt. 176. a quo residuo cum subtraxeris annos cicli magni bis.scz.76.annos manebũt finaliter in residuo.24.q ẽ cicli magni ad annum christi dñi. 1506

Ad idem inquirendum.quis est annus Cicli magni.

Anno.1507.currẽte pro quo intelligẽdo.sciẽdum q anno dñi.1406.reuolutio cicli magni perfecta fuit et in vtroqz ciclo tam magno qz imperfecto fuit vnum pro ciclo lunari siue aureo numero.Quod hoc sit verũ pbaẜ capiaẜ cõplementũ cicli magni Anno christi.1330.qui fuit annus in quo liber iste compositus est.vt dicit Autor in textu cui si addanẜ.76.anni et veniet pcise ãnus.1406.est ergo signum q sicut anno.1330.fuit ciclus magnus cõpletus et nouus inceptus sic et Anno dñi.1406.fuit iterũ cõpletẜ ciclus magnus

et incepit nouus addēdo itaq̃3.76.sup annũ.1406. veniet annus.1482. in quo iterũ cōpletur ciclus magnus a quo anno restant et sunt.25. anni vsq̃3 ad annum nostrum.1507.currentem in quo anno erit. annus .25. cicli magni patet cōputando ab anno.1482.veniet annus noster currēs.1507. quare praxis vera. ¶ Notandũ est etiam q annus in quo cōposit⁹ ē liber iste fuit annus christi currēs.1330 et fuit scd̃s annus post bisextilē ad quod probandũ diuidant predicti anni p quatuor et in residuo manent.2. et isto etiam modo semper inuenitur quotus annus sit an bisextilis primus scd̃us vel tercius post bisextilē diuidendo ānos christi currentes p.4 et residuum ostendit annũ bisextilē vel quotus ē post bisextilē. vt anno christi currente 1507.si diuido istos annos per quatuor in residuo manēt tria qd̃ ostēdit q annus currēs.1507.est tertius post bisextilem. ¶ Istis autē prenotatis ad coniũctionē solis et lune punctualē est procedendũ de qua dantur v̈sus qui respici debent ne indirecte scribantur vel littere alterent̃ sillabarũ.si eñ alterent̃ tũc nullā pfecte poterit īuenire incēsionē. Sunt autē v̈sus seq̃ntes isti.

¶ Postq̃3 autor q̃ necessaria ad sequentia posuit. Jam cōsequēter ostendit inuenire primā coniũctionē solis et lune cuiuslibet anni que est coniunctio marcij. vñ et in primis ponit versus vel sillabarũ congeriem quos versus antiquos dicimus. Sed postea ponũtur versus vel sillabe p quos īueniũt̃ cōiunctiones solis et lune ad presentia tempora nostra placuit tñ in p̄mis loqui de coniũctionibus solis et lune scd̃m antiquũ modũ et postea de cōiunctionibus calculandis scd̃m pñtia tpa per nouas sillabas. vt sic intentio autoris pfecte intelligat̃ et vt verior modus coniunctiones solis et lune inueniendas habeat̃. et sic vetera et noua adducentes p que sciētia piũctionũ solis et lune sufficienter condiscatur

Ech fap vr yd eg tilz vr lzes sub ti Jel lzes sab

bec il lzer f q bac ye post bisextum bino teneto

Isti versus deseruiunt ciclo magno per antiquum inuentum ad annũ scd̃m post bisextilem

Sa od dif en ga bit daf sech top bar r z sag to

pon rit sig bei pom eo post bisextum terno teneto

Isti versus famulantur ciclo pfecto ad terciũ annũ post bisextilem

Olz par lip nab olz dum lip ar cid dil Et i a q cic

re et ia q pus re nub bas bisex dare solemus.

D

Predictus versus valet ad annũ bisextilẽ cicli magni inuentũ p ciclũ ĩpfectũ

Xit zaf nach val xit ma nach if Kan m r ib ie
kem r o Bab ie sag r o oq post bisex ƥmo reneto

Supradictus versus primo ãno correspõdet post bisextilẽ ãni cicli magni

Notandũ q isti versus infrascripti scz zam et sunt nouiter inuenti r sententia eorũ cõcordat cũ sentẽtia predictorũ versuũ et inuẽti sr ꝑpter faciliorẽ modũ inueniendi horas et minuta in coniũctione. Et sunt q̃tuor in nũero vnde quod dicitur pro declaratione predictorum versuum. hoc idem valet pro declaratione infrasctiptorum versuum nouorum

Zam r t pa qb zil no pa ec maf nõ
Cip eb me bog co eb et bog qui

Iste versus deseruit scdo anno post bisextilem

Ane boch yolr zir ae zic ylr mam net zib
lud mal nos iq lac mol ben iq zib

Iste versus desernit tercio anno post bisextilem.

Ho lra et gif bo yq et va zich yop fin V
et zig li fin v et lrab li gog.

Iste versus deseruit met anno bisextili

Uersus Ciclo magno deser uientes q̃ incepit ãno Millesimo tricentesimo tricesimo					Uersus Ciclo magno deseruientes q̃ incepit Millesimo quadringẽtesimo sexto. Anno christi			
Ech	Ga	Olz	Pit	1	Zam	Ae	Mo	Qc
fab	od	par	zaf	2	r	bach	ka	rilz
Vr	dif	lip	nach	3	pa	yolz	et	gum
id	en	nab	val	4	ib	zyr	gif	op
ech	ga	olz	kit	5	zil	ae	bo	qc
tilz	bit	dum	ma	6	no	pir	ÿq	fe
vr	daf	lip	nach	7	pa,	ylz	et	gam
ket	sech	ar	if	8	ec	mam	va	cilz
sub	top	cid	kan	9	maf	mt	zich	dir
ti	bas	dis	mr	10	non	kib	yob	sid
iul	rr	ri	bib	11	cib	lud	sin	vf
kes	fag	aq	ie	12	eb	mol	vr	ci
sa	to	cic	kan	13	me	nos	kig	dq
bec	pon	re	ro	14	bog	iq	li	sub
iul	qt	ri	bab	15	co	lac	sin	vf
kir	sing	aq	ie	16	ea	mel	vr	ci
fq	bei	pus	zag	17	ar	ben	kib	nl
boc	pom	re	ro	18	bog	iq	li	sub
ye	eo	me	oq	19	qui	zib	gog	ir
Iste v̄sus defuit. 2 ãno post bisextilẽ.	Iste v̄sus defuit. 3. ãno post bisextilẽ.	Iste v̄sus defuit ãno bisextili met	Iste v̄sus defuit p̄mo ãno post bisextilẽ		Iste v̄sus defuit. 2 ãno post bisextilẽ	Iste v̄sus defuit. 3. ãno post bisextilẽ.	Iste v̄sus defuit ãno bisextili met	Iste v̄sus defuit p̄mo ãno post bisextilẽ

Versus noui ad sillabā anni inueniendā correcti ad vnū ciclū magnū q incepit Anno christi.1482. et durabit vsq3 ad ānū dnī 1558.et sunt isti vsus ad tpa nra currētia de quo ciclo magno.iā āno.1507. fluit.25.annus

¶ Canon et modus corrigēdi nouos istos versus

Volens corrigere vsus istos nouos eodem mō agendū est sicut factum est cū priorib9 p additionem octo horarū.et decē minutoꝝ et quicqd excreuerit in horis et minutis siue in anno cōmuni siue embolismali faciendū est vt prius.pnt etiam isti versus noui corrigi. alio mō supponēdo primā sillabam antiqui versus scz zam.et esse correctā.tūc a nūero horarū et minutorū subtrahe qnq3 horas et sedecim a minutis et inuenies nouos versus ad nra tpa qui sunt psertim cōsignati in tabella et qn minuta a minutis vel hore ab horis subtrahi nō pnt est agendū vt dictū est supius sufficienter

Riq	Ti	Bib	Bog
tic	bam	de	lo
ie	quo	rc	aq
kom	sa	ak	bot
nq	ti	bib	kog
gis	pig	rr	ri
ie	quo	rc	aq
zig	fag	oe	ro
fik	bic	pom	za
ger	pit	at	eb
rit	ech	mor	ok
zif	sip	od	zon
si	bis	pil	zr
vil	dr	en	nob
rit	ech	mor	ok
zof	fip	od	ron
cid	vir	dif	lip
vil	dr	en	nob
kon	sib	al	cib
Iste v.def.2° āno post bi.	Iste v.def.3. āno.post bi.	Iste vsus vl' silla be desuiūt āno bisextili met	Iste vsus vl' silla be desuiūt pmo āno post bisex.

Pro maiori intelligentia Autoris circa vsus antiqs Et etiã hos quos vocat nouos p quos inuenitur sillaba anni qua scita scit hora et minutũ cõiunctionis prime in aliquo anno. ¶ Notandũ q sillaba alicuius anni scđm intentione autoris quolibet anno inueniť p vsus quos Autor docet in textu inferius scđm q annus ẽ bisextilis vel aut prim⁹ aut scđs aut tercius post bisextilẽ qua sillaba anni scita p primam eius litteram quota est in ordine alphabeti scitur hora prime cõiunctionis illius anni p aliã autẽ litteram sciũtur minuta illius cõiunctiõis prime scđm q etiã habz ordinẽ in alphabeto. vt illa sillaba Ech si esset sillaba anni. ratione prime lr̃e e designaret horã quintam qz e est quinta littera in alphabeto et illa littera h que est vltima designat minuta octo. qz h est octaua littera in alphabeto sic similr illa littera zam si esset sillaba anni. ratone prime lr̃e scz z designat horas 23. ratione autem vltime lr̃e sue scz m designat. 12. minuta. qz m ẽ littera duodecima in alphabeto. ponit autẽ Autor in textu duplices versus primos q̃ tuor vocat antiquos scz ecb fap: qui deseruiũt quatuor annis. vt pz in textu et isti versus fuerũt vtiles a principio anni. 1330. In quo Autor composuit istum librum et durabant per vnum ciclũ magnũ hoc est per spacium. 76. annorum que est quãtitas cicli magni sed isti versus diu expirauerũt z ad annos nostros inutiles sunt. postea iterũ autor ponit quatuor versus pro sillaba anni inueniẽda scz zam. et cũ alijs seqntibus quos vocat nouos qa tunc valuerũt pro sillaba anni inueniãda ad ciclum magnũ qui incipit ãno christi. 1406. currẽte et durauerũt p illũ ciclum magnum per. 76. ãnos vsqz ad annũ christi currentẽ. 1482. primus eorũ scz zam et deseruiebat scđo ãno post bisextilem. scđs versus tercio anno post bisextilem. tercius versus ãno bisextili. et quartus versus primo anno post bisextilem. sed etiam isti versus expirauerũt et non sunt vtiles ad nostra tpa pro sillaba anni inueniẽda si eñ vellemus querere per istos versus horas et minuta coniunctionis p̃me ad nostra tempora et in prima coniunctione anni esset error et ĩ oĩbus alijs cõiunctionibus totius anni. et ideo iterum sunt alij versus nostris annis deseruientes. vt dicetur inferius. vocauit autem Autor in textu istos vsus zam et cum alijs sequẽtibus nouos intelligẽdi respectu precedẽtium scz ecb fap. sed respectu nostri tpis et annorũ nostrorũ etiam sunt antiqui scz respectu cicli magni in quo nũc sumus qui incipit anno christi currẽte 1482. et durabit iste ciclus magnus currẽs vsqz ad annũ. 1558. sunt autem isti versus noui respectu te a. cõpositione eñ huius cõputi iã reuolutus est ciclus magnus bis et iam tercius fluit. Anno autẽ nostro currẽte. 1507. sumus in. 25 anno cicli magni dixit Autor in textu q ipe fecit duplices versus scz ecb fap quos vocat antiquos et etiã nouos scz zam et iam tñ sunt antiqui et preterierunt. durabãt autem isti versus noui ad nostra tempora scilicet respectu

le. vsq3 ad cōplementū cicli magni currētis vsq3 ad 1558. annū et tūc expira
bunt et cessabūt vñ et tūc aliquis vir doctus et bon⁹ ꝓpter studiosos illius
tpis iterū faciet nouos versus corrigēdo priores scđm modū qui dicet̄ infe
rius et sic cōputus iste Chirometralis poterit cōtinue ppetuari in diuersis
ciclis magnis dūt āt ille sillabe anni esse correcte ⁊ bñ emēdate ad nostros
annos currētes et etiā precedētes ne contingat error in prima cōiunctione
anni in horis et minutis q2 alias fieret error in omnibus sequētib⁹ paru⁹
eñ error in principio. iuxta Arestotilē primo celi maximus erit in fine. dicit̄
aūt spaciū. 76 annoꝝ ciclus magnus ideo q2 cōtinet multos ciclos puos
q2 quatuor in. 76. eñ annis anni cicli parui sc3 19. quater cōtinēnt 19. q̄ter fa
ciunt. 76. dicit̄ etiā ciclus iste magnus pfectus respectu cicli antiqui sc3 19.
annoꝝ. Ciclus eñ antiquus ē pars istius magni. vt dictū ē modo pars sp ē
impfectior q3 suū totū ciclus magnus et antiquus inceperūt simul Anno.
1330. christi scđo anno post bisextilē et iterū post. 76. annos. vt anno. 1406.
iterū simul inceperūt scđo anno post bisextilē et sic cōsequenter vsq3 ad nr̄a
tpa vt dictū ē superius. ¶ Autor cōsequēter dicit in textu q̄ isti versus 3am
et sunt versus nouiter inuenti p doctrinā et diligentiā magistri Erffordiēsis
autoris cōputi huius Chirometralis et nō alterius qui versus correcte de
bent scribi et durabūt ad vnū ciclū magnū vsq3 ad annū dñi currētē. 1406.
Pro correctione autē horū versuū ecb fap qui dicunt̄ simplr antiqui non ē
magna cura habenda. tamen ꝓpter sufficiētiā doctrine cōmuniter talis assi-
gnatur doctrina. ¶ Notandū pmo q̄ littere posite ī his versibus ī sillabis
anni designāt horas et minuta cōiūctionis prime in anno sic q̄ quota est
prima littera sillabe anni in alphabeto tot hore designātur et quota ē scđa
lr̄a in ordine alphabeti tot minuta designant̄ vt in illa sillaba Ecb e ē qnta
lr̄a in alphabeto etiā designat quinq3 horas. h āt ē octaua. et sic designat. 8.
minuta. et sic in alijs quotū aūt locū aliqua littera habet in alphabeto facile
patet ꝯm ordinē litteraꝝ eaꝝ et pt capi ordo talis sine numeratione hoc mō

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
A	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t
20	21	22	23															
v	x	y	3.															

Notādū scđo. Q2 vt dictū ē autor ad vnū ciclū magnū qui sc3. 76. ānos po
suit. 4. vsus tā ī vsibus antiqs sc3 ecb fap. q̄ etiā ī vsibus. 4. nouis sc3 3am et
licet etiā nūc sunt antiq et expirauerūt et pmū vsum sp attribuit scđo anno
post bisextilē scđm vsum tcio āno post bisextilē. terciū vsum anno bisextili. et
qrtū vsum pmo āno post bisextilē. Ratio hui⁹ ē q2 ciclus magn⁹ nouus in
cipiebat in ꝯpōne hui⁹ libri ī scđo āno post bisextilē. qlib3 āt vsus ptinet. 19

sillabas qꝛ tot sunt anni cicli lunaris antiq et impfecti ⁊ iste ciclus antiquus siue impfectus quater sumptus facit ciclū magnū et pfectū vt spaciū .76. annorū et corrñdet cuilibet āno vna sillaba quō āt inueniaꝶ sillaba āni et ad qd va et eius noticia diceꝶ circa textū seqntē. Pro correctiōe etiā vsuū agenda supponiꝶ ꝙ duplex ē ānus scꝫ ann⁹ cōis q̄ cōtinet 12 lunationes et embolismalis q̄ cōtinet .13. lunationes q̄ anni sunt cōes. et q̄ embolismales ⁊ vñ hoc cōtingit et q̄re in aliquo sunt .13 lunationes. ⁊ ī q̄bus ānis diceꝶ pulcre iferi⁹

¶ Pro correctione ergo vsuū simplr̄ antiquorū q̄ fuiebāt ciclo magno qñ autor icepit scribē hūc librū scꝫ Ech fap quoꝝ correctio pl⁹ ē curiosa qꝫ necessaria qꝛ diu expirauerūt et terminati sꝫ. tñ ꝑpter satisfacere curiositati aliquoꝝ in correctione illorum versuum ech fap sic esset agendum

¶ Cōsideratio prima. Volēs corrigere istos vsus Ech fap psupponit primā sillabā scꝫ ech fap esse correctā. cōsiderareqꝫ oportet si annus ē cōis vel embolismalis. si annus est cōis addēde sunt octo hore ad horas designātes p hāc sillabā ech cui⁹ pma lr̄a ē e q̄ signat qnqꝫ horas qꝛ e ē q̄nta lr̄a ī ordīe alphabeti. et ad minuta signata p vltimā litterā eiusdē sillabe addenda sꝫ scꝫ octo qꝛ h ē octaua lr̄a in ordine alphabeti supaddēda sunt .16. minuta. ī āno autē embolismali addēde sunt .21. hore et. vndeci minuta ad sillabā pcedētē vt sciaꝶ sillaba seq̄uēs. iuxta illū vsum h q cōis embolismus dabit x l. sic ꝙ p h signanꝶ octo hore et p q .16. minuta. sed p x designātur .21. hore et p l vndecim minuta. q̄ āt anni sunt embolismales pꝫ in his vsibus Terciā ⁊ sextus octauus vndecimus post: Et q̄rtusdecimus decimusseptim⁹ et decim⁹ nonus embolismalis lunatio fiet in istis sed reliquos oēs cōes dicere debes intelliganꝶ āt ista metra de annis cicli lunaris impfecti q̄ reuoluiꝶ ī .19. ānis vt (postea diceꝶ

¶ Consederatio scd̄a. Qñcūqꝫ ex additione minutorū excrescūt .20. minuta vel plura subtractis .20. minut. ē addēda vna hora ad horas. et cū excreuerint .24. hore ex additione horaꝝ vel plures dñt sbtrahi .24. hore et residuū teneatur in loco suo

¶ Consideratio tercia. Caute obseruandum est ꝙ in quinto ⁊ quindecimo loco addēdū ē vnū minutū ad minuta. iuxta istū vsum. ⁊ q̄nto q̄ndeno vnū (cōiūge minutis

¶ Consideratio quarta. Qꝛ semper prima sillaba primi versus corrigit scd̄am sillabam scd̄i versus. ⁊ scd̄a sillaba secūdi versus corrigit terciam sillabam tercij versus et tercia sillaba tercij versus corrigit quartam quarti versus. et quarta sillaba quarti versus corrigit quintā pmi versus. et quinta sillaba primi versus corrigit se. tam sillabam scd̄i versus. et sic consequenter. et quia hec probare facile ē ideo ne tedium foret hoc practicantibus relinquitur

¶ Cōsideratio q̄nta et vltia. qꝛ vsus isti ātiqui iā cōpleti sunt ⁊ expirauerūt ita ꝙ iam esset error practicare p eos in horis et minutis iam enim ciclus

magnus qui incepit anno .1330. quñ Autor cõposuit istum librum iam reuolutus est et completus ideo autor subiungit in textu q̄ iam per ipsum facti sunt noui versus qui etiam durabãt p vnum ciclũ magnũ scʒ per .76. ãnos licet quo ad nostra tempora vt dictũ est etiam sunt cõpleti. Et sunt illi ʒam et qui corrigunt per primos sic q̄ antiqui versus corrigũt nouos

Canon corrigendi nouos versus ʒam per versus antiquos qui sunt Ecb fap.

Si vis corrigere istam sillabam ʒam q̃ est prima nouorum versuum tũc p̃suppone primã sillabam antiquorũ versuũ scʒ ecb fap esse correctam cuius prima littera scʒ e designat quinqʒ horas. vltia scʒ b designat octo minuta tũc subtrahe ab horis quinqʒ et a minutis .16. Et post subtractionẽ veniet tibi hore et minuta designata per hãc sillabam terciã scʒ hore .23 et minuta 12. que est prima sillaba nouorũ versuum. scd̃a autẽ sillaba ãtiqui scʒ fap corrigit scd̃am noui versus scʒ ꝛ que designat nullã horam et .19. minuta. Et sic cõsequẽter tercia sillaba antiqui versus corrigit terciam noui versus. et q̃rta antiqui v̓sus corrigit quartã noui versus. et q̃nta quintã. et sic cõsequenter

Consideraito hñda circa subtractionẽ talẽ habendã

Cum sb̃tractio minutoꝝ a minutis fieri nõ põt accomodãda et recipiẽda ẽ vna ab horis et resoluatur in 20 minuta. Et omnia minuta addãtur simul Et tũc a toto collecto minutorum subtrahẽda sunt 16. minuta. et residuum manẽs teneatur pro minutis sillabe noue. Sic silr̃ si hore subtrahi non pñt ab horis accomodanda ẽ vna reuolutio horarũ scʒ .24. hore. et a toto collecto tunc subtrahi debẽt ho re. et residuũ qd̃ manet seruandum et tenendũ est pro horis sillabe noue huius rei operatio est facillima

Est adhuc alter modus corrigẽdi sillabas nouorum v̓suum scʒ ʒam. Et q̃ dicuntur noui respectu illoꝝ.

Ecb fap. licet etiam isti versus ʒam. et etiã nũc sunt antiqui. Est igit̃ modus corrigẽdi iste. Si itaqʒ volueris hos v̓sus ʒam corrigere ex̃ tũc recipe horas et minuta que significantur p vltimã dictionem huius versus mappar scʒ hic quid. Et considera q̄ ista littera h ẽ octaua in ordine alphabeti. et illa lr̃a q est .16. tunc hore significate per hanc litteram h addant̃ ad horas sc̃atas per hãc dictionem ʒam. vt. 21. hore ad octo horas iuxta modum superius dictũ. et etiam addantur .16. minuta significata per hanc litteram ad .12. minuta que significantur per vltimam litterã huius sillabe ʒam et postea per additionem minutoꝝ ad minuta et horaꝝ ad horas erit scd̃a sillaba secũdi versus scʒ hach cuius prima littera signat scʒ h octo horas. et vltia scʒ etiã h octo minuta supra horas et minuta significatas per hanc sillabam hach

adde.21.horas et.11.minuta quia annus est embolismalis et veniet tercia sil-laba tercij versus scz et q̄ designat 5.horas.et 19.minuta deinde supra horas et minuta facta p illam sillabā et adde.8.horas et.16.minuta et veniet q̄rta sillaba quarti versus scz op q̄ designat ratione prime littere o.14.horas et ratione sc̄de littere p.15.minuta deinde adde supra horas et minuta facta per hanc dictionē op iterū.8.horas et.16.minuta.et veniet quinta sillaba primi versus scz hec sillaba zil que designat.23.horas et vndecim minuta.et sic cō-sequenter corrige. primus modus corrigendi est leuior et planior.

¶Consideratio prima mente habendū est de excrescentia horarum et mi-nutorum vltra.24 horas.et vltra 20.minuta q2 quotienscūq3 hoc fuerit sb-trahende sunt.24.hore et residuū teneat̄ p numero horarū sic q̄n excrescent minuta vltra.20.vel etiā.20.subtrahenda sunt.20.minuta.Et residuū teneat̄ pro minutis.sic etiam habeatur in mente de anno cōmuni.et embolismo quātū est addendū in horis et minutis.vt dictum est prius.similiter consi-deratur qui anni sunt communes.et qui embolismus.vt etiam dictum est. ante et aspicitur in tabella sillabarum anni. ¶Consideratio sc̄da.Q2 corre-ctio ista adhuc fallit in minutis ita q2 in aliquot locis vt in octo videlicz in istis sillabis primi versus.scilicet zam et.Et in istis sillabis secundi versus scz ae hach.et in istis sillabis tercij versus vt ho ka.et in istis sillabis quarti versus scz q c.in quibus sillabis singlis supra omnia p̄dicta debet addi vni-tas siue vnum minutū.et sic stabit correctio sine errore per.76.annos inci-piendo ab anno.1406.

Capitulum Tercium quō sillaba anni sit inueniēda. Et cuius sit vtilitatis.et quid p eam sciatur

Ac nlz gum op qc fe gum clz dir fid

vf ci d q sus ye ci ril sus ic

Iste versus deseruit primo anno post bisextilem

Cum autē scire volueris que sit sillaba vniuscuiuq3 anni cicli magni et predi-ctis versibus scias primo annū cicli magni.et vide quis annus predictorū quatuor.vtrum sit primus vel secūdus vel tercius post bisertilē vel met bi-sextilis.Nam sillaba anni per hos inuenitur.Quo facto incipe numerare a primo mēbro indicis vnū duo tria.et c̄ ascendendo interius descendēdo vo exterius vsq3 ad annū cicli antiqui ab vno digito transcurrēdo ad alios po-stea signatur articulus locationis tunc versus illi anno deseruientes et pro quolibet mēbro sume vnam sillabam quousq3 peruenies ad articulū signatū et que sillaba ibi locata fuerit seruetur pro sillaba illi9 anni cuius inq̄3 sillabe

E

prima littera horas coniunctionis ostendit vltima vero littera cuiusdam sillabe minuta hore imperfecte representat. ¶ Postquam Autor in precedentibus docuit plura et maxime posuit versus ad sillabam alicuius anni cognoscendam licet illi modo expirauerunt et plura adducta sunt necessaria. Jam autor consequenter docet canonem et modum inueniendi sillabam. Et docet duo que necessaria sunt ad sillabam alicuius anni cognoscendam. primum vt sciatur quid habeatur tali anno pro ciclo lunari antiquo siue imperfecto qui est aureus numerus tali anno. secundo oportet scire. vtrum idem annus sit communis vel bisextilis. et si fuerit annus communis oportet scire quotus annus sit an primus secundus vel tercius post bisextilem. vt anno nostro currente. 1507. ciclus antiquus est 7. annus vero tercius post bisextilem. Jstis itaque presuppositis modus inquirendi sillabam anni est valde facilis. vt Autor sufficienter dicit in textu. ¶ Pro intelligentia eorum que dicuntur in textu. Sciendum quod cognitio sillabe anni est vtilis ad duo primo quia per sillabam anni inuenimus primam coniunctionem in anno. in horis et minutis per quam coniunctionem primam scitam postea inueniuntur alie per totum annum successiue. est autem secundum Autorem prima coniunctio vel incensio alicuius anni coniunctio Aprilis inuenta per marcium. Ex isto patet quod coniunctio marcij debet inueniri per sillabam precedentis anni. in marcio tamen semper imponitur noua sillaba anni cum nouo aureo numero ad inueniendam coniunctionem Aprilis. secundo vtilis est cognitio sillabe anni ad omnes incensiones vel coniunctiones alias totius anni cognoscendas in horis et minutis. vt postea dicetur per primam autem litteram sillabe anni cognoscitur hora prime coniunctionis vel incensionis anni per vltimam autem litteram sillabe anni cognoscuntur minuta coniunctionis prime vel incensionis vt dicit etiam Autor in textu. si autem aliqua littera est media in sillaba anni inter primam et vltimam litteram nil designat. capitur autem significatio horarum et minutorum coniunctionis prime secundum locationem litterarum in ordine alphabeti vt quem ordinem aliqua littera in alphabeto obtinet talem horam et minutum representat. ¶ Notandum etiam quod istam particulam textus cum Autor dicit vltima vero littera sillabe anni minuta hore imperfecte representat vario exponitur modo. aliqui enim dicunt quod Autor vult dicere quod vltima littera sillabe anni representat minuta ipsius hore coniunctionis que hora nondum totaliter est elapsa. et sic cum in coniunctione prima vltra horam per primam litteram sillabe anni designatam essent sex minuta tunc dicunt adhuc restare et deficere sex minuta de illa hora. et que minuta sunt partes hore. alij autem aliter exponunt sic quod ille hore inuente per primam litteram sillabe anni sint perfecte et vltra horas iam perfecte lapsas sunt adhuc minuta representata per vltimam litteram sillabe anni. Et illi dicunt quod cum dicitur hore imperfecte capiunt m pro valde quasi hore iam perfecte elapse que autem expositio sit melior et verior computatio opinor astronomica esset insequenda que omnia computat perfecte vt astronomi docent in coniunctionibus horarum et minutorum computandis cum enim pronunciatur aliqua coniunctio in praxibus astronomicis. hora. 6. minuto. 12. Astronomi dicunt quod illa coniunctio erit post sex horas complete et duodecimo minuto hore sequentis sicut et fit in computationibus motuum planetarum. Jn quibus omnia computantur perfecte et complete

¶ Nota q ubicunq ponitur ille titellus. et in predictis versibus vel fcat si in principio sillabe ponit nulla horā fcat sed in fine nullū minutū fcat. alie autē oēs lrē fcant horas et minuta scdm ordinē alphabeti et nō solū in istis versib precedētib sed etiā in oibus versibus huius libri semper fcant numerū scdm ordinē alphabeti ¶ postq autor in pcedētibus docuit inuenire sillabā anni. de cuius vtilitate satis dictū ē in precedētibus. Jam pnter ponit tria notabilia p q suā intentionē et propositū latius declarat et dicat q q i in pncipio alicuius sillabe poneret ille titellus et tūc cōiunctio esset i pma hora sc3 in medio noctis. q tūc Autor incipit diē naturalē fm ritū eccl'ie. et sic significaret q nulla hora pleta illius cōiūctionis pfecte ē elapsa sic silr si ille titellus et poneret in fine alicui sillabe fcaret minutū pncipiatū et nullū minutū pfecte pletū tñ de pputatiōe hore et minuti i piūctiōib satl dictū

¶ Juxta quod Notādū q hora ē. 24. ps diei naturalis minutū (supius. vero hic sumptū ē. vigesima pars vni hore q si vna hora diuideretur in viginti partes tūc vna qlibet ps illarū partiū sic diuisarū dr minutū q minuta sunt triplanda et habetur minutum sexagesima pars vnius hore.

¶ Autor ponit scdm notabile et ondit qd intelligat in nro pposito nomie hore. et silr quid nomine minuti et dicit vt p3 i textu. ¶ pro intellectu text Notandū. q minutū capit duplr. vno mō gnalr. et sic minutū ē. 60 ps vni hore et isto mō accipiūt gnalr Astronomi minutū diuidentes horā in. 60. ptes licet et accipit et minutū p. 60. parte vni gradus. vt p3 in practibus astronomie. scdo capit minutū specialiter vt i pposito. et sic Autor vocat minutū vigesimā partē vni hore quod manifestū specialiter aptū si triplat dicendo bis tria resultat inde minutū generaliter captū qd ē. 60. pars vnius hore. Ratio autē istius quare Autor in proposito vocat minutū vigesimā partem hore. quia ipse dat suam practicam penes litteras alphabeti modo i alphabeto nōst lrē. 60. s3 solū viginti tres. vt docēt grāmatici i cox scriptis.

Sciēdum etiā q dies naturalis in h libro incipitur a media nocte et durat vsq ad sequentē mediā noctē scdm q fideles Christiani incipiūt diem naturalem. ¶ Autor ponit tercium notabile quomō in presenti Computo principium diei naturalis est accipiendum. et dicit q a media nocte. Quomodo autem vario modo incipitur dies dictum est in precedentibus Greci enī et vulgus cōe incipit diē ab ortu solis Astronomi in meridie iudei tpe vespertino. Ecclesia vero a media nocte vex ē quo ad celebritatē licet quo ad officiū incipit a vespis vsq ad complementum officij vespertini in sequente die

Capitulum Quartum de littera anni inueniēda. Et eius situatione. et quid per litteram anni inuenitur.

Nota alios versus de impositione dierum horarum Et minutorum coniunctionis

V q v e n v b k v f g v p d v m v a
v i r f v o c v l t v b

Postq̄ autor in precedentibus determiauit de sillabā ānī et quibusdā alijs necessarijs ad suum propositū. nūc cōsequenter determinat de littera anni Et primo ꝓponit vnum versum p quē pōt inueniri littera anni et postea docet vsum et praxim in textu sequenti. ¶ Notādum pro intellectu textus Qz littera anni nō est aliud nisi quedā littera qua inuēta. et locata ſm doctrinam autoris in textu scitur locatio omiū cōiunctionū eiusdē anni cuius est illa littera inuēta. Continet autē iste versus triginta lr̄as numeraliter distinctas iter quas ponit̄ illa littera v vndecies nō causa necessitatis sed potius metri quare aūt. v non ē ſcatiua dicetur statim inferius. alij autem decēnouē sunt significatiue et quelibet illarum 19 est lr̄a anni in aliquo anno successiue vnde qñ vnū est aureus numerus vel ciclus lunaris tunc a ē littera anni qz est prima in alphabeto. qñ vero pro ciclo lunari sunt duo tunc b est lr̄a ānī. qñ autem ciclus lunaris sunt tria tunc c que est tercia lr̄a ī ordine alphabeti est littera anni. et sic pn̄ter autē leuiter corrigi potest versus iste in textu accipiendo istos versus sequentes. ita q̄ cuilibet littere posite ī versu textus correspondet vna dictio ꝑter finē sunt itaqz dictiones significatiue et itegre iste vir quid vis emere nihil volo berta karina. vir summe Gregorij vino potus da viliori musto vir ausus virtutibus iste ribaldus fat̄ virgīneo ornata culmine virgo. lex tne virtutis habeat proposse salutis. in quibus dictionibus integris vel attendit̄ nisi prima littera. vltime vero due dictiones scz posse & salutis non sunt de necessitate sed ponuntur ꝓpter complementum metri.

¶ Nota q̄ quelibet littera huius versus signat vnū annū cicli lunaris vel cicli imperfecti vt dies coniunctionis inueniat̄. et vt aūt pateat que littera sit cicli antiqui numera vt prius. 1 2 3 4 &c vsqz ad numerū cicli antiqui. quo fctō numera a b c. vsqz ad eundē articulū et que littera. tūc locatur in membro signato est littera anni que est notanda postea versus supradictus scz v q v e. inchoandus est in primo mēbro indicis. et quolibz mēbro summatur vna littera donec pueniatur ad litterā anni cicli magni quo tūc articulus signet̄ qm̄ in tali articulo est situatio omniū dierum coniunctionis illius anni. est autem Notandum. q̄ ista littera v nō est oportuna omnes autem alie lr̄e sunt oportune preter v sumendo tamen v inclusiue ¶ Autor consequenter docet inuenire litteram āni et eius situationē vt lr̄a anni cognita possemus

scire diem coniunctionis prime in anno et ex consequenti omnium coniu̅ctionu̅ aliaru̅ totius a̅ni. ¶ Nota̅dum igit̃ ꝓ ampliori intellectu textus. Q̃ circa littera̅ anni duo oportet cognoscere primo eius inue̅tione̅ quo̅ scȝ inueniri debeat. scd̃o eius locatione̅ in manu no̅ est em̃ ide̅ inuenire litteram anni. et ea̅ locare in manu vt dicet̃ inferius. Quantu̅ itaqȝ ad primu̅ sciendu̅ q̄ inuentio littere anni oportet prius cognoscere aureu̅ nu̅eꝝ vel ciclum lunarem illius a̅ni quo cognito nu̅era̅dus e̅ aureus nu̅erus ꝑ me̅bra digitoru̅ incipie̅do a primo me̅bro indicis vsqȝ numeratio aurei nu̅eri tangat aliqd̾ me̅bru̅ siue interius siue exteri⁹ in aliquo digito et signet̃ me̅bru̅ illud deinde nu̅era̅de sunt lr̃e alphabeti s̾m ordine̅ pone̅do a i primo me̅bro indicis b in scd̃o c in tercio vsqȝ ad me̅brum i quo ponit̃ aureus nu̅erus illius anni Et q̄cu̅qȝ lr̃a cadit sup me̅bru̅ aurei numeri illa est littera anni. pȝ ergo inuentio littere anni. quantum vero ad scd̃m de locatione lr̃e anni in manu sumat̃ ille versus v q v e. melius ille v̾sus numeret̃ vir quid vis emere in q̄libet iu̅ctura pone̅do vna̅ dictione̅ cuius p̄me dictionis solu̅ co̅siderat̃ prima lr̃a talis a̅t numeratio debet incipi in primo me̅bro indicis co̅tinua̅do numerationem tale̅ ta̅diu quousqȝ ꝑueniat̃ ad litteram anni prius inuenta̅ et tu̅c co̅sideret̃ dilige̅ter eius locatio in iu̅ctura digiti stabit itaqȝ et erit in eode̅ me̅bro vel iu̅ctura eius locatio ꝑ totu̅ annu̅ nisi saltus fieret de quo postea determi̅abit̃ et ꝑ ipsam inuenient̃ dies coniu̅ctionu̅ totius anni vt inferius dicet̃ lati⁹ ex dictis sequit̃ primo q̄ multu̅ differt littera̅ anni inuenire et ea̅ locare i̅ manu pone̅do em̃ q̄. 14 sit aureus nu̅erus tu̅c lr̃a anni est o et ipsa inuenit̃ in septio me̅bro medij digiti extra manu̅ eius au̅t locatio est in tercio me̅bri minimi digiti intra manu̅. Autor etiam dicit in textu finaliter q̄ illa lr̃a v no̅ e̅ oportuna qꝛ nu̅q̄ȝ po̅t esse littera anni in isto ergo me̅bro in quo numeraret̃ illa littera v no̅ est situanda aliqua dies alicui⁹ co̅iunctionis nisi hoc ꝯtingeret ꝑ saltu̅ sed q̄libet aliaꝝ. 19. litteraꝝ incipie̅do a p̄ma littera alphabeti vsqȝ ad t que e̅. 19. Correspondent itaqȝ. 19. littere. 19. annis cicli lunaris vel aurei numeri. et sic illa littera v no̅ est oportuna scȝ quantu̅ ad hoc q̄ ipsa nu̅eraretur ꝓ littera a̅ni sed bn̄ e̅ oportuna scȝ causa metri. si em̃ v aliqn̄ esset lr̃a a̅ni tu̅c ciclus lunaris exte̅deret̃ ad viginti annos quod est co̅tra determinata i̅ p̄mo libro de inue̅tione cicli lunaris antiqui vel imperfecti vel aurei numeri. Sequitur scd̃o finaliter ex dictis. et hoc bene est considerandum q̄ magna e̅ differentia inter sillabam anni et litteram anni. et diuersa inueniuntur per ea qꝛ per sillabam anni inueniuntur hore et minuta prime coniunctionis in a̅no scilicet Aprilis sed per litteram inueniatur di⁊s prime coniunctionis in a̅no Et ꝑ p̄n̄s etiam dies aliarum coniunctionum. vt dicetur in sequentibus

¶ Prime autem coniunctionis vt dies habeatur incohoandu̅ est in tercia die marcij scȝ in ista sillaba vs hui⁹ dictionis martius. Et i̅ tali quoqȝ mense

annus renouat͂ scd͂m huc libru͂ tu͂c nu͂cra a predicta sillaba͂. vs vsq͂ ad situa-tionem predicte littere cicli antiqui ⁊ tu͂c littera locata in tali membro ostē-dit diem co niu͂ctionis cum predictis horis et minutis inuētis per sillaba͂ anni ¶ Consequēter autor docet inuenire primam coniu͂ctionem i aliquo anno per litteram anni quo ad diem et per sillabam a͂ni quo ad horas et mi nuta vt p atet in textu. ¶ Notandum est diligenter ne contingat error circa coniunctionem precipue anni primam: anni cōsiderande sunt triplices sil-labe. primo consideranda est sillaba a qua debet numeratio fieri et incipi et est hec sillaba vs huius dictionis martius et hec est inuariabilis. scd͂o con sideran da est sillaba ad quam debet fieri numeratio et ē illa que cadit ad mē brum situationis litere anni et hec est variabilis et quo em͂ littera anni va-riatur quolibet anno etiam tales sillabe ad quas fit numeratio quolib; a͂no varia͂tur. tercio cōsiderāda sillaba anni ab ista em͂ sciuntur hore et minuta prime cōiunctionis in anno que est radix omnium aliarum coniu͂ctionum sequētium circa quam si cōtingeret error omnes coniunctiones alie totius anni essent incorrecte et fallerēt paruus em͂ error in principio maximus est in fine et primum in vnoquoq; genere est mēsura omnium sequentiu͂ i tali genere et hec tercia sillaba anni etiam est variabilis quolibet anno vt decla ratum est in precedētibus ¶ Notandum est etiam q͂ coniu͂ctio prima in anno de qua loquitur autor in textu nō est coniu͂ccio marcij sed est coniun-ctio aprilis. incēsio autem marcij inuenitur per februarium scd͂m practica͂ inferius ponēdam per sillabam et litteram anni precedentis.

Notandum q͂ aliq͂ littere saltāt in situatione ⁊ aliq͂ post situationē. vt patet per hos versus sequentes

F g d k c da terno post hi locando

Capitulum Quintum de saltu littere anni

Quid est saltus in proposito et quare littere a͂ni saltāt et quibus a͂nis.

S a b e o r ante bisex k b r ea primo.

Prime sex littere horum versuum saltant post situationem in tercio anno post bisextilem hoc intellige cum fuerint littere anni. Sequentes autem sex ante situationem in anno bisextili vltime vero quinq; littere saltāt ante situa tionem primo anno post bisextilem et tu͂c cōsidera vtrum fuerit saltus vel nō et fac vt predictum est scilicet vt loces litteram scd͂m saltu͂ si saltus fuerit si vero non fuerit saltus tunc scd͂m primum versum scilicet v q loca litteram anni Sunt etiam alij versus noui de saltu littere anni qui sequuntur

Ea das scdo post bi ante locandas
Non saltant c d f bis sed cetere saltant
A b e f h i k l m n o p r s t saltant
In anno bisextili ante locandas
K b r e a o l p des p̄mopost bis añ locandas

Nota q̄ ista metra de saltu lr̄e sunt noua et nouiter ꝯposita ꝓpter faciliorē
modū inueniēdi horas et minuta in cōiūctione et valēt tm̄ q̄ a et e saltāt añ
situationē ī scdo anno post bisextilē sed c d g nō saltāt in anno bisextili ƺ oēs
alie lr̄e saltāt sed ī tercio anno post bisextilē nō ē aliqs saltus in isto ciclo.
¶ Nota q̄ isti versus de saltu lr̄aꝝ annoꝝ et versus p̄cedētes scƺ zam ⁊ sunt
correcti scdm doctrinā magistri autoris Chirometralis et nō alterꝰ et hoc
ꝓpter faciliorē modū inueniēdi cōiūctiones et oppōnes q̄ ṽsus durant sine
aliq̄ correctura per septuaginta sex annos incipiendo ab anno dn̄i.1406.
¶ Postq̄ƺ autor ondebat modū inueniēdi litterā āni et silr̄ ondebat vtili-
tatē inuētionis lr̄e anni et eius locationē in mēbris aut iūcturis digitorum
Jam ꝯn̄ter ondit quasdā cautelas obſuādas circa locationē eiusdē littere ⁊
docet quō ī certˀ ānis lr̄a anni inuēta in aliquo mēbro alicuiꝰ digiti saltat id
ē aut añponiṫ aut etiā postponiṫ ī iūctura digiti in q̄ eiꝰ sitꝰ et locus suētus
fuit et postea in fine textus ondit quō ṽsus supdicti quos vocat nouos et si
militer saltus lr̄aꝝ anni p̄ autorē q̄ huc cōputū cōposuit sṫ renouati correcti
et emēdati. vt clare dṙ in textu. ¶ Pro intellectu coꝝ q̄ Autor dicit in textu.
Notandū q̄ saltus a cōputistis diffiniṫ sic. ē subtractio vl' additio vniꝰ diei
in locatione lr̄e āni vltra eius situationē p̄ doctrinā supius datā ⁊ inuētā fit
āt talis saltꝰ lr̄e āni ꝓpter certitudinē ꝯiūctionū habēdā si em̄ nō fieret saltus
talis lr̄e āni añ vel post locationē eiꝰ ꝯiūctiones solis et lune sepiꝰ fallerēt in
tot diebꝰ quot dies omitterenṫ ī tali saltu. Et sic saltare lr̄am āni ī ꝓposito nō
ē aliud nisi variare lr̄am āni ī situ suo et loco in quo inuēta ē ƺ aut eā añponē
aut postponere añ mēbrū vel post mēbrū situr. ī quo inuēta ē de isto āt saltu
lr̄e āni Autor pōit duplices ṽsus quosdā quos noīat ātiquos et quosdam
quos noīat nouos. quo ad ṽsus ātiquos dicit q̄ qn̄ in tercio anno post bi-
sextilē aliq̄ illaꝝ lr̄aꝝ sex scƺ. f g d t k c. fuerit lr̄e āni tūc lr̄a āni saltat ī post. ⁊ po
niṫ post vnū locationis sue et hoc dicet ī textu ī p̄mo ṽsu cuius intellectus ē
iste scƺ tu das id ē dicēs illas lr̄as sex f g d c k t locādas ī tcio id ē tcio āno post
bi id ē bisextilē. Siīgit ī alio ṽsu qn̄ aliq̄ istaꝝ lr̄aꝝ sex scƺ s a b e o r ē lr̄a āni in
anno bisextili tūc littera anni saltat ante locationem suā inuentam et versus

iste scd'o itelligit sic sc3 tu das id est dicas istas sex litteras. sc3 f a b e o r locā-das aū situationē sc3 inuentā. in iūctura digiti bisex id est in anno bisextili. subiūgit Autor q̄ iste qnq3 littere sc3 lz b r e a qū fuerint littere anni tūc saltāt aū membrum locationis sue. et hoc in primo anno post bisextilem.

¶ Notandum etiam q̄ alij Computiste saltū littere anni oñdunt in certis dictionibus solū attēdendo primas litteras vt in hoc metro. fili gregori di-xerūt tu lzato cum is. iste saltabūt post mēbrū sexti bisexti et iterum saluator oēs amat. cū bñ regnat iste saltabūt aū mēbrū bisexti et iter lzatbo amat cū rethor bñdixit. iste saltabūt aū mēbrū primi bisexti. patet igitur ex textu q̄ in tribus annis fit saltus littere anni sc3 in anno bisextili met. in tercio anno post bisextilem et in primo anno post bisextilē. in scd'o autē anno post bisex-tilem nunq3 fit saltus et hoc scd'm antiqua metra et ideo Autor in textu nō ponit litteras de scd'o āno post bisextilē q2 tūc oēs difformitates et incōue-niētie siue diuersitates. ex quibus causat saltus p primū annū post bisextilē et i tercio anno post bisextilem et p annū bisextilē met in scd'o autē āno post bisextilē omnia ista reducunt ad vniformitatē et sic nō fit saltus i anno scd'o post bisextilē. vt autor oñdit in textu. et etiam q2 autor computi Chirome-tralis fecit hūc librū in scd'o āno post bisextilē in principio cicli magni i cu9 principio vterq3 ciclus magnus et paruus cōueniebāt. et p cōsequēs oia i scd'o anno post bisextilē fuerant vniformia sine aliqua diuersitate. Est tñ etiā sciendū q̄ isti saltus lre anni in primis v̄sibus positi habuerūt solum veri-tatem cū sillaba anni q̄rebat in versibus antiquis sc3 Ecb fap. et ideo Autor fecit nouos versus de saltu litterarum anni. sc3 ae. vt declarat in textu. vnde7 doctrina de saltu litterarū anni in textu posita correspondet nouis versibus sc3 3am et quos Autor vocat nouos licet iam etiam terminati sunt et expira uerūt vt satis dictū est superius inuenit tñ aliter saltus per antiq̄ metra salt9 q3 p illa metra que dicit autor noua vt patet in textu. Est autem intellectus versuū nouoz isteq̄ qū a et e sunt littere anni saltāt i scd'o āno post bisextilem sed c d g nō saltāt in anno bisextili sed oēs alie litterre saltūt sed in tercio āno post bisextilē nō ē aliq̄s saltus in isto ciclo. vñ versus. in nullum saltū terno videbis in anno sed i primo anno post bisextilem iste littere lz r e a o l p. sc3 tu des id est dices saltare aū locationem cum fuerint littere āni. Sciendum finaliter ex omnibus dictis q̄ aliter est de saltu litterarū anni in antiq̄s ver-sibus et aliter in versibus quos autor dicit nouos quia in saltu litterarū āni s̄m antiquos versus scilicet f g d t. rc. in scd'o anno post bisextilem non inue nitur saltus sed scd'm nouos versus sc3 ae. in scd'o anno post bisextilē fit salt9 sed in tercio anno post bisextilem non fit saltus vt clare patet in textu patet itaq3 quomodo textus autoris et eius intentio et scd'm antiquos versus et nouos de saltu litterarum anni sit intelligenda et exponenda

¶ Nomina autem mensium solarium et lunarium et primi dies eorum patent et inveniuntur per versus sequentes

Mar ap ma iu iul aug sep oc no de ia fe om
Mar ap phil nic iul pe e re om de ci bri solis
Vs a phil cris pe q3 ruf vs cris Cle mod
ag ge lunares

Primus versus illorũ versuũ cõtinet nomina mensiũ lunariũ et solariũ scd' scds cõtinet sillabas primas mẽsibus solaribus deservientes. tercius cõtinet sillabas diebus mensium lunariũ deservientes ¶ Cum autem scire volueris primã diẽ cuiuslibet mẽsis sive sit solaris sive lunaris tũc nũera pmũ vsum

Caplm. vj. de diebus mẽsium solarium et lunarium

Et quõ prima dies cuiuslibet mensis tã solaris q3 lunaris habet inveniri p digitos vsq3 ad mensem quẽ queris et si vis habere illũ mẽsem p solari tũc numera versum scdm ad istũ articulũ et patet tibi dies. si vis habere pro lunari numera terciũ versum et fac idẽ. Sciendũ q primus vsus ad nomina mensiũ deserviens deservit. 12. mensibus solaribus lunaribus aũt tredecim Et assignatur talis causa q2 in anno habemus aliqñ 13 lunationes. Nota etiã q mensis ideo dicit̃ solaris q2 sol in tot diebus ptransit vnũ signum: lunaris dicitur ideo quia luna in tot diebus recedit a sole et iterum revertitur ad solẽ. ¶ postq3 autor determinavit praxim. et modũ quõ pma piunctio solis et lune in anno sc3 aprilis debeat invenire et quo ad diẽ horã et minutũ Iã pñter oñdit quõ alie coniunctiones solis et lune totius anni sint ĩveniẽde Et añq3 autor docet hoc pmittunt̃ q̃dã necessaria et valẽtia sibi ad ppositũ suũ. Et primo docet invenire coniũctiones solis et lune al's quo ad diẽ deinde quo ad horam et minutum. vt patebit in sequentibus.

Notãdum p intellectiõe text⁹ autor ĩ textu dicit tria

Primũ ponit tres vsus. pmus illo2 versuũ cõtinet noĩa mẽsiũ solariũ et lunariũ. scds cõtinet primas sillabas mensium solariũ. tercius cõtinet pmas sillabas mensiũ lunariũ. scdm qd ponit in textu est quõ inveniat̃ prim⁹ dies cuiuslibet mẽsis sive solaris sive lunaris vt clare patet ĩ textu. terciũ qd ostẽdit in textu ẽ q mẽses solares solũ sunt. 12. et dr̃ mẽsis solaris ideo q2 sol in tot diebus ptrãsit motu suo vnũ signũ celeste aliqñ cõtingit certis ãnis q menses lunares sunt. 13. vt clare dicet̃ in littera sequenti. dicit̃ autem mensis lunaris q2 luna in tot diebus recedit a sole. et iterũ revertitur ad solẽ praxis aũt et calculus inveniẽdi primã diẽ cuiuslibet mẽsis sive solaris sive lunaris

manifeste patet in textu. vnde et de isto nulla difficultas insurgit quid etiam intelligendū sit p dictiones alioꝝ versuū trium quilibet lector diligēs faci liter pōt supplere ex versibus Cisio ia nus. vnde et hec describere in pn̄ti eēt superfluuum et dispendium.

Sequitur versus in quo habet videri quando sunt tredecim lunationes ſm menses lunares.

His est grauatus karitas nisi quis simulatus

In hoc versu vide litteram anni cicli antiqui ꝛ hanc si in principio alicubi inuenies dictionis litterā anni tūc illo anno habebis tredecim lunationes ꝛ ista 13 lunatio debet locari circa finē anni et vocatur embolismalis annus. etiam facilius potest inueniri sic qñcūqꝫ cōiunctio aprilis fuerit iter primā diem mēsis lunaris marcij et inter hanc sillabā gre huius dictionis gregorius tūc erit lunatio embolismalis. ¶ Postqꝫ autor in precedentibus dixit ꝙ in certis annis ptingit fieri. 13. lunationes vel nouilunia. Iam pn̄ter ostē dit annos in quibus cōtingit tales .13 lunationes. et primo pōnit septē dictiones penes quarū dictionum primas litteras cognoscitur annus ī quo fiunt tredecim lunationes infra reuolutionem

Capłm. vij. quomō scitur embolismus vñ causatur

Et quid est embolismus. et quo tpe debet imponi in anno cicli antiqui hoc ē ī spacio. 19. ānoꝝ fiūt. 7. lunatiōes embolismales. postea autor ī fine textus ponit vnā cōsiderationē p quā principalr̄ possumus cognoscere quo anno fit embolismus et sunt 13 lunationes. ¶ Pro intellectu textus āplioꝛi. No. tandum est primo cōputatione et numeratione annoꝝ embolismoꝝ. Or embolismus ē spaciū tpis tredecime lunationis in aliquo anno. Et dr̄ embolismus ab embolos grece qđ ē excrescētia latine. Embolismalis eñ lunatio causat̄ ex crescētia anni solaris sup annū lunarē de āno itaqꝫ embolismali in quo ptingūt 13. lunationes pulcre determinat magister Joānes de sacro Busto in suo cōputo phisico. et dicit in hec verba annus solaris qꝛ ptinet 365. dies et. 6. horas. lunaris vero. 354. dies quibus diebus āni lunaris sb̄tractis a diebus anni solaris in residuo manēt. 11. dies et sic annus solaris excedit annū lunarem in. 11. diebus et in sex horis tūc semper in tercio āno cicli lunaris colligunt̄ ter. 11. dies qui faciūt. 33. dies et ergo sp in tercio anno cicli lunaris habet̄ vna tredecima lunatio ex tali excrescētia capiēdo itaqꝫ. 30 dies p mēse embolismo qꝛ oīs lunatio embolismalis hꝫ 30. dies et sic in residuo adhuc manēt tres dies q sunt vltra embolismū et hoc debet bn̄ cōsiderari tūc iteꝝ ī qrto qnto et sexto annis hn̄tur ter. 11. dies ī excrescētia āni solaris supra lunarē q dies si cōiungunt̄ erūt iteꝝ. 33. dies et sic in sexto erit em

bolisinus scd's et tres dies erunt in residuo vel in superfluo qui addi debēt
illis tribus dieb⁹ p̄oribus residuis. ⁊ sic erūt sex dies tūc iteꝝ in septio ⁊ i oc
tauo anno colligunt̄ bis 11. dies q̄ faciūt. 22. dies q̄ bis vndecim sunt. 22.
q̄bus 22 dieb⁹ addātur illi sex dies sup̄flui reſuati. et sic ī toto collecto erūt
28. dies et q̄ in illis ānis bis fuit bisextilis ꝓpter sex horas de āno solari et
sic erūt duo dies addēdo itaq̄ʒ duos dies ad 28 dies erūt. 30. dies pʒ ergo
q̄ in octauo āno ē terci⁹ annus bisextilis et nō in āno nouo. ⁊ tūc iteꝝ nono
decimo et vndecimo colligūt̄ 33 dies de q̄bus summunt̄ 30 dies ꝓ embo-
lismo vndecim āni ⁊ iteꝝ in residuo manēt tres dies q̄ dūt mēte bñ ꝯsiderari
postea iteꝝ ī duodecio tredecimo et q̄rtodecio āno colligūt̄ iteꝝ. 33. dies de
q̄bus summunt̄. 30. dies ꝓ embolismo q̄rtidecimi āni et remanebunt tres
dies sup̄flui q̄ addunt̄ p̄oribus tribus dieb⁹ reſuatis et erūt sex dies et tūc
iteꝝ in. 15. 16. et 17. annis colligunt̄. 33 dies a q̄bus iteꝝ summant̄. 30. dies ꝓ
embolismo decimiseptimi āni et remanebūt tres dies sup̄flui q̄ addi debēt
priorib⁹ sex et sic tota summa erūt. 9 dies sup̄flui postea iteꝝ ī. 18. et. 19. ānis
colligunt̄. 22. dies q̄ bis vndecim sunt. 22. quos adde nouē p̄dictos reser
uatos et erūt. 31. dies q̄ dies accipiūtur ꝓ embolismo decimi noni anni pʒ
ergo origo āni embolismalis computatione et numeratione

¶ Notandū scd'o ꝓ intētione Autoris ī ānoꝝ embolismoꝝ nūeratione et
cōputatione s̄m intētionē autoris in textu īmo s̄m rei veritatē in spacia cicli
lunaris antiq̄ vt in. 19 ānis septē occurrūt embolismi et ideo Autor in textu
ponit septē dictiōes d'ſuiētes illis ānis embolismalib⁹ q̄rū dictionū p̄me
lr̄e oñdūt. in q̄bus ānis et quotis fit embolism⁹ sic q̄ qñ in aliquo āno p̄ma
lr̄aꝝ aliquarū istaꝝ dictionū septē fiūt lr̄e anni tūc in eodē anno ē embolis-
mus et etiam quote sunt eodem littere prime in ordine alphabeti ī tot ānis
cicli antiqui sunt embolismi quia littera anni in ordine alphabeti semp co-
incidit et cōuenit cū aureo numero vt dictū ē prius pʒ igit̄ q̄ numerando p
ordinem primas litteras istaꝝ septē dictionū b ē prima lr̄a ī hac dcōne bis
et ē b scd'a in ordine alphabeti igit̄ in scd'o āni cicli lunaris antiq̄ embolism⁹
et etiā q̄ illa e ē scd'a lr̄a inter septē lr̄as haꝝ septē dictionū et e ē q̄nta in or-
dine alphabeti et p ꝯñs in q̄nto āno cicli lunaris antiq̄ ē embolismus g āt
q̄ ē tercia lr̄a inter primas lr̄as istaꝝ septē dictionū et est septima ī ordine
alphabeti. ideo ī. 7 āno cicli antiq̄ ē embolism⁹ et iteꝝ q̄ k ē q̄rta lr̄a inter di
ctionū lr̄as et ē decima in ordine alphabeti ideo ī decimo āno cicli antiqui
ē embolism⁹ et sic ꝯñter dicat̄ de aliis scd'm ordinē ¶ Incidit hic vnū du-
bium q̄ autor videt̄ discordare in numeratione annoꝝ embolismalium et
computi cum autore Computi ecclesiastici qui alium numerum et cōputū
hʒ ī ānis embolismalib⁹. dicit eñ autor ꝯputi eccl'iastici i hec vl's ponēdo
carmīa de ānis embolismalib⁹. sci⁹ ⁊ 6. 8. vndecim⁹ post. ⁊. 14. decaseptimus

et decimonius embolismalis lunatio fiet in istis. sed reliquos oēs cōmunes dicere debes ꝓ cōcordātia itaqꝫ autoris nostri et autoris cōputi eccliastici Dicēdum ē ꝙ vterqꝫ bn̄ dicit sed īceptio āni apud istos autores ē alia ꝛ alia Autor eīn noster incipit annū a marcio ſm hūc librū scdm. sed autor computi ecclesiastici incipit annū a Januario nō mirū ergo si ī numeratione annorum embolismaliū nō cōcordāt ¶ Notandū tercio de impositione lunationis embolismalis cū ī aliquo anno cōtingit esse diuersitas. iudei enī iponūt embolismū añ octobrē qꝛ ipsi dicūt et tenēt ꝙ annus debet incipi in octobri qꝛ dicūt mūdū esse creatū ī octobri. Computiste autē q̄ computāt embolismū p medias cōiūctiones dicūt ꝙ debet imponi in fine anni post Februariū añ marciū. astronomi aūt q̄ q̄rūt lunationes oēs et etiam embolismalē ſm veros motus īponūt lunatōnē embolismalē vbi excrescit scꝫ qn̄ in aliquo mēse sunt due lunationes primā dicūt embolismalē vt anno dn̄i. 1472. in nouēbri fuerant due lunationes vna ī die oīm sctōꝝ et dicebaꝛ ab astronomis doctis embolismalis et alia fuit ī vltima die ſm veros motus cōputando eiusdē mēsis diebus et tenebaꝛ ab oībus ꝓ lunatione decēbris Alij tn̄ volūt ꝙ vltima debet esse embolismalis et nō prima sicut contingit Anno dn̄i. 1505. currēte. pma tn̄ impositio embolismi videꝛ esse pueniētior tn̄ qꝛ hoīm fantasie sunt varie et plurimi gaudēt noībus quasi noīa immutarent res cuius tamē cōtrarium existit

Autor consequēter ponit vnā cōsiderationē in textu

Qualiter modo cognosci potest quo anno cōtingit embolismus et dicit ꝙ lunatio embolismi sic potest inueniri faciliter. Qn̄cūqꝫ prima cōiūctio solis ꝛ lune vt est coniūctio ipsius aprilis fuerit inter primā diē marcij mēsis vsualis et diē sancti Gregorij que est designata per hanc sillabam gre cū numeratur gregorio cir gir trud. in tali anno est embolismus. Et notandū ꝙ in textu nō debet dici inter hanc sillabam gre sed inter hanc sillabam go huius dictionis gregorio. ita ꝙ Autor tn̄ vult ꝙ qn̄cūqꝫ prima cōiūctio est inter primā diē mensis lunaris marcij et hāc sillabam go huius dictionis gregorio capiēdo illā sillabā go inclusiue tūc illo anno erūt. 13. lunationes quia alś lr̄a esset falsa ꝙ sic patet qꝛ qn̄ ē littera anni tūc cōtingūt. 13. lunatiōes vt magister p se dicit in textu et tn̄ illo anno prima cōiunctio nō cecidit iter diē marcij mēsis lunaris et inter illā sillabā gre et hoc cōtingebat anno dn̄i qn̄ scribebaꝛ. 1412. pꝫ g̊ ꝙ ī textu dꝫ dici iter hāc sillabā go eā capiēdo iclusiue.

Nota ꝙ lunatio in quocunqꝫ mēse solari siue lunari

fuerit assumit sibi nomen sequentis mensis. versus Illius est mensis cui dat lunatio nomen ¶ Autor finaliter ponit vltimum notabile circa denominationē mēsiū lunariū in respectu ad mēses solares et dicit in quocūqꝫ

mense solari est lunatio siue coniunctio solis cum luna tunc talis mensis lunaris assumit sibi nomen sequentis mensis solaris et nō ab illo in quo fit coniunctio et hoc est q̄ cōiunctio mensis sequētis querit̄ p mensem precedentē vt patet in versu quē Autor ponit in textu vt cōiunctio inuēta in marcio nō est marcij sed Aprilis et sic cōiunctio inuenta in diebus Septembris non est septembris sed mensis sequentis scȝ octobris

Capitulum Octauum quomodo inueniende sunt Coniunctiones aliorum mensium anni in diebus horis et minutis

Mappar ait obdit bursas paruis debo recipit
Eo sami grifa veat hic quid hora minuta
Sillaba prima dabit horasq̄ scd̄a minuta.

Isti versus reliquorum mensium coniunctiones p horas et minuta preter primū mensem Martiū declarant. Nam prima littera prime sillabe vniuscuiusq̄ dictionis ostendit tibi horas et prima littera scd̄e sillabe eiusdē dictionis ostendit tibi minuta. et sic patet quid ostendunt tibi versus isti. Postq̄ autor in precedentibus ostendit quō prima coniunctio in anno est inuenienda in diebus minutis et horis. Jam consequēter hic determinat de alijs coniunctionibus totius anni quō sunt inueniende et primo ponit quosdam versus deseruiētes. 12. mensibus anni. scd̄o oñdit in textu praxim coniunctionū totius anni et debet vt patet ī textu. ¶ Notandū p ītellectu textus. Q̄ dictiones iste posite in versibus textus deseruiūt tm̄. 12. mēsib⁹ dictū em̄ est prius quō prima coniūctio in anno que est Aprilis inuenitur p martiū prima itaq̄ dictio in textu posita deseruit Aprili inquantū ad inuentionē coniūctionis Aprilis quia hec inuenitur p martiū sed hec dictio mappar deseruit Aprili inq̄ztum per Aprilem inuenit̄ coniūctio sequentis mensis scȝ maij. Et q̄ȝ post aprilem sequitur maius. ideo scd̄a dictio scȝ ait deseruit maio nō quātū ad coniunctionē maij inueniendā quia illa inuenitur per Aprilem. sed inq̄ztum per maiū inuenit̄ cōiunctio mensis sequentis scȝ Junij sic etiā est dicendū consequenter de alijs dictionibus in textu positis vn̄ sup primā dictionē scȝ mappar debet scribi aprilis et sup scd̄am dictionē scȝ ait debet scribi maius et sic cōsequenter sup tercia scȝ obedit debet scribi Junius et sic consequenter sic q̄ sup vltimā dictionē hic quid debet scribi martius. in qualibet autem dictione nihil aliud attendendū ē nisi prima lr̄a et scd̄a quota est in ordine alphabeti sic scȝ q̄ prima littera significat horas et scd̄a minuta cōiunctionis que querit̄ vt ī hac dictione mappar m ē p̄ma littera prime sillabe. et est 12 in alphabeto et sic signat. 12 horas. prima autē

littera scđe sillabe scꝫ par est p que ē.15.in alphabeto et.sic p designat.15.mi
nuta.sic silr scđa dictio que deseruit maio est illa dictio ait cuius dictiōis ait
a est prima lrã prime sillabe eius designat ergo a vnã horã.lrã scđe ãt sillabe
huius dictionis ait est i et qꝛ i littera est nona in alphabeto ideo i significat
nouē.Et sic consequēter in alijs ē intelligendū.vñ si in cōiunctionibus anni
ꝰo debet esse.caute considerandū ꝙ sillabe predicte duodecim in ꝑcatione
horarū et minutorū debēt recte scribi in litteris prime sillabe et scđe ꝓ cor-
rectione ista istarū dictionū in suis lrĩs prime et scđe sillabe sic ē agendū du
plari in p̃mis dñt littere huius dictionis mappar m q̃ designat.12.et p que
designat.15.qꝛ talis est locus earꝫ in alphabeto et si excreuerint in tali dupla
tione hore.24.dñt subtrahi.24.hore.et pro illis horis.24.subtractis debꝫ
addi vnū ad dies prius inuētos.et qđ remanet ē nūerus horarū dictionis
sequētis.silr si i minutis excreuerit plura minuta qꝫ 20.dñt subtrahi 20 mi-
nuta et ꝓ eis debet addi vnū ad horas.et sic erit dictio seqñs ĩ horis et mi-
nutis et tūc vliter pro correctione aliarꝫ dictionū adde horas et minuta per
illã dictionē mappar ꝑcatas ad quãlibet dictionē sequētē et veniet nūerꝰ se-
quētis dictionis.isto tñ obseruato ꝙ ꝓ scđa dictione quarta et decĩa octaua
subtrahãt̃.octo a minutis.vꝫ Octaua decima quarta minutqꝫ scđa
Cum igit̃ cōiunctiones reliquorū mēsiū lunariū ꝑter primū scire deside-
ras cōsidera q̃ sit p̃ma dies illius mēsis lunaris p ꝑdicta ab illo ergo nūera
ad situationē cicli antiq incipiēdo a primo mēbro indicis et patebit dies cō
iūctionis.quo facto vide q̃ sit sillaba anni cicli magni q̃ iuenit̃ p illos vꝰsus
Ech sap ⁊ tūc nūera illorꝫ vꝰsuū sillabas mar ap ma vsqꝫ ad mēsem quē qris
exclusiue.tūc pone sillabã cicli magni ad nomen primi mēsis deinde pro sin
gulis alijs mensibus sume vnã dictionē de istis versibus mappar ait.et di
ctio veniens ad nomē cuius coniūctionē queris est eius dictio que debꝫ no
tari et postea ꝯsidera quē numerū horarū et minutorꝫ hec dictio ꝑcat et tūc
horas et minuta dictionis adde horis et minutis sillabe cicli magni com-
putando minuta sillabe ad minuta dictionis.et si tūc excreuerint minuta vi-
ginti adde ꝓ illis vnã horã.nūerus vero resultãs ex minutis ondit minuta
coniūctionis tūc etiã adde horas sillabe anni cū horis cōiūctionis cū ista
hora a minutis recepta.Si ita ꝙ nūerus horarū excederet.24.subtrahe.24
et adde vnū diē sup diē p̃us inuētū et nūerus horarꝫ vltra.24.ondit horas
cōiunctionis in eodē die.Si ãt nūerus vterqꝫ nō excedit tūc simplr adde mi
nuta minutis.et horas.horis tūc hore siue minta sic inuēte sumūt originē ĩ
media nocte hoc ē si nihil fuerit in horis.Si antē sex hore tūc erit cōiūctio
circa ortum solis.Si autem duodecim hore tunc erit circa meridiē Si autē
18.hore tunc erit circa occasum solis Nota ꝙ omnes coniunctiones sic
inuente debent exprimi ista die post tot horas ⁊ post tot minuta erit coniū

etio vel incensio. et sic coniūctiones vniuscuiusq̧ mēsis facilit̄ pñt inueniri.
¶ postq̧ Autor docuit in precedentibus inuenire coniunctionē anni scʒ aprilis per marciū. Jam cōsequenter docet inuenire cōiunctiones alias totius anni in dieb⁹ horis et minutis ¶ Notandū ꝓ ītellectu text⁹ q̄ autor in isto textu docet duo. primū ponit canonem et praxim quō cōiunctiones tocius anni pñt inueniri in diebus horis et minutis. Scdo autor docet in textu quomodo cōiunctio solis et lune in aliquo mense et die inuenta quomodo debet ꝓnunciari designari et exprimi et hoc est in fine textus cū dicit Nota q̄ omnes coniunctiones sic inuente debent exprimi in ista die post horas et minuta sicut per praxim et calculos ē inuēta q̄ʒtum ad primā ptē de inuentione et praxi coniunctionū aliarum totius anni calculus ⁊ praxis leuis est et lucida. ideo nō oportet multa verba de tali praxi facere quia hoc sufficienter docet̄ in textu de scd̄a etiā parte canonis nulla difficultas existit omnia enim resolute dicuntur in textu. Consideratio tamen ista circa praxim habenda est talis q̄ inquirēdo coniunctiones solis et lune hec dictio mappar nō debet poni ad primū mēbrum nec ista dictio ait debet poni ad scd̄m mēbrū indicis primū eñ mēbrū indicis deseruit prime coniunctioni scʒ aprilis q̄ inuenit̄ p marciū et ergo vt error euitet̄ in pmo mēbro indicis debet poni sillaba anni q̄ designat horas et minuta prime cōiunctionis in anno vt dictū ē supius. deinde ad scd̄m mēbrū debʒ poni hec dcō mappar ad terciū hec dictio ait et sic ꝓsequēter ne itaq̧ superflua scribant̄ in quinto sufficit calculus et praxis quam autor docet in textu

Notādum etiā ꝓ cognitiōe dicēdorum et dictorum.

Qz duplices sunt dies primi mēsis lunaris scʒ ꝓprie dicti et transsumptiue dicti. dies ꝓprie dicti sunt dies cōiūctionū solis et lune de istis dieb⁹ loquit̄ hic Autor. sed dies trāssumptiue dicti sunt dies q̄bus cognitis et quorū sillabis habitis possumus facile cognoscere dies cōiunctionis solis cū luna sicut. 13. sillabe prius posite scʒ Va phil cris. Circa metra mēsiū solariū et lunariū sunt eñ hij dies necessarij ad inueniendā diē cōiūctionis solis ⁊ lune et nō dicunt̄ hij dies primi dies mensiū lunariū q̄ in rei veritate ī his dieb⁹ fieret coniūctio solis et lune sed quia ipsorū cognitio valet ad cognitionem ipsoꝝ dieꝝ in q̄bus fiūt vere cōiūctiones solis et lune. Sic etiā dies mēsis solaris sunt duplices. nam quidam sunt dies solares proprie dicti et sunt hij dies in quibus sol intrat et ingreditur aliqd̄ signum Zodiaci vt arietem vel thaurum. Et de istis diebus dicet̄ postea in illo versu Creat sed primi dies mensium solarium improprie dicti sunt dies quorum cognitio valet ad cognitionem illorum dierum in quibus sol intrat aliqd̄ signum patet ergo q̄ dies mensium sunt duplices scilicet. proprie dicti et transsumptiue vel improprie dicti

Capitulum Nonum de opponibus Solis et Lune: inueniendis, ex calculo

¶ Oppositionis autē ad noticiam sic puenitur adde minutis cōiunctionis septem minuta. et si excreuerint vltra viginti fac vt predictū est postea horis cōiunctionis adde. 18. horas et si excreuerint. 24 hore fac vt prius dictū est et adde diei cōiūctionis. 14 dies siue duas septimanas. et patebit oppositio hu⁹. Sunt horis dande decus oc septēq₃ minutis. adde dies quattuor decas opponitur tibi luna. ¶ Postq₃ Autor in precedentibus determinauit de Coniūctionibus singulis totius anni quō sunt inueniēde. Jam cōsequēter de oppositionibus solis et lune inueniēdis. et dicit vt patet in textu.

¶ Notandum pro intellectu textus. Q₂ vt dictū est in principio hui⁹ scdi libri q̧ oppositio est duplex. qdam vera et quedam media. oppositio vera attenditur ratione numeror₂ motuū solis et lune. Et ista directe et perfecte nō inuenitur per artā cōputistarum. alia autē est oppositio media q̄ attēdit̄ penes motus solis et lune et de ista loquitur Autor et generaliter cōputiste dicitur autem oppositio media pro tanto q₂ est via et media in verā oppositionem inueniendā. oppōnes autem veras quinimmo et cōiūctiōes docēt tales Astronomi qui precise motus planetarū inuestigāt et ea que ex motibus planetarum oriunt̄. Est autē oppositio solis et lune qñ sol et luna dyametraliter opponūt̄. et sunt i certis signis vt si sol esset in sexto gradu signi arietis et luna esset in sexto gradu libre tunc esset oppositio solis et lune.

Capitulum. x. de primatione. et quid sit primatio

Primatio sic patet. in quacūq₃ hora diei inuenies cōiūctionē alicui⁹ mēsis in eadem hora in sequēti die est primatio. Et illa dies q̄ mediat inter coniunctionem et primationē dicitur incensio vel vsus. Que post cōiunctam dies est hec prima vocatur. Inter coniunctam primam que datur dies incen.

¶ Postq₃ Autor in textu determinauit de oppositione solis et lune. Jam consequenter determinat in hoc capitulo de primatione et ostendit i textu quid est primatio. et quid est primari litterā et dicit vt patet clare in textu

¶ Notandū q̧ autor dicit in textu. Q₂ incensio est dies media inter coniūctionem et primationē qd intelligēdum ē ad bonū intellectū q̧ dies media inter coniunctionē et primationē. dicitur incensio nō ideo q̧ in toto tempe media esset incēsio sed sic est intelligendū q̧ dies media inter coniunctionē et primationē dicit̄ incensio quia luna ecōuerso auget̄ in lumine et auget ei⁹ exitum q̧ potest cōtinue egredi de radijs solis vt nobis incipiat apparere aliqñ eñ eodē die quo sol iūgitur lune eodem die nobis apparet. aliquādo autē scda die. aliqñ tercia die. aliquando quarta die. vñ autē contingit talis diuersitas in theoricis planetarum causa illius declaratur

¶ His habitis Notādum q᷒ he cōiunctiones equate dicunt̄ ꝑ Erffordia ecōuerso autem aliaꝝ regionū sic patet quotienscūqꝫ aliqua regio distat ab Erffordia p.12. miliaria versus oriētem totiēs adde vnū minutum si autem predicta regio fuerit versus occidētem tūc illud minutū est subtrahendum id est pro.12. miliaribus debes sumere vnum minutum.

Capitulum.xj.ad quem meridianum coniunctiones

Solis et Lune inueniūtur in hoc computo.Et quō reducēde sunt ad alios meridianos ꝛ ciuitates.vñ versus. presta bissenisqꝫ minutis miliarib⁹ vnū Si sol surgit ab erff si cedit idem tamen absit.

¶ Autor ondit sup quo meridiano et regione Computus iste factus est et dicit q᷒ sup meridiano Erffordiēsi coniūctiones solis et lune et oppōnes q̄ in isto cōputo inueniūtur oēs sunt calculate.et postea ondit quō ɔiūctiōes solis et lune et etiam oppōnes reduci hn̄t ad aliū meridianū.et dicit vt clare patet in textu. ¶ Notādum q᷒ in reductione cōiūctionū solis et lune ꝛ etiā oppositionū ad alia loca ab Erffordia hec cōsideratio maxime debꝫ attēdi Si eñ talis ciuitas ad quā coniūctiones solis et lune deberēt reduci et etiā oppōnes esset orientalior Erffordia tūc semp pro 12.miliaribus vnū minutum semper debet addi.Si autē ciuitas talis esset occidētalior Erffordia tūc semper pro.12.miliaribus vnum minutū debet subtrahi. Si autē talis ciuitas esset in eadem lōgitudine cū Erffordia tūc vel oportet addere vel sbtrahere.Jn ciuitatibus eñ oriētalibus citius fit dies et etiam nox q̃ꝫ i occidētalibus et occidētalioribus tardius fit dies ꝛ etiam nox.vñ ꝛ astronomi dicūt q᷒ Cracouie citius sol oritur et etiam meridies fit citius.Et simil̄r nox q̃ꝫ in Tolethо que ē ciuitas hispanie occidētalis respectu Cracouie ꝑ vnā horam horalogij integram.vt declaratur circa Speram materialem

¶ Attamē notandum ne ꝑ longum spaciū temporis incidit error de predictis est sciēdum.Qꝫ quotiēscūqꝫ primus annus cicli antiqui fuerit i scd̄o anno post bisertilē totiens ē reuolutio magni cicli et ē subtrahendum a minutis.16.minuta ab horis autem qnqꝫ q̄ reuolutio fuerat anno dn̄i.1330. a qua reuolutione nihil est demendū sed statim post hāc reuolutionem predictas horas et minuta subtrahe pro scd̄a reuolutione dupla.et subtrahe ꝛ pro tercia tripla et subtrahe.Et sic in infinitū computādum est et ista dicta sufficiant de incēsione. ¶ Autor postq̃ꝫ determinauit de cōiūctionib⁹ solis et lune.et etiam oppōnibus iam finaliter cōcludēdo de eis ponit vnum notabile qd̄ est quasi quedam cōtinuatio eoꝝ que dicta sunt de cōiūctionibus solis et lune.et etiam oppositione.et dicit q᷒ modus calculādi et inueniendi cōiunctiones solis et lune et sil̄r oppositiones nō ē modus ꝑpetuus ꝓpter diuersum motum solis sed solū durat ꝑ vnum ciclum magnum qui cōtinet 76.annos sicut dictū est superius.vñ et etiam versus primi dicti ꝛ positi.

scꝫ Ecb fap. et similiter isti ꝫam. et non durant nisi per vnum ciclum magnū
Et ergo dicebat supius quō debēt corrigi vñ ꝛ ad annos nostros iam sunt
noui versus p quos praxis de cōiūctione solis et lune valet vt ostensum est
superius. dat ergo autoꝛ in textu modū et cōtinuationē de cōiūctione solis
et lune primatione et oppōne quō oia illa dñt cōtinuari quinimo et ostēdit
quō metra antiqua debēt corrigi et emēdari. ¶ Pro intellectu ergo textus.
Sciendū q vt dictū ē prius q ciclus magnus ē spacium tpis cōtinēs. 76.
annos ꝛ cōtinet ciclū paruū vel antiquū scꝫ 19 annos quater vt satis lucide
dictū est añ. incipiebat ãt anno dñi. 1330. currēte qñ autoꝛ pñtem librū com
posuit et in illo ciclo currente deseruiebant versus antiqui scꝫ Ecb fap qui
sunt simplr antiqui vsqꝫ ad annū dñi. 1406. currentē et ibi īcipiebat nouus
ciclus magnus qui etiā cōtinebat. 76. ãnos et illi ciclo magno currēti deser-
uiebant versus qui scdm autorē in textu dicunt noui. iā tñ quo ad nra tpa ex
pirauerūt iteꝝ anno dñi. 1482. currēte incipiebat alter ciclus magnus ī quo
nostra etas reuoluit. et illi seruiūt versus simplr noui positi supius p quos
inuenit sillaba anni cuius prima lra oñdit horas ꝯiūctionis p̄me in anno
et vltia minuta vt dictū ē supius. ad euitandū ergo errores qui pñt accidere
circa ꝯiūctiones solis et lune et alioꝝ Autoꝛ ī textu ponit vnā cōsiderationē
quō omnia ista sunt emēdanda et corrigēda et est intentio sua ista. q anno
1330 currēte inecpit nouus ciclus magnus fuit aūt talis ciclus completus
anno. 1406. incipiēte querēdo ergo et practicādo scdm aliqua antiq̄ metra
sillabā anni. et aliqua post reuolutionē antiqui cicli subtrahēde sunt qnqꝫ
hore et. 16. minuta. et erit emēdatio vel etiā si nō vis subtrahere ab horis et
minutis inuentis in coniūctione tūc subtrahe a sillaba anni ī antiquis ver-
sibus repertā scꝫ ab illis Ecb fap et hoc ē facilius. et scdm istā cōtinuationē
facti sunt noui versus a qbus nō oportet subtrahere vsqꝫ ad reuolutionem
scdam sed tñ reuolutione et cōpletione facta cicli magni tūc noui versus cō-
tinuant suo mō vel tali mō scꝫ subtrahēdo bis qnqꝫ ab horis et bis sedeci
a minutis et eodē mō agendū ē p tercia et quarta reuolutione. quō ãt debēt
subtrahi qnqꝫ ab horis et. 16. a minutis a sillaba anni antiquoꝝ versuū di-
ctum ē prius circa correctionē et emēdationē illoꝝ vsuū Ecb fap sufficiēter.
¶ Notandū etiā q causa istius quare post reuolutionē cicli magni antiq̄
dñt subtrahi. 5. hore ab horis ꝛ. 16. minuta a minutis qꝛ in quolibet ãno cō
iūctio fallit in vno minuto vno scdo 3. 4. ꝛcijs et. 45. quartis et sic in vno
ciclo magno infra. 76. ãnos fallit in. 5. horis et. 16. minut et ī residuo manet
vnitas de q̄ nō curat cuius pbatio hic supponit ex praxibus Astronomie
nō admiret ãt aliqs q error oriet in vno ciclo magno si nō subtraherent. 5.
hore et. 16. miñ. qm̄ in maioribus rebus Astronomie. et motibus planetaꝝ erroꝛ
ad nra tpa ptingit et maximo in motu martis vñ experiētia euidentissima

fuit q̄ anno dñi.1504.similiter.1505.et.1506.qñcūq3 fuit signata coniūctio saturni cū marte vel martis cū ioue in almanach nūq3 apparuit ita in celo martis ita q̄ motus iuxta plurimoꝝ astronomoꝝ sententiā ē incorrectus ꝗ qñ eius coiūctiones cū saturno et ioue fuerāt signate in almanach iā diu preterierūt in celo experiētia docet motū martis signatū i almanach et ipsum non ita apparere in celo

Capl'm.xij.hui⁹ libri scđi cōputi Chirometralis in q̄ Autor determinat de signis Zodiaci.12.et eoꝝ oppōne et diuisione

¶Signoꝝ autē post predicta noīa p ordinē in zodiaco patēt p hos vsus sequētes.Est aries thaurus gemini cancer leo virgo Libraq3 scorpio arcbitenēs capricornus amphora pisces.Quodlibet āt istoꝝ signoꝝ predictoꝝ habet signū oppositū in zodiaco.q̄ āt signa opponūt patet p hūc vsum in quo p a intelligit aries p li libra qr libra opponit arieti p thau thaurus p scor scorpius qr scorpius opponit thauro p gemi gemini p sagit sagittarius.et sic pñter vñ vsus.Ar li thau scor ge sagit Can capri le aqua vir pis. vnūquodq3 āt hoꝝ signoꝝ diuidit in.30.ptes equales ptes aūt gradus vocant q̄re sequit q̄ p totū celū siue zodiacū sunt.360.vñ vsus Ter de ca dat signum gradus zodi tricenq3 seragin

¶Istud ē capl'm.12.huius scđi libri Cōputi Chirometralis i quo autor determinat de his q̄ plus ptinēt ad studia astronomie q̄3 ad vsum eccl'ie p intellectu itaq3 huius textus. Notādū q̄ autor i textu tria facit.pmo oñdit q̄ signa i zodiaco sunt.12 q̄ ideo dicūt signa qr signāt sup res i hoc mūdo inferiori.vñ et dicūt astronomi qñ i aliquo fit eclipsis tūc res in hoc mūdo alterant̄ a natura signi.et illius eclipsis si eīn aliq̄ eclipsis ptigit i signo hūano vt i gemini vgine vel aq̄rio senciet̄ effectus illi⁹ eclipsis in hominib⁹.si autē aliq̄ eclipsis vl' cōstellatio mala fuerit in signis bestialib⁹ effect⁹ illi⁹ eclipsis apparebit i aīalib⁹ et bestijs terre vt si ē eclipsis in thauro senciet̄ iste effect⁹ in eq̄s bob⁹ ꝛ aīalib⁹ magnis si i signo aq̄tico vt cācro piscib⁹ apparebit effect⁹ eclips̄ i piscibus et aīalibus aq̄ticis qđ pulcre dixit Ptolome⁹ in libro cētū vboꝝ vbo nono cū dixit. vult⁹ hui⁹ seculi subiecti sūt vultib⁹ celi addit hali habērudiani i pmēto vt sc3 serpēs celestis terenis dominaret̄.et draco celestis terenis impiū iponat.Scđm q̄ autor dicit i textu q̄ i signis celestibus ē oppositio i zodiaco.vt aries et libra sūt signa opposita.silr vgo et pisces vt clare p3 i textu.Terciū qđ dicit autor i textu q̄ quodlib3 signū zodiaci h3.30 gđ⁹ vl' diuidit i.30.grad⁹.ꝛ qr signa zodiaci sūt.12.ꝛ qđlib3 signū diuidit i.30 gđ⁹ p3 q̄ gđ⁹ i zodiaco sūt.360.grad⁹ ꝛ habet̄ h' ex p̄ssē mltiplicādo.30.p.12 ¶Qñ ō signis i zodiaco h aliq̄lr ptractatū ē ꝛ sic pñt dubia alicui occurrere de predictis ergo primo dicendum est de zodiaco.et quomodo diuiditur. In primis tamen dicendum est de Spera in qua continetur Zodiacus

Est autē spera corpus circulare hñs vnicam superficiē.in cuius medio po
nitur pūctus a quo oēs linee ad circūferentiam ducte sunt eq̄les linea itaq̄
directe protracta p centrum spere diuidit speram i duas partes equales pū
ctus autē in medio spere vocatur centrū terre et linea transiēs p punctū vel
centrū vocatur axis terre.pūcta autē terminantia hanc lineam vocant̄ poli
mundi.et supior vocat̄ polus articus.inferior vero vocat̄ pol⁹ antarticus.

¶ Postq̄ autor ōndit in precedentibus quot sunt signa Zodiaci quia.12
iam pñter ōndit quid est Zodiacus.et quō diuiditur.In primis tñ diffinit
speram in qua est zodiacus.et dicit vt patet in textu. ¶ Pro itellectu textus
Notandū q̄ autor in textu ōndit sex.primo diffinit speram.scdo ōndit quō
linea protracta p centrū spere diuidet sperā in duas partes equales.tcio o-
stendit quō punctus in medio spere vocat̄ centrū spere.qrto ōndit q̄ linea
transiēs per centrum spere vocat̄ axis spere.quinto ōndit q̄ puncta termi-
nantia axem nominant̄ poli mūdi.sexto et vltimo ōndit qd ē polus articus
et quid polus antarticus hec oīa patēt in textu.et declarant̄ ad sensum in in
strumēto sperico qd spera materialis dicit̄ magistri Joānis de sacro busto
vñ hec repetere in pposito est res superflua

Capitulum.xiiij.in quo Autor ostendit q̄ spere toti⁹ machine et structure mundi sunt quatuordecim.decem celestes.et quatuor elementales.Et similiter ostendit motum illarum sperarum.

¶ Spere autē sunt.14.et maxima dicit̄ Empirrea deinde spera primi mobi
lis.deinde spera octaua siue cristallina.deinde septem spere planetarum scz
saturni iouis martis solis veneris mercurij et lune.deinde spera ignis post
ea spera aeris.deinde spera aque.vltima spera terre que est minima.et de nu-
mero harū sperarū.q̄dam sunt etheree siue celestes.et hec sunt.decē.quedam
vero elemētales et tales sunt spere quatuor elementorū illarū sperarum due
sunt que nō mouentur puta maxima et minima.alie vero sunt mobiles de
loco ad locū primū mobile mouet̄ infra diē et noctē ab oriēte in occidētem
iterū rediens in orientē trahēs secū firmamentū siue speram octauam cum
speris septem planetarum motus autē octaue spere.et motus septem pla-
netarum pprius est ab occidēte in orientem motus autē octaue spere est in
centū annis vno gradu Saturnus in 30 annis cōplet cursum suū i zodiaco
Jupiter in.12 annis Mars in duobus annis.Sol Venus Mercurius in
vno anno complent motum suū in zodiaco Luna in vno mēse.saturnus tñ
in vno mēse mouet̄ p vnū gradū.iupiter in.12.diebus p vnum gradū.mars
in quinq̄ diebus per vnū gradū Sol venus mercurius in vno die per vnū
luna in duabus horis per vnum gradum vt patet in figura infrascripta
¶ Postq̄ autor i precedētibus diffinit sperā in genere et cōmuni ōndebat

ta que inueniuntur in spera scz quid est centrum quid axis quid polus. Jam cõsequẽter in hoc Capitulo tredecimo oñdit numerum sperarũ ex quibus totum vniuersum integatur. Et dicit q̃ sunt. 14. vt sufficienter patet in textu

¶ Notandum pro intellectu textus. Q̃ autor in isto textu lecto dicit. et ponit quatuor. primũ q̃ prima spera et maxima omniũ est celum empirreum qđ latine valet sicut igneum celum in quo habitat deus altissimus cũ multitudine angelorũ et sanctorũ. dicitur aũt hoc. scđm igneũ nõ q̃ in eo esset materialis ignis. sed dicit̃ igneum a claritate. ratione diuine nature ẽ clarissimũ vñ etiam empirreũ ab a q̃d est totũ et pir ignis quasi totũ in igne ꝛ claritate Est autẽ hoc celum Empirreũ reale celum. et quãtitate maxima extẽsum circũdans et cõtinens ßm religionem fidei omnes speras celestes sed est immobile et nihil influit in hũc mũdum inferiorem. Q̃ etiã illud celum immobile quia est sedes et locus dei qui debet esse imobilis. oportet autẽ q̃ locus aptetur et proportionatur locato. Q̃ aũt illud celum nil influit in hũc mũdũ inferiorem patet quia corpora celestia influũt in hunc mũdum mediante motu et lumine. cõstat autẽ q̃ illud celum est immobile. ¶ Scđm q̃ autor dicit in textu. q̃ post celum empirreum est primũ mobile qđ mouet̃ a p̄mo motore semper vniformiter et equaliter in vno die naturali vel in. 24. horis ab oriente in occidentem et illa spera qđ est primũ mobile nullã stellã habz in se deinde est spera octaua que vocatur firmamẽtum in qua est multitudo stellarum fixarum que cõtinet. 48 imagines celi quarum. 12 sunt in zodiaco et. 21 a parte septẽtrionis et 15. a parte meridiei. in quibus imaginibus celi 48. ßm Ptolomeum in sapientijs almagesti dictione septia et octaua sunt stelle. 15. et. 22. maiores ꝛ plus visu perceptibiles post speram autẽ octauã que dicitur ab alijs cristallina quia ipsa scđm se. exceptis stellis est clara et perspicua. sicut cristallus dicitur autẽ firmamentum quia ipsa virtute sua firmat et conseruat res in hoc mundo inferiori in eorum esse sequuntur septẽ spere planetarũ quarum quelibet habet vnam stellã que planeta dr̃. et tales spere septem planetarum cõtinẽtur in hoc versu Post sim sum sequit̃ vltia luna subest per primũ. s intelligit̃ spera saturni p i iouis. p m spera martis p scđm s. spera solis: p v spera veneris. p m spera mercurij. ꝛ vltia spera ẽ spera lune ¶ Tercium q̃ autor dicit in textu est. Q̃ post speras celestes sequũt̃ spere quatuor elementorũ scz. ignis aeris aque et terre. Et subiungit q̃ p̄ma spera que est maxima vt celũ Empirreum est immobilis et etiam vltima vt spera terre q̃ prima spera que est celum empirreum sit immobilis iam deductum est sed q̃ spera minima vt spera terre sit immobilis ẽ sñia Arestotelis scđo celi cũ sic arguit. celum mouetur ergo terra quiescit et Cõmẽtator. 2. celi dicit. Si omnes dij descenderent terram mouere nõ possent. ¶ Quartum qđ autor dicit in textu est q̃ alie spere celestes sunt mobiles a diuersis ter-

minis a quibus in diuersos terminos ad quos in quo tpe autē q̄libet spera celestis pficit motū ⁊ circulationē suā quo ad annos. et etiā dies sufficiēter autor ostendit in textu vii non est necessariū hoc repetere

Capitulum Quartumdecimum de circulis maiorib⁹ Et minorib⁹ in spera celesti ab astrorū doctorib⁹ assignatis ⁊ imaginatis.

¶ In spera celesti octo sunt circuli magni principales q̄tuor maiores et equales qui diuidūt zodiacū in.360.partes.non simul omnes sed quilibet eorū sunt etiam duo minores equales inter se.et duo minimi etiā equales et duo de maximis quatuor intersecant se in polis mūdi et vocantur coluri et tercius de eisdē equaliter distat a polis.et vocat̄ equinoctialis. Quartus dicit̄ zodiacus transiens p equinoctialem et duos coluros qui circulus eleuatur sup equinoctialē p.23.gradus versus polū articū et vna pte versus polum antarticū ex alia parte per oppositū.et duo minores circuli zodiacū intersecant in sumitate eius sup equinoctialē videlicet versus polū articum et vocatur paralellus solsticij estiualis quod solstitium est qū ē lōgissimus dies.et alter versus polum antarticū et vocat̄ paralellus solsticij hyemalis qd̄ solsticium est quando est breuissimus dies.et duo minimi circuli q̄ tm̄ distant a polis mundi quātū zodiacus eleuatur sup equinoctialē et in eisdē circulis mouent̄ poli zodiaci et vnus iuxta polum articū qui dicit̄ circulus articus.et alter circa polum antarticū qui dicit̄ circulus antarticus que oīa sufficiēter describunt̄ in tractatu spere m̄alis magr̄i Ioānis de sacro busto.

¶ Capitulū Quartūdecimū huius scd̄e partis cōputi Chirometralis ī quo Postq̄ autor determinauit de speris celestibus et etiā elementaribus quo ad numerū ordinē et motū eaꝝ. Iam pariter determinat de octo circulis ex q̄bus spera celestis cōponi imaginat̄ ab astronomis quatuor circulos ad sensum et visibiliter ondunt in quodā instrumēto materiali quod spera materialis dicit̄ facto et pposito a mgr̄o Ioāne de sacro busto q̄ tractatū spere materialis ex almagesti Ptolomei excepit et abreuiauit ⁊ dicit autor vt pꝫ in textu. ¶ Pro intellectu compendioso textus. Notandū in textu dicit et ponit quinqꝫ. primū q̄ in spera celesti circuli sunt octo quorū q̄tuor sūt principales quoꝝ q̄libet diuidit zodiacū in 360 gradus. inter quos circulos celestes octo nullus ē realis nisi zodiacus s; alij sūt circuli imaginati nō sic imaginarij sicut entia ficta vt ē chimera vel tragelaphus qd̄ latine vocat̄ hircoceruus sed sunt sic imaginarij q; qū describūt̄ et marīe a sole nō hūt postea esse fixū et pmanēs. vt pꝫ marīe de equinoctiali circulo quē sol describit bis ī ānō et postea nō manet sic etiā dr̄ de circulis solsticij estiualis ⁊ hyemalis. Scd̄m qd̄ autor dicit in textu ē q̄ ī spera celesti sunt duo circuli minores et eq̄les inter se. sūt ī spera celesti sunt duo circuli minimi etiā eq̄les inter se quō sit vocant̄ circuli maximi et minores et minimi et q̄ eoꝝ officia et q̄re sic vo-

cantur dicetur statim ex textu. Tercium quod autor dicit in textu est quod duo circuli de maximis intersecant se in polis mundi et vocantur coluri. vnus vocatur colurus distinguens solstitia qui vadit per principium cancri et capricorni quia in illis duobus signis sunt duo solstitia. Cum enim sol est in cancro amplius non ascendit nobis et cum est in capricorno amplius non recedit a nobis sed revertitur ad nos dicuntur autem isti duo circuli coluri ad similitudinem caude bovis silvestris. vnde etiam colurus a colon quod est membrum et uros bos. sicut enim bos silvestris elevans caudam facit semicirculum et imperfectum circulum sic et medietas istorum circulorum nobis tantum apparet. vt late hoc describitur in tractatu spere materialis in secundo capitulo. tercius circulus de maximis est equinoctialis ideo quia quando sol describit eum in principio arietis et libre tunc fit equalitas diei et noctis in toto mundo vt dicetur inferius. quartus circulus dicitur zodiacus quasi circulus vite vel custos vite quia planete et precipue sol per motum eorum sub Zodiaco causant vitam in rebus viventibus in hoc mundo quod latius dicitur in tractatu spere materialis. Quartum quod dicit autor in textu est quod in spera celesti propter istos quatuor circulos maximos sunt alij duo minores quorum vnus vocatur circulus solsticij estivalis quia quando sol describit eum circa festa sancti Viti in principio cancri versus polum articum amplius sol non ascendit nobis sed incipit iterum declinare a nobis versus meridiem et tunc est longissimus dies Cracovie. 16. horarum et. 8. minutorum vel. 10. vt alij dicunt astronomi. Alter autem circulus minor vocatur circulus solsticij hyemalis quem describit sol cum est in principio capricorni vt circa festa sancte Lucie versus polum antarticum amplius sol non recedit a nobis sed incipit ascendere versus septentrionem et tunc est brevissimus dies Cracovie octo horarum et. 8. minutorum. vel vt alij volunt decem minutorum. dicitur autem solstitium quasi solis statio non sic quod sol staret et cessaret a motu. dicitur enim nono metheororum. non est timendum quod celum stet sed sol dicitur stare et habere solstitium quia amplius nobis non ascendit nec plus recedit a nobis. Quintum quod autor dicit in textu est. alij duo sunt circuli in spera celesti imaginati ab astrologis minimi mundi. quorum vnus est versus polum mundi articum. et alter est versus polum mundi antarticum. et primus vocatur circulus articus. secundus circulus antarticus describuntur autem isti duo circuli a motibus polorum zodiaci qui motu suo describunt istos circulos vnum versus polum articum alterum versus polum antarticum omnium tamen dictorum determinatio latius ostenditur in tractatu spere materialis magistri Joannis de sacro busto quia tamen hic dicta sunt pro declaratione textus ad presens sufficiant.

Capi. xv. De divisione zodiaci eiusque latitudine et de linea ecliptica. et quare sic vocatur et quando contingunt eclipses solis et lune. et similiter quid est caput et cauda draconis.

¶ Zodiacus habet latitudinem sex graduum versus polum articum. et sex versus polum antarticum et linea dividens istos gradus linea Ecliptica dicitur in qua sol semper movetur et quando luna coniungitur soli in hac linea tunc sol eclipsatur quando vero luna opponitur soli in hac

linea tunc luna eclipsatur et hoc raro fit quia luna nõ semper mouetur sub ecliptica linea sed habet circulum per quem declinat extra lineã eclipticam. et hic circulus intersecat lineam in duabus partibus quarum intersectionum vna dicitur caput draconis alia cauda draconis. iuxta quas eclipsis ptingit que etiam intersectiones sunt mobiles de loco ad locũ versus occidẽtẽ que omnia patent in spera materiali: predicta autem signa põt sic locari in zodiaco ita q principiũ arietis est vbi zodiacus intersecat equinoctialem circulum versus polũ articum. et principiũ cancri est vbi zodiacus maxime eleuatur supra equinoctialẽ versus polũ articũ. et libra ex opposita pte arietis vbi zodiacus iterũ intersecat equinoctialẽ Capricornus autẽ ex opposito cancri vbi zodiacus maxime deprimitur sup equinoctialẽ versus polum antarticũ deinde alia signa equalr diuidant ab his fm ordinẽ signoꝝ pdictoꝝ

¶ Postq̃ autor ondebat et determinauit de circulis maiorib⁹ minorib⁹ et minimis in textu precedenti. Jam pñter ondit quõ signa zodiaci habent ordinem et situm in celo et zodiaco. Et p cõsequẽs in spera materiali etiam signa eodem modo dñt se habere in eoꝝ situ ordine et figuratione

Pro intellectu textus Notandum q Autor in textu ostendit et ponit quinqꝫ. primũ q autor dicit in textu ẽ q zodiacus diuidit dupliciter. vno mõ fm longitudinem suã et sic diuidit in. 360. gradus sicut et quilibet alter circulus in celo. scdo zodiacus diuidit fm latitudinem ⁊ sic diuidit in 12 gradus per lineam eclipticam quorũ sex sunt versus septemtrionẽ. et sex versus meridiẽ qñ igit planeta. vt saturnus mars iupiter ven⁹ mercurius sunt in his gradibus versus septẽtrionem tũc dicitur habere latitudinẽ septẽtrionalem qñ autẽ in alijs sex gradibus versus meridiẽ tũc dr habere latitudinẽ meridionalem ¶ Scdm q autor dicit in textu q linea diuidens gradus in zodiaco i latitudine. dicit linea ecliptica sub qua sol sp mouetur nec sol dicitur habere latitudinem. cũ etiam sol et luna directe coniunguntur sub linea ecliptica sic q luna nõ habet latitudinem tũc fit eclipsis solis. Si autẽ sol et luna directe opponuntur sub linea ecliptica sine latitudine tũc fit eclipsis lune. ¶ Terciũ q autor dicit in textu. q quia luna habet aliquando latitudinem et nõ semp mouetur sub ecliptica. et per cõsequens nõ in qualibet cõiunctione et oppositione solis et lune fit eclipsis sed raro eclipses cõtingunt cuius ratio est ista Eclipsis enĩ generaliter signat malũ. eclipsis enĩ est defectus si ergo semper in qualibet coniunctione vel oppositiõe fierent eclipses res in hoc mundo perirẽt et destruerentur. ¶ Quartum qd autor dicit in textu q Eccentricus et circulus solis et eccentricus lune intersecant se fm imaginationem mathematicam in duobus locis vna itaqꝫ intersectio versus septẽtrionẽ dicit caput draconis et alia versus meridiẽ dicit cauda draconis, vt patet in figura sequenti. talis autẽ intersectio deferentiũ

solis et lune dicitur draco ad similitudinē veri draconis vel etiā impssic is q̄ dicit̄ draco sicut eñ verus draco in principio est tenuis ⁊ in fine sȝ i vētre est extensus et similiter illa impressio quā draconem dicimus in principio habet paucos vapores incensos ⁊ similiter in fine sed in medio quasi ī vētre est latitudo humorum et multitudo. et sic illa figura quam Astronomi draconem dicunt in intersectionibus circulorū habet tenuitatem et in ventre latitudinem et per consequēs dicunt et nominant talē figuram draconem. Quintū et vltimū qđ Autor dicit in textu est de situ et ordinatione signorū 12. in zodiaco respectu equinoctialis circuli et nō solū hoc est in celo sȝ sensibiliter apparet in spera materiali et est hoc ad sensum manifestum

Caplm. xvj. de equinoctijs et solsticijs q̄ causantur ex presentia et introitu solis in quatuor signa cardinalia

¶ Vide. Notādū q̄ qñ sol est in libra et in ariete tūc ē eq̄noctiū i vniuerso mūdo qđ equinoctiū ē circa festa scti̅ Gregorij et Lamperti. vñ versus

Lampert gregori nox est adequata diei

Cum autē sol est in cancro tunc est longissimus arcus diei quia tūc sol pertransit paralellum solsticij estiualis. que dies est circa festum sancti Viti. cū autem sol fuerit in capricorno tūc pertransit paralellū solsticij hyemalis tūc est breuissimus arcus diei et dies et hoc est circa festum sancte Lucie

Vitus et Lucia sunt duo solsticia

Hec duo solsticia faciunt cancer capricornus

Sed noctes equant aries cum libra diebus

Postq̄ȝ autor in precedentibus de duodecim signis zodiaci determinauit Nūc pn̄ter de equinoctijs et solsticijs que solsticia et equinoctia sequūtur introitum in aliqđ signū cardinaliū. et dicit vt patet in textu. ¶ Pro ītellectu textus. Notandum q̄ signa cardinalia zodiaci sunt signa celi principalia in quibus dum sol p̄ suam presentiā fuerit notabilē variationem temporis in hoc mundo inducunt. vñ et dicunt̄ cardinalia ideo sicut eñ ianua voluitur in cardinibus hoc est in ferramentis in quibus pendet sic tp̄a anni variant̄ scđm presentiā solis in signis celi cardinalibus Sole eñ existente in cancro est solsticiū estiuale vt dictum est prius sic q̄ sol amplius nō ascendit Sol etiā cū i capricorno fuerit ē solsticiū hyemale. et āplius sol non declinat nec recedit a nobis. Cū vero sol in ariete fuerit est equinoctiū in toto mundo et similiter in libra vt dicit̄ in textu. et etiam dictum est prius maxima etiā accidentia contingunt in signis equinoctialibus que sunt signa vite cum eñ

Saturnus in his signis presentialiter fuerit facit pestes et mortalitates i cli matibus nostris vt euidentissima experientia testat. ¶ Notandu est etiam q vt prisci scribut astronomi vt ptolomeus phelubianus in sapientijs almagesti. et in primo qdripartiti solstitia cotingut cum sol in primo cancri gradu e et capricorni et equinoctia sole intrate in primu gradu signi arietis et libre hoc tn iam nostris tpibus et etate nostra variatu e et mutatum vt deducut Theorista pter motu octaue spere iam eni equinoctia et solstitia antecedut tpa equinoctior et solstitior ab antiquis astronomis descripta 7 in eoru vita certissimis instrumentis experta. iam eni eqnoctia sunt in. 25 gradu signi virginis et piscium. Solstitia aute in. 25. gradu signi geminor 7. 25. gradu signi sagittarij. sicut eni stelle fixe mutant suos gradus 7 no sunt nostra etate in eisdem gradibus sicut prisci scripserut astronomi vt patet de pliadibus de aldeboran et ceteris stellis fixis sic etiam est de equinoctijs et solsticijs. vt pulchre deducit magister Georgius purbachinus i theoricis suis. in capitulo de motu octaue spere

Capitulum. xvij. et penultimum in quo autor docet

inuenire solis quolibet diei anni in signis et gradibus. tm scdm veru motu solis qz etiam medium. ¶ predictis vt in signis locus solis hij versus sequentes sunt considerandi. nam primus versus docet signa vera siue initia signorum quo ad verum motum solis. scds versus docet initia signoru solis scdm medium motum eius

Gre at ser in q symp nic lix ci lu cat

Las hec vera ri ti et ri gar yp tiqz

Hec lu cat ti medij sunt

Si veru gradu solis aliquo die scire volueris qre sillaba hui9 diei in vsibus Ci si io ia nus. scdm ordine postea qre sillaba pcedente pxima imediatam primi vsus scz gre at in quocuqz mese hoc scire volueris ab illa sillaba nuera ci si io ia nus scdm ordine vsqz ad sillaba diei cui9 gradu qris 7 nota vbi signa articulu tuc nuera vnu duo tria vsqz ad articulu signatu. et hic nuer9 ondit gradu solis signi in hac die. hic aut gradus cui9 signi sit nuera gre at vsqz ad sillaba in q incboasti et nuera pmo gradus et serua articulu postea numera vsum de ordine signor scz aries thaurus 7c. vsqz ad eunde articulu. 7 quod signu locat i tali articulo e signu sol cu pcedetib9 gradibus et sic poter inuenire solstitia et eqnoctia q causant ipsa signa solis. si at h signu scdm mediu motu scire voluer tuc fac vt p9 nisi vbi accepisti pmu vsu ibi rsumas scdm ¶ postqz autor in pcedetibus determinauit de. 12. signis zodiaci et de sol-

stitijs et eqnoctijs. Jam hic in caplo penultio docet iuenire motũ solis verũ et mediũ quo ad signa et gradus. Et ponit duos vsus ad hoc. p pmũ vsum inuenit verus motus solis quo ad signũ et gradũ. p scdm vsum inuenit medius mot⁹ solis q ad signũ et gradũ. et postea autor in textu ponit canonẽ inueniẽdi vez et mediũ motũ solis et dicit vt pz in textu. ¶ Notandũ pro intellectu textus q differẽtia ẽ magna inter mediũ et vez motũ solis ⁊ alioz planetaz vt deducũt theoriste in theoricis planetaz. vñ et dictũ ẽ añ quare mot⁹ solis aut alteri⁹ planete dr verus vel medius. medi⁹ eñ mot⁹ ẽ via in vez motũ et nõ ẽ possibile iuenire vez motũ plene p praxim tabulaz nisi p⁹ sciat medius. iuxta eñ Arestotilẽ. 3. phisicoz. de extremo nõ itur ĩ extremum nisi p mediũ tñ aliqñ ptingit q idẽ ẽ verus et medius motus vt pz ĩ pribus tabulaz et in theoricis tabulaz tñ istã drñtiam pcipuã ponũt Astronomi int vez et mediũ motũ solis et silr ẽ ĩ alijs planetis q sp medius mot⁹ planete est vniformis et attẽdit in pprio orbe planete. vñ sol quottidie mouet scdm mediũ motũ suũ. 59. minut. 8. scda ⁊ 20. tcia. ver⁹ ãt mot⁹ sol' ẽ difformis et varius et attẽdit ĩ ordine ad octauã vel nouã sperã et nõ ĩ orbe pprio vt docet Theoriste in theoricis planetaz. ¶ Notãdũ etiã q autor in textu doces iuentionẽ tã veri qz medij mot⁹ ponit duos vsus quoz qlibet hz. 12. sillabas scdz q sũt. 12. signa ĩ zodiaco. vñ pma sillaba scz gre deseruit arieti ⁊ sup eã debet scribi aries. vel caracter signi arietis cũ sillabis aliqb⁹ ci si io ia nus. q sequũtur illã sillabã gre. vt sic rio cir gir. scda sillaba scz at deseruit scdo signo zodiaci scz thauro et sup illã sillabã debet scribi thaur⁹ vl' caract. signi thauri cũ aliqbus sillabis ci si io ia nus. q sequunt hãc sillabã at vt sic atqz tiburcij ppter h vt sciatur quõ sit nũerandũ ĩ sillabis ci si io ia nus. ⁊ silr dicat de alijs sillabis q deseruiũt alijs signis zodiaci vt sup terciã scribat gemini. sup qrtam cãcer. et sic pñter vsqz ad finẽ sillabaz et zodiaci et sicut dictũ ẽ de sillabis pmi vsus q deseruit vero motui solis inueniẽdo silr fiat de sillabis scdi vsus q deseruit medio motui solis inueniẽdo sup primã scdi vsus scz ri scribat aries sup scdaz thaurus. et sic pñter ĩ alijs cũ sillabis ci si io ia nus. a qb⁹ seqntib⁹ talẽ sillabã in scdo vsu positam.

Canõ exẽplaris de modo calculandi et mõ inueniẽdi

mediũ et vez motũ solis aliquo die alicuius mensis licet modus inueniẽdi mediũ et verũ motũ solis ex doctrina autoris in textu sit satis facilis tamen propter inexercitatos et iuuenes exemplum adiungitur istud. Si volo scire primo medium motum solis. anno. 1507. in die sancti georgij que est. vigesima tercia dies mẽsis aprilis tali ordine ẽ pcedẽdũ. pmo oportet scire diẽ ad quã volo scire mediũ motũ sol'. ãno. 1507. currẽte et sit dies scti Georgij scdo oportet cõsiderare cui sillabe in illo qui deseruit medio motui solis inueniendo illa dies sancti Georgij sit vicina. Et patet q illi sillabe ti bur ci.

Tercio oportet numerare ab illa sillaba tiburci vsq3 ad diem sancti Georgij
et signare membrũ et cadit dies sancti Georgij in terciam iũcturam medij
digiti. inceptio tñ talis numerationis debet fieri a primo mēbro indicis.
Quarto numerabis a primo mēbro indicis. 1. 2. 3. 4. vsq3 ad mēbrũ signatũ
et habebis gradum medij motus solis in die sancti Georgij decimum.
Quinto vt sciatur signũ solis cuius sit ille gradus et numera incipiendo a
primo mēbro indicis sillabas scđi versus qui deseruit medio motui solis i-
ueniendo vsq3 ad sillabam proximiorem illi festo inclusiue et patet ꝙ est si-
gnum thauri quia festum sancti Georgij est proximius ad illam sillabam ti
q3 aliam dico ergo ꝙ anno. 1507. in die sancti georgij medius motus solis
est decimus gradus signi thauri. ¶ Si autem volo scire verũ motũ solis ad
diē sancti georgij anno dñi. 1507. tali ordine ⁊ prari incedere oportet p̄mo
scias diem ad quem verum motũ solis volueris scire et est dies scti georgij
qui vt dictum est. ē 23. mēsis aprilis. scđo oportet cōsiderare cui sillabe i vsu
primo qui deseruit vero motui solis in aliquo die anni inueniendo illa. dies
sancti georgij sit vicinior et patet ꝙ illi sillabe at q3 ti bur cij. tercio oportet
numerare ab illa sillaba atq3 vsq3 ad diem sancti Georgij incipiendo talem
Computũ a primo mēbro indicis vsq3 ad diē sancti georgij et cadet tibi ex
tali numeratione dies sancti Georgij in quintũ articulũ medij digiti extra
manũ quem signa. quarto numerabis a primo membro indicis. 1 2 3 4 5.
vsq3 ad articulũ signatũ ꝙ. et qui numerus veniet ad articulum signatũ ostē
det tibi gradum solis verũ ad diem sancti georgij ⁊ venient. 12. qđ signat. 12
gradum solis. quinto vt sciatur signũ solis cuius sit ille gradus incipe nu-
merare a primo indicis sillabas primi versus qui deseruit vero motui solis
vsq3 ad illam sillabā cui festum sancti georgij est vicinius sc3 at et patet qđ ē
signum thauri. festũ enĩ sancti georgij est vicinius ad illā sillabam atq̄ fuit
signo thauro. dico ergo cōclusiue ꝙ anno 1507. currente in die scti Georgij
verus motus solis est duodecimus gradus signi thauri. ¶ Consideratio
attendenda in vero motu solis vel etiam medio cōputando qñ i motu solis
siue vero siue medio cōputando in almanach vel in cōputatione mot⁹ solis
ex tabulis alijs vltra gradus venirent multa minuta vltra triginta pro illis
minutis addendus est vnus gradus et sic contigit in proposito aspiciēdo
almanach in die sancti georgij inuenitur verus motus solis ad meridiē in
die sancti georgij. 11. gradus et. 55. minutũ signi thauri accipiendo itaq3 ꝓ
minutis istis que proprie faciunt vnũ gradum erit verus motus solis i die
scti georgij duodecimus gradus signi thauri et ita siľr agendũ de quocũq3
die alicuius mensis querendo mediũ et verum motum solis.

Caplm vltimum huius libri cōputi Chirometralis

in quo Autor determinat de loco lune: quo ad signū et gradum aliquo die alicuius mensis inueniēdo. ¶ Luna est velocissimus planetaꝝ nam omni die mouetur. 13. gradibus. et decem minutis cū minutū est. 60. pars vnius gradus vt autem locus eius ꝑ etatem primationis habeatur. primo danť versus signorum etatis lune. attamen Notandum ꝙ etates primationis sunt dies cōiunctionis inter vnam ꝯiunctionē et aliā vt pꝫ ꝑ v̄sus seq̄ntes.

V a b c d e qꝫ f h i l his c g k ter

Sunt v nihil in primo pro signis esto tenendum.

Nota littere primi. versus significant signa etatis primationis lune q̄ inqꝫ prime littere semper in suis locatiōib⁹ deseruiūt duabus etatibus quarum litterarum v que est primā prime et scd̄e etati deseruit et ꝑcat nullum signū deinde a que tercie et quarte etati deseruit ⁊ cūs. vltime autē etati tres littere scꝫ g k c. tribus etatibus deseruiunt. ¶ Nota ꝙ omnes predicte littere dn̄t poni scd̄m ordinē alphabeti preter v q̄ in principio debꝫ poni ⁊ nihil ꝑcat.

Ma ri de se fu sa bu pu ti ge

Lo ga du ra an on Si ia te be ta ba

Le po ma ri de re en gradus hi sunt

Horum autem versuum quelibꝫ sillaba vni etati lune deseruit. et quelibꝫ lr̄a vniuscuiusqꝫ sillabe ꝑcat gradus lune preter v que nihil significat et gradus litterarum in vnum sunt cōputandi cum gradibus in cōiunctione lune. Cū igitur signū lune scire volueris. primo cōsidera diem cōiunctionis. scd̄o medium motum solis in cōiunctione cum suo signo tunc nūera a sillaba ꝓma cōiunctionis lune ad sillabam cuius gradum queris. Et nota articulū tūc numera ad illum articulū. 123. et patebit etas istius mensis diei ꝓmatiōis quo facto numera versum de signis etatis lune scꝫ v a b vsqꝫ ad eundem articulum et litteram loca vt predictum est scꝫ vnāquāqꝫ aliarum litterarū ꝓ duabus etatibus vel tribus. et hoc scd̄m ordinem alphabeti. si tamē littere deficient incipe ab initio et littera super articulum cadens nūeꝝ signorum lune ōn̄dit. idem fac cū versibus graduum scꝫ pro qualibet etate sumas vnā sillabam de istis versibus ma ri de. et iteꝝ sillaba sup articulum cadēs littere huius sillabe ōn̄dit gradus lune huius diei quos gradus cōputa in vnum cum gradibus solis in coniunctione tunc sume numerū ꝑfectoꝝ signorum solis in coniūctione et adde signis lune inuentis cū signo isto. Si āt g̃dus excreuerint vltra triginta pro illis sume vnū signū et si tunc plura erūt signa qꝫ duodecim subtrahe duodecim et numerus abundans ostendit perfecta

signa lune ad istum diem cum predictis gradibus certissime. et tunc sume versus de ordine signoꝝ zodiaci scꝫ aries thaurus et nũera ad mẽbꝛũ signũ et qđ signũ locatur in mẽbꝛo signato post hoc signũ ẽ luna et post ꝑdictos gradus. iuxta qđ Notandũ ꝙ locus lune in oĩbus etatibus valet ꝑ horis ꝓcedẽtis coniũctionis. verbi gratia. Si ꝯiũctio esset vesperi locus lune per oẽs etates inuẽtus esset verus in vesperi. Si autẽ ad aliã horã scire volueris vide vtrũ illa hora ad quã queris sit añ horã coniũctionis vel post. si añ tũc semper pro duabus horis subtrahe vnũ gradũ. si post tũc sꝑ pro duabus horis adde vnum gradũ et sic inuenire poteris locũ lune ad oẽs horas diei et noctis. versus.

Pro binis semper horis gradus abijciatur

Si fuerint ante coniunc si post tamen addas

Caplm vltimũ huius scđe partis Computi Chirometralis. In quo autor determinat quõ quolibet die cuiuslibet mẽsis possumus inuenire motum lune in quo signo et gradu sit luna quolibet die. ꝑmittit autẽ autor qđã preambula q̃ necessaria sunt ad motũ lune inueniendũ tã quo ad signũ tã q̃ ad gradũ ponẽdo quosdã vͤsus. docet itaqꝫ. primo in quo signo sit luna. scđo ĩ quo gradu sit luna. vt docet̃ in textu. ꝑ primũ eñ versum scꝫ. v a b d e. iuenit̃ signũ lune in quo ẽ. ꝑ scđm ãt vͤsum scꝫ ma ri de. inuenit̃ gradus signi ĩ quo est luna aliquo die. vt patebit in praxi. ¶ Pro intellectu textus Notandũ ẽ primo. ꝙ Autor in textu ponit. 12. sillabas. 12. signis zodiaci deseruientes et hoc in illo versu v a b d e. ꝑ quas docet inuenire in q̃ signo sit luna aliquo die dñt ãt nũerari ille lr̃e fm ordinẽ alphabeti ꝑ tot mẽbꝛa quot fuerint etates lune illo mõ. vt docet̃ in textu aliquas lr̃as duplando et aliquas lr̃as triplicando Isto mõ. vv aa bb ccc dd ee ff ggg hh ii lklklk ll. et q̃cũqꝫ lr̃a cadit ad mẽbꝛũ ad qđ cadit sillaba diei ĩ qua scire volueris signũ lune illa lr̃a ostẽdit signũ in quo ẽ luna tali die fm ordinẽ alphabeti. Notandũ tñ ẽ ꝙ q̃libꝫ littera in isto vͤsu posita scꝫ v a repñtat tot signa lune quota ẽ in ordĩe alphabeti excepta illa lr̃a v quia vbicũqꝫ v ponit̃ nullum signum representat. ¶ Notandũ scđo. ꝑ intellectu textus ꝙ autor in textu volẽs ostẽdere modũ inueniẽdi gradũ alicuiꝰ signi ĩ quo ẽ luna aliquo die ꝑmittit quosdã versus et sũt isti. ma ri de se ꝑ quos iuenit̃ g̃dus alicuiꝰ signi in quo gradu ẽ luna tali die. loco ãt illaꝝ sillabaꝝ aliq̃ cõputiste ponũt integras dictiones in quibus versibus solũ debet attẽdi prima sillaba talis dictionis. et sunt he dictiones

Mathias ridet de sede fuit salutatus

Bene puer timet gente loquente galilei

Golias ducit rasoris aucupis antrum
Si iacobum teneat berta talem baculantem
Lepus ponatur manibus ridendo deuicit
Regnaueris eorum dic q veri gradus hij sunt

In his versibus sunt.30.sillabe eo q.30.sunt etates lune et qlibet sillaba deseruit vni etati lune et vni diei.ad corrigendū igit hos vsus et maxime illum v a b d e psupponit prima dcō vel sillaba esse correcta scz ma ad hndū scdaz adde.13 et veniēt.26.et si pducta excedūt.30.tūc.30.abiciunt et residuū habet p nūero sequētis sillabe.et sic pñter alie sunt corrigēde addēdo sp.13.ad pcedentē vel inuētā exceptis quinqz sillabis ad q̄s debet addi vnitas vltra correctionem et pma sillaba est se que est quarta in ordine.scda est ge que ē decima in ordine.tercia est ia q̄ ē quindecima in ordine.quarta ē te q̄ ē vigesima in ordine.quinta est ma que est vigesima sexta in ordine Ratio āt istius q̄re i correctione istaꝝ sillabaꝝ debēt addi.13.ad nūeꝝ cuiuslibet sillabe q̄a p illas designant̄ gdus lune ꝛ qꝛ luna omni die mouet̄.13.gradibus et p pñs sp addunt̄.13.Ratio āt istius q̄re i correctione i q̄rto loco.10.15.20.et.26.sp addit̄ vltra correctionē vnus gradus qꝛ luna vltra motū cōmunē suū quolibet die scz vltra.13.gdus adhuc mouet̄ p decē minuta.q̄ minuta decē sil'collecta i sexto die faciūt vnū gradū.et p pñs i pdictis locis addit̄ vnus gdus i correctione sillabaꝝ vel vsuū ¶ Notādū tercio q autor dicit i te.tu p signo lune et eius gradu quolibet die alicuius mēsis iueniēdo talē iu textu ponit praxim p q̄ tñ praxi intelligēda ppter iuuenes ponit̄.exēplū tale.si āno dñi.1507.currēte.in die scte Agnetis vginis cuius festū celebrat̄.21.die Januarij.volumus scire signū et gradū in q ē luna tali oportet ordine pcedere.pmo sciatur dies ad quā signū et gradū lune scire volueris et i pposito nro ē dies scte agnetis vginis.21 die Januarij.scdo oportet scire diē cōiūctionis solis cū luna immediate pcedentē an hāc diē ad quā q̄ris signū et gradū lune q̄ cōiūctio iuenit̄ p pcedētia scz p sillabā anni et illos vsus mappar ait.vt dictū ē prius et fuit dies cōiunctiōis pcedētis in octaua sctōꝝ Regū i illa sillaba oc.13 die Januarij tercio oportet scire i quo gdu et signo fuit sol fm mediū motū tpe cōiūctionis pcedētis scz i octaua die sctōꝝ regū i illa sillaba oc.13 die marcij et q̄rēdo mediū motū solis iuxta pdicta i octaua sctōꝝ regū inuenies p medio motu solis illo die cōiūctiōis.in octaua sctōꝝ Regū scdm gradū signi acrij q̄rto oportet scire diē pmationis et ē primus dies post cōiūctionis diē et ē 14 dies Januarij.vt dies scti Felicis qꝛ pmatio ē eadē hora cōiūctiōis in sequēti die.vt si hodie esset i vesperis cōiūctio cras i vesperis erit pmatio vt se

prius dictū ē supius. quīto oportet te nūerare a die pmationis scʒ die sancti Felicis inclusiue vsqʒ ad sillabā vel diē sancte Agnetis etiā inclusiue ad quē diē vis scire motū lune in signis et gradibꝰ veniet dies scē Agnetis i pmū mēbrū medij digiti et signa mēbrū. sexto nūera. 1 2 3 4 5. vsqʒ ad diē sancte Agnetis cuiꝰ qris motū lune et nūerus cadēs sup mēbrū signatū i pmo mē bro indicet veniet tibi etas lune octo dierꝫ post primationē includēdo diē pri mationis. Septio ad sciendū signū lune ad illā etatē octo dierꝫ nūera illum vsum. v a b c duplādo vel triplicādo lras. vt dictū ē supius nūerādo a die pri mationis vsqʒ ad mēbrū signatū locādo lras fm ordinē alphabeti scdm exi gētiā etatū lune et si vsus deficiet resumat et veniet ad mēbrū signatū siue ad diē scē Agnetis illa littera c scdm signat ǧ littera c tria signa. qꝛ illa lra c est tercia in ordine alphabeti. octauo psiderabis litterā ex alphabeto q̄ cadit sup etatē lune vel diē scē Agnetis i primo mēbro medij digiti et vt dictū ē cadet tibi ibi illa lra c q̄ signat signa etatis lune tot quota ipsa ē i ordine alphabeti vt dictū ē. nono signa lune ponant et locent scʒ tria signa sub signis solis q̄ fuerāt in piūctione vt sub signo aquarij. decio nūerabis istos vsus mari de se. incipiēdo a primatione lune vsqʒ ad articulū etatis lune scʒ a die scti Feli cis vsqʒ ad diē scē Agnetis ad primū mēbrū medij digiti et veniet tibi illa sillaba pu cuius pma lra scʒ p ē 15. in ordine alphabeti et signat illa lra p. 15. gradus signi illiꝰ qd q̄ris in quo ē luna in die scē Agnetis. vndecimo adde gradus lune quos iam inuenisti. 15. ad gdus solis in coniūctione sol' et lune scʒ scdm gradū aqrij. et si plures excreuerint gradus ex additione gdnū lune et solis ad inuicē subtrahe. 30. gradus et residuū serua p illis āt. 30. gdibus subtractis adde vnū signū ad signa lune. Cum autē i pposito nro addideris gradus lune scʒ 15. ad gradus solis scʒ. 2. vel econuerso veniet summa. 17. graduū qui nō excedūt. 30. duodecimo et vltimo adde signa lune inuēta ad signa solis tpe coniūctionis. si autē post additionē signorꝫ lune et solis ad inuicē vl' ecōuerso excreuerint plura signa q̄. 12. signa et residuū quod manet erit locus et signū cū gradibꝰ prius additis adinuicē ad diē illā ad quā pra xim tuam fecisti et sis contentus. in proposito itaqʒ nostro cū addes signa etatis lune inuenta scʒ tria signa ad signum solis scilicet aquarium venient tibi tredecim signa subtractis autē duodecim signis a tredecim manet vnū signum cum. 17 gradibus prius inuentis. Dico itaqʒ q̄ āno domini. 1507 in die sancte Agnetis motus lune inuentus per praxim autoris erit vnum signum et septemdecē gradus hoc est luna in die sancte Agnetis pertran siuit vnum signum zodiaci complete scilicet arietem. et est in thauro. et de isto signo thauri iam pertransiuit decemseptem gradus complete et est in octodecimo gradu signi thauri incomplete hec est praxis autoris quam do cet de motu lune in die alicuius mēsis inquirendo. Qꝛ autē praxis autoris

ſt ſatis competens et ſufficiens ad locum et ſignum lune inquirendū patet ꝙ motu lune inuento In die ſancte Agnetis in almanach verorū motuum in quo almanach anno.1507.currente in die ſancte agnetis.21.Januarij īuenies de motu lune ſignum thauri cum.11.gradibus et.24.minutis non autem admirari debet quis ꝙ motus lune in almanach inuento et ex praxi huius computi vel etiam aliorum computualium non preciſe concordāt quia preciſior praxis eſt querendo motum lune pro almanach ꝙ̄ ex computualibus ſufficiat ergo ex autoris praxi inueniſſe ſignū preciſe licꝫ nō gradū Sic etiam motum lune in alijs diebus menſis cum diligentia iuxta.12.particularum obſeruationē inquire et non errabis. ¶Conſideratio prima circa motum lune inquirendum obſeruāda dictū autoris in textu circa finē praxis motus lune non eſt multū curandum cum dixit numerū ſignorum poſt praxim manentem numera ꝑ mēbra digitorū incipiendo a ꝑmo membro indicis.et nota membrū et poſtea numera verſum ſignoꝝ zodiaci ſcilꝫ aries thaurus.ꝛc ratio quia numerus relictus poſt additionem ſignorum ſolis et etatis lune oſtendet tibi ſignū in quo eſt luna in illa die ad quā queſiuiſti vt in noſtro propoſito manet vnū ſignum per quod datur ītelligi ꝙ motus lune in die ſancte agnetis eſt poſt vnum ſignum complete vt poſt arietem et eſt in ſequenti ſcđo ſcꝫ thauro incōplete.et hoc etiam dicit autor in textu et quod ſignū locatur in mēbro ſignato poſt hoc ſignū eſt luna et poſt predictos gradus ¶Conſideratio ſcđa Autor in textu finaliter ponit vnam cautelā de inuētione loci et motus lune ad quālibet horā diei ꝛ dicit ꝙ locus lune in omnibus etatibus lune inuentus habet veritatem per oēs dies ſiue etates in illa hora in qua fuit coniūctio precedens talem diem vt ſi coniunctio fuerit duodecima hora tunc locus lune inuentus tenet ſolū pro duodecima hora.Si autem vis habere et ſcire locum lune pro alia hora ꝙ̄ duodecima hoc poteſt eſſe dupliciter.aut ante horam duodecimā aut poſt Si vis ſcire ante.vt hora decima tunc pro duabus horis ſemper depone vnum gradum.Si poſt vt hora quartadecima tunc ꝓ duabūs horis adde vnū gradum gradibus prius inuētis.ratio quia luna in duabus horis pertranſit et mouetur per vnum gradum.ſi ante vnam horam vis ſcire motū lune tunc depone triginta minuta vel medium gradum qꝛ triginta minuta valent medium gradum.Si autem vis ſcire motum lune poſt vnam horā adde triginta minuta vel mediū gradum.et hoc dicit autor in textu ī vſibus ¶Tercia conſideratio.vtilitas ſcientie loci lune et in quo ſigno ſit luna aliquo die eſt vt ſciatur tempus lune minutionis ſanguinis aut tp̄s mediocre aut etiam tempus et dies in quo debet vitari minutio. minutio enim ſanguinis aliquando neceſſaria ē in egritudinibus hominum remouēdis vt oſtendit Auicenna Canone primo. Capitulo de fleubothomia ſanguinis

facienda dies autem boni aut vitandi in minutione sanguinis patet in his versibus sequentibus

Ar li de vena bene fundat vrna sagitta

Can scor pis vir media cetera reor fore mala

Ante diem quintum post vicesimum q3 quintum.

Vene nō incidantur quia membra debilitantur

Habes humanissime lector cōputi Chirometralis opus(resolutū emendatū et per magna lucubratione castigatum ad vnum ciclum magnum spaciosū sc3.76.annorū qui incipit anno.1482.et durabit ad annū.1558.per magistrū Joannē Glogouiensem canonicū ecclesie diui Floriani collegiatum maioris Collegij virū omniquaq3 doctissimū decus singulare vniuersitatis Cracouiensis decantate ferme totū p ambitū orbis terreni studium ob mathematicum non ignobile)vltimū inter reliqua q3 plurima sua opuscula(super triplicem philosophiam Arestotelis phorum principis Ethicen Phisicen et Dialecticen)alia litteris impressorijs mandata alia pluto Stigius triceps obumbrat.qd opus Anno dnmini.1507. quo datū est in lucē.et impressum expensis domini Joannis Haller ciuis Cracouieñ.breuiusculo post tempore Magister Joannes Glogouieñ.ilius castigator.vite sue extremum clauserat diem.3.ijdus Februarias

Finit fœliciter

40.